

PREČIŠĆENI TEKST
UGOVORA O FUNKCIONISANJU
EVROPSKE UNIJE

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA, PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE, PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE, PREDSJEDNIK REPUBLIKE ITALIJE, NJEGOVO KRALJEVSKO VISOČANSTVO VELIKI VOJVODA OD LUKSEMBURGA, NJENO VELIČANSTVO KRALJICA HOLANDIJE.¹

ODLUČNI da postave osnove za sve čvršću uniju između naroda Evrope,

ODLUČNI da osiguraju ekonomski i društveni napredak svojih država zajedničkim djelovanjem na uklanjanju prepreka koje dijele Evropu,

POTVRĐUJUĆI da je glavni cilj njihovih napora stalno poboljšanje uslova života i rada njihovih naroda,

SVJESNI da uklanjanje postojećih prepreka zahtijeva usklađeno djelovanje radi garantovanja stalne ekspanzije, uravnotežene trgovine i pravedne konkurencije,

U VELIKOJ ŽELJI da ojačaju jedinstvo svojih privreda i osiguraju skladan razvoj smanjivanjem razlika koje postoje među pojedinim regionima i zaostalosti regiona ograničenih mogućnosti,

U ŽELJI da doprinesu, zajedničkom trgovinskom politikom, postepenom ukidanju ograničenja u međunarodnoj trgovini,

U NAMJERI da potvrde solidarnost koja povezuje Evropu sa prekomorskim zemljama i u želji da osiguraju njihov napredak, u skladu sa načelima Povelje Ujedinjenih nacija,

RIJEŠENI da, udruživanjem svojih resursa, očuvaju i ojačaju mir i slobodu, i pozivaju druge narode Evrope koji dijele njihove ideale da im se u tim naporima pridruže,

ODLUČNI da podstiču razvoj što višeg nivoa znanja svojih naroda širokim pristupom obrazovanju i njegovim stalnim usavršavanjem,

i u tu svrhu IMENOVALI su svoje punomoćnike:

(Lista punomoćnika nije preuzeta)

KOJI su se, razmijenivši svoja punomoćja, za koja je utvrđeno da su u propisanoj formi, sporazumjeli o sljedećem:

---

¹ Republika Bugarska, Republika Češka, Kraljevina Danska, Republika Estonija, Irska, Grčka Republika, Kraljevina Španija, Republika Kipar, Republika Letonija, Republika Litvanija, Republika Mađarska, Republika Malta, Republika Austrija, Republika Poljska, Republika Portugalija, Rumunija, Republika Slovenija, Republika Slovačka, Republika Finska, Kraljevina Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske postale su naknadno članice Evropske unije.

DIO PRVI

NAČELA

Član 1

1. Ovim ugovorom uređuje se funkcionisanje Unije i određuju oblasti nadležnosti, razgraničavanje nadležnosti i načini na koje ih ona vrši.
2. Ovaj ugovor i Ugovor o Evropskoj uniji čine ugovore na kojima se zasniva Unija. Ova dva ugovora (u daljem tekstu: ugovori) imaju istu pravnu vrijednost.

GLAVA I

KATEGORIJE I OBLASTI NADLEŽNOSTI UNIJE

Član 2

1. Kada je ugovorima na Uniju prenesena isključiva nadležnost u određenoj oblasti, samo Unija može donositi propise i usvajati pravno obavezujuća akta, dok države članice to mogu činiti samostalno ako ih za to ovlasti Unija ili radi sprovođenja akata Unije.
2. Kada je ugovorima na Uniju prenesena nadležnost koju ona dijeli sa državama članicama u određenoj oblasti, Unija i države članice mogu donositi propise i usvajati pravno obavezujuća akta u toj oblasti. Države članice vrše svoju nadležnost u mjeri u kojoj je Unija nije vršila. Države članice ponovo vrše svoju nadležnost u mjeri u kojoj je Unija odlučila da prestane da vrši svoju nadležnost.
3. Države članice usklađuju svoje ekonomske politike i politike zapošljavanja u skladu sa pravilima utvrđenim ovim ugovorom, za čije je utvrđivanje nadležna Unija.
4. Unija je nadležna, u skladu sa odredbama Ugovora o Evropskoj uniji, da utvrđuje i sprovodi zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku, uključujući i postepeno uobličavanje zajedničke odbrambene politike.
5. U određenim oblastima i pod uslovima utvrđenim ugovorima, Unija ima nadležnost da sprovodi mjere kojima podržava, usklađuje ili dopunjava mjere država članica, a da time ni na koji način ne zamjenjuje njihove nadležnosti u tim oblastima.

Pravno obavezujuća akta Unije, donesena na osnovu odredaba ugovora, koji se odnose na ove oblasti ne uključuju usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica.

6. Obim i način vršenja nadležnosti Unije utvrđeni su odredbama za svaku oblast iz ugovora.

Član 3

1. Unija ima isključivu nadležnost u sljedećim oblastima:
  - (a) carinska unija;
  - (b) utvrđivanje pravila konkurencije neophodnih za funkcionisanje unutrašnjeg tržišta;

- (c) monetarna politika za države članice čija je valuta euro;
- (d) očuvanje morskih bioloških resursa u skladu sa zajedničkom politikom ribarstva;
- (e) zajednička trgovinska politika.

2. Unija ima i isključivu nadležnost za zaključivanje međunarodnog ugovora ako je njegovo zaključivanje predviđeno zakonodavnim aktom Unije ili je potrebno da se Uniji omogući da vrši svoju unutrašnju nadležnost, ili u onoj mjeri u kojoj njegovo zaključivanje može uticati na zajednička pravila ili promijeniti područje primjene tih pravila.

Član 4

1. Unija dijeli nadležnost sa državama članicama kada se ugovorima na Uniju prenosi nadležnost koja se ne odnosi na oblasti iz čl. 3 i 6.

2. Nadležnost podijeljena između Unije i država članica primjenjuje se u sljedećim glavnim oblastima:

- (a) unutrašnje tržište;
- (b) socijalna politika, za aspekte utvrđene ovim ugovorom;
- (c) ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija;
- (d) poljoprivreda i ribarstvo, izuzev očuvanja morskih bioloških resursa;
- (e) životna sredina;
- (f) zaštita potrošača;
- (g) saobraćaj;
- (h) transevropske mreže;
- (i) energija;
- (j) prostor slobode, bezbjednosti i pravde;
- (k) zajednička pitanja sigurnosti u oblasti javnog zdravlja, za aspekte utvrđene ovim ugovorom.

3. U oblastima istraživanja, tehnološkog razvoja i svemira, Unija ima nadležnost da sprovodi aktivnosti, naročito da utvrđuje i sprovodi programe; međutim, vršenje ove nadležnosti ne sprečava države članice da vrše svoju nadležnost.

4. U oblasti razvojne saradnje i humanitarne pomoći Unija ima nadležnost da sprovodi aktivnosti i vodi zajedničku politiku; međutim, vršenje ove nadležnosti ne sprečava države članice da vrše svoju nadležnost.

Član 5

1. Države članice usklađuju svoje ekonomske politike unutar Unije. U tu svrhu Savjet utvrđuje mjere, naročito opšte smjernice za te politike.

Na države članice čija je valuta euro primjenjuju se posebne odredbe.

2. Unija preduzima mjere da obezbijedi usklađivanje politika zapošljavanja država članica, naročito utvrđivanjem smjernica za te politike.

3. Unija može preduzimati inicijative da obezbijedi usklađivanje socijalnih politika država članica.

Član 6

Unija ima nadležnost da sprovodi mjere kojima podržava, usklađuje ili dopunjava mjere država članica. Oblasti ovih mjera, na evropskom nivou, su:

- (a) zaštita i unapređenje zdravlja ljudi;
- (b) industrija;
- (c) kultura;
- (d) turizam;
- (e) obrazovanje, stručno usavršavanje, omladina i sport;
- (f) civilna zaštita;
- (g) upravna saradnja.

GLAVA II

ODREDBE OPŠTE PRIMJENE

Član 7

Unija obezbjeđuje dosljednost između svojih politika i aktivnosti, vodeći računa o svim svojim ciljevima i u skladu sa načelom prenosa nadležnosti.

Član 8

(raniji član 3 stav 2 UEZ) (¹)

U svim svojim aktivnostima Unija nastoji da otkloni nejednakosti i podstakne ravnopravnost muškaraca i žena.

Član 9

Prilikom utvrđivanja i sprovođenja svojih politika i aktivnosti, Unija vodi računa o zahtjevima u vezi sa podsticanjem visokog nivoa zaposlenosti, jamčenjem odgovarajuće socijalne

---

¹ Ova upućivanja su samo indikativna. Za više informacija pogledajte tabele ekvivalentnosti između starog i novog numerisanja članova u ugovorima.

zaštite, borbom protiv društvene isključenosti, kao i visokim nivoom obrazovanja, usavršavanja i zaštite zdravlja ljudi.

Član 10

Prilikom utvrđivanja i sprovođenja svojih politika i aktivnosti, Unija nastoji da se bori protiv diskriminacije po osnovu pola, rase ili etničkog porijekla, vjeroispovijesti ili uvjerenja, invalidnosti, starosne dobi ili seksualne orijentacije.

Član 11

(raniji član 6 UEZ)

Zahtjevi zaštite životne sredine moraju se uključiti u utvrđivanje i sprovođenje politika i aktivnosti Unije, naročito radi podsticanja održivog razvoja.

Član 12

(raniji član 153 stav 2 UEZ)

Zahtjevi zaštite potrošača uzimaju se u obzir prilikom utvrđivanja i sprovođenja drugih politika i aktivnosti Unije.

Član 13

Prilikom utvrđivanja i sprovođenja politika Unije u oblasti poljoprivrede, ribarstva, saobraćaja, unutrašnjeg tržišta, istraživanja i tehnološkog razvoja i svemirske politike, Unija i države članice u potpunosti vode računa o zahtjevima koji se odnose na dobrobit životinja kao bića koja osjećaju, poštujući zakonodavne ili upravne odredbe i običaje država članica, koji se naročito odnose na vjerske obrede, kulturnu tradiciju i regionalnu baštinu.

Član 14

(raniji član 16 UEZ)

Ne dovodeći u pitanje član 4 Ugovora o Evropskoj uniji ili čl. 93, 106 i 107 ovog ugovora, i imajući u vidu mjesto koje zauzimaju usluge od opšteg ekonomskog interesa među zajedničkim vrijednostima Unije, kao i ulogu koju imaju u podsticanju društvene i teritorijalne kohezije, Unija i države članice, svaka u granicama svojih nadležnosti i u okviru područja primjene ugovora, staraju se da se te usluge vrše na osnovu načela i pod uslovima, naročito ekonomskim i finansijskim uslovima, koji im omogućavaju da ispune svoje zadatke. Evropski parlament i Savjet, regulativama u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju navedena načela i uslove ne dovodeći u pitanje nadležnost država članica da, u skladu sa ugovorima, pružaju, naručuju i finansiraju te usluge.

Član 15

(raniji član 255 UEZ)

1. Da bi podstakli dobro upravljanje i osigurali učešće civilnog društva, institucije, organi, službe i agencije Unije vrše svoje poslove što otvorenije.
2. Evropski parlament, kao i Savjet, zasijeda javno kada razmatra i glasa o nacrtu zakonodavnog akta.
3. Svaki građanin Unije i svako fizičko ili pravno lice sa prebivalištem ili registrovanim sjedištem u državi članici, ima pravo pristupa dokumentima institucija, organa, službi i agencija Unije, bez obzira na nosioca podataka, u skladu sa načelima i uslovima koji se utvrđuju u skladu sa ovim stavom.

Opšta načela i ograničenja po osnovu javnog ili privatnog interesa, koja uređuju pravo pristupa dokumentima, utvrđuju Evropski parlament i Savjet regulativama u redovnom zakonodavnom postupku.

Svaka institucija, organ, služba ili agencija obezbjeđuje transparentnost svojih postupaka i poslovnikom bliže utvrđuje posebne odredbe o pristupu svojim dokumentima, u skladu sa regulativama iz podstava 2.

Odredbe ovog stava primjenjuju se na Sud pravde Evropske unije, Evropsku centralnu banku i Evropsku investicionu banku samo u slučajevima kada vrše svoje upravne funkcije.

Evropski parlament i Savjet obezbjeđuju objavljivanje dokumenata o zakonodavnim postupcima pod uslovima utvrđenim regulativama iz podstava 2.

Član 16
(raniji član 286 UEZ)

1. Svako ima pravo na zaštitu ličnih podataka koji se na njega odnose.
2. Evropski parlament i Savjet, u redovnom zakonodavnom postupkom, utvrđuju pravila o zaštiti fizičkih lica prilikom obrade ličnih podataka od strane institucija, organa, službi i agencija Unije, i od strane država članica prilikom vršenja aktivnosti iz područja primjene prava Unije, kao i pravila o slobodnom protoku tih podataka. Poštovanje ovih pravila kontrolišu nezavisni organi.

Pravila utvrđena na osnovu ovog člana ne dovode u pitanje posebna pravila iz člana 39 Ugovora o Evropskoj uniji.

Član 17

1. Unija poštuje i ne dovodi u pitanje status koji u skladu sa domaćim pravom imaju crkve i vjerska udruženja ili zajednice u državama članicama.
2. Unija jednako poštuje status koji u skladu sa domaćim pravom, imaju filozofske i nekonfesionalne organizacije.
3. Priznajući njihov identitet i poseban doprinos, Unija vodi otvoren, transparentan i redovan dijalog sa ovim crkvama i organizacijama.

DIO DRUGI

ZABRANA DISKRIMINACIJE I STATUS GRAĐANINA UNIJE

Član 18
(raniji član 12 UEZ)

U okviru područja primjene ugovora i ne dovodeći u pitanje posebne odredbe iz ugovora, zabranjena je svaka diskriminacija po osnovu državljanstva.

Evropski parlament i Savjet, u redovnom zakonodavnom postupkom, mogu utvrditi pravila o zabrani takve diskriminacije.

Član 19
(raniji član 3 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe ugovora i u granicama nadležnosti koje su ugovorima prenesene na Uniju, Savjet može, jednoglasno u posebnom zakonodavnom postupku i nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta, preduzeti odgovarajuće mjere za borbu protiv diskriminacije po osnovu pola, rase ili etničkog porijekla, vjeroispovijesti ili uvjerenja, invalidnosti, starosne dobi ili seksualne orijentacije.

2. Izuzetno od stava 1, Evropski parlament i Savjet mogu, u redovnom zakonodavnom postupku, utvrditi osnovna načela podsticajnih mjera Unije, isključujući svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica, radi podrške mjerama koje države članice preduzimaju kako bi doprinijele ostvarivanju ciljeva iz stava 1.

Član 20
(raniji član 17 UEZ)

1. Ustanovljava se status građanina Unije. Svako lice koje ima državljanstvo države članice građanin je Unije. Status građanina Unije dodaje se nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.

2. Građani Unije imaju prava i obaveze predviđene ugovorima. Građani Unije, između ostalog, imaju:

- (a) pravo na slobodno kretanje i prebivalište na teritoriji država članica;
- (b) pravo da biraju i da budu birani na izborima za Evropski parlament i na opštinskim izborima u državi članici u kojoj imaju prebivalište, pod istim uslovima kao državljani te države;
- (c) pravo da na teritoriji treće zemlje u kojoj država članica čiji su državljani nema predstavništvo, uživaju zaštitu diplomatskih i konzularnih organa bilo koje države članice, pod istim uslovima kao državljani te države;
- (d) pravo da podnose peticije Evropskom parlamentu, da se obrate Evropskom ombudsmanu i institucijama i savjetodavnim organima Unije na bilo kom jeziku ugovora i da na istom jeziku dobiju odgovor.

Ova prava ostvaruju se u skladu sa uslovima i ograničenjima utvrđenim ugovorima i mjerama utvrđenim u skladu sa tim ugovorima.

Član 21
(raniji član 18 UEZ)

1. Svaki građanin Unije ima pravo na slobodno kretanje i prebivalište na teritoriji država članica, u skladu sa ograničenjima i uslovima predviđenim ugovorima i mjerama utvrđenim za njihovu primjenu.

2. Ukoliko se ukaže potreba da Unija preduzme neku mjeru radi ostvarivanja ovog cilja, a ugovorima nijesu predviđena potrebna ovlašćenja, Evropski parlament i Savjet mogu, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, donijeti propise radi lakšeg ostvarivanja prava iz stava 1.

3. Za svrhe iste kao one iz stava 1 i ako ugovorima nijesu predviđena potrebna ovlašćenja, Savjet može, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, utvrditi mjere koje se odnose na socijalnu sigurnost ili socijalnu zaštitu. Savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Član 22
(raniji član 19 UEZ)

1. Svaki građanin Unije koji ima prebivalište u nekoj državi članici čiji nije državljanin, ima pravo da bira i da bude biran na opštinskim izborima u državi članici u kojoj ima prebivalište, pod istim uslovima kao i državljani te države. Ovo pravo ostvaruje se u skladu sa detaljnim pravilima koja utvrđuje Savjet, odlučujući jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom; ovim pravilima mogu se predvidjeti odstupanja zbog problema specifičnih za neku državu članicu.

2. Ne dovodeći u pitanje član 223 stav 1 i odredbe donesene za sprovođenje tog člana, svaki građanin Unije koji ima prebivalište u nekoj državi članici čiji nije državljanin ima pravo da bira i da bude biran na izborima za Evropski parlament u državi članici u kojoj ima prebivalište, pod istim uslovima kao i državljani te države. Ovo pravo ostvaruje se u skladu sa detaljnim pravilima koja utvrđuje Savjet, odlučujući jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom; ovim pravilima mogu se predvidjeti odstupanja zbog problema specifičnih za neku državu članicu.

Član 23
(raniji član 20 UEZ)

Svaki građanin Unije, na teritoriji neke treće zemlje u kojoj država članica čiji je državljanin nema predstavništvo, uživa zaštitu diplomatskih i konzularnih organa bilo koje države članice, pod istim uslovima kao državljani te države. Države članice donose potrebne propise i započinju međunarodne pregovore potrebne za obezbjeđivanje te zaštite.

Savjet može, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donositi direktive o utvrđivanju mjera za usklađivanje i saradnju potrebnih za lakše obezbjeđivanje navedene zaštite.

Član 24
(raniji član 21 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, regulativama donesenim u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju postupke i uslove za podnošenje građanske inicijative u smislu člana 11 Ugovora o Evropskoj uniji, kao i najmanji broj država članica iz kojih moraju biti ti građani.

Svaki građanin Unije ima pravo da podnese peticiju Evropskom parlamentu u skladu sa članom 227.

Svaki građanin Unije može se obratiti ombudsmanu izabranom u skladu sa članom 228.

Svaki građanin Unije može se pismeno obratiti svakoj instituciji, organu, službi ili agenciji iz ovog člana ili člana 13 Ugovora o Evropskoj uniji na jednom od jezika iz člana 55 stav 1 Ugovora o Evropskoj uniji i dobiti odgovor na istom jeziku.

Član 25
(raniji član 22 UEZ)

Komisija svake tri godine podnosi izvještaj Evropskom parlamentu, Savjetu i Ekonomsko-socijalnom komitetu o primjeni odredaba iz ovog dijela. U tom izvještaju uzima se u obzir razvoj Unije.

Na osnovu tog izvještaja i ne dovodeći u pitanje druge odredbe ugovora, Savjet može, odlučujući jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta, donijeti propise radi jačanja ili dopunjavanja prava iz člana 20 stav 2. Ovi propisi stupaju na snagu nakon što ih odobre države članice u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

DIO TREĆI

POLITIKE I UNUTRAŠNJE MJERE UNIJE

GLAVA I

UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

Član 26 (raniji član 14 UEZ)

1. Unija utvrđuje mjere radi uspostavljanja ili obezbjeđenja funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, u skladu sa odgovarajućim odredbama ugovora.
2. Unutrašnje tržište predstavlja prostor bez unutrašnjih granica na kojem je obezbijeđeno slobodno kretanje roba, ljudi, usluga i kapitala u skladu sa odredbama ugovora.
3. Savjet, na predlog Komisije, utvrđuje smjernice i uslove potrebne da se obezbijedi uravnotežen napredak u svim odnosnim sektorima.

Član 27 (raniji član 15 UEZ)

Prilikom izrade svojih predloga za ostvarivanje ciljeva iz člana 26, Komisija vodi računa o obimu napora koji će određene privrede različitog stepena razvijenosti morati da ulože radi uspostavljanja unutrašnjeg tržišta, i može predložiti odgovarajuće odredbe.

Ako ove odredbe budu u formi odstupanja, moraju biti po svojoj prirodi privremene i smiju prouzrokovati najmanje moguće smetnje u funkcionisanju unutrašnjeg tržišta.

GLAVA II

SLOBODNO KRETANJE ROBA

Član 28 (raniji član 23 UEZ)

1. Unija uključuje carinsku uniju, koja obuhvata cjelokupnu trgovinu robama i podrazumijeva zabranu uvoznih i izvoznih carina i svih dažbina koje imaju jednako dejstvo između država članica, kao i donošenje zajedničke carinske tarife u njihovim odnosima sa trećim zemljama.

2. Odredbe člana 30 i Poglavlja 2 ove glave primjenjuju se na proizvode porijeklom iz država članica, kao i na proizvode koji dolaze iz trećih zemalja koji su u slobodnom prometu u državama članicama.

Član 29
(raniji član 24 UEZ)

Proizvodi koji dolaze iz treće zemlje smatraće se da su u slobodnom prometu u državi članici ako su ispunjene uvozne formalnosti i ako su sve propisane carine ili dažbine koje imaju jednako dejstvo naplaćene u toj državi članici, i ako carine ili dažbine za te proizvode nijesu u potpunosti ili djelimično povraćene.

POGLAVLJE 1

CARINSKA UNIJA

Član 30
(raniji član 25 UEZ)

Zabranjuju se uvozne i izvozne carine i dažbine koje imaju jednako dejstvo između država članica. Ova zabrana odnosi se i na carinske dažbine fiskalne prirode.

Član 31
(raniji član 26 UEZ)

Zajedničku carinsku tarifu utvrđuje Savjet na predlog Komisije.

Član 32
(raniji član 27 UEZ)

Prilikom izvršavanja zadataka koji su joj povjereni ovim poglavljem, Komisija se rukovodi:

- (a) potrebom podsticanja trgovine između država članica i trećih zemalja;
- (b) razvojem uslova konkurencije unutar Unije, u mjeri u kojoj vodi ka poboljšanju konkurentne sposobnosti privrednih društava;
- (c) zahtjevima Unije u pogledu snabdijevanja sirovinama i poluproizvodima; s tim u vezi, Komisija vodi računa da se ne naruše uslovi konkurencije između država članica u pogledu gotovih proizvoda;
- (d) potrebom da se izbjegnu ozbiljne smetnje u privredama država članica i da se obezbijedi racionalan razvoj proizvodnje i rast potrošnje unutar Unije.

POGLAVLJE 2

CARINSKA SARADNJA

Član 33 (raniji član 135 UEZ)

U okviru područja primjene ugovora, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, preduzimaju mjere radi jačanja carinske saradnje između država članica i između njih i Komisije.

POGLAVLJE 3

ZABRANA KVANTITATIVNIH OGRANIČENJA IZMEĐU DRŽAVA ČLANICA

Član 34 (raniji član 28 UEZ)

Zabranjena su kvantitativna ograničenja uvoza između država članica, kao i sve mjere koje imaju jednako dejstvo.

Član 35 (raniji član 29 UEZ)

Zabranjena su kvantitativna ograničenja izvoza između država članica, kao i sve mjere koje imaju jednako dejstvo.

Član 36 (raniji član 30 UEZ)

Odredbe čl. 34 i 35 ne isključuju zabrane ili ograničenja uvoza, izvoza ili robe u tranzitu opravdana razlozima javnog morala, javne politike ili javne bezbjedosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; zaštite nacionalnog blaga umjetničke, istorijske ili arheološke vrijednosti; ili zaštite industrijske i komercijalne svojine. Takve zabrane ili ograničenja ne smiju međutim biti sredstvo samovoljne diskriminacije niti prikrivenog ograničenja trgovine između država članica.

Član 37 (raniji član 31 UEZ)

1. Države članice prilagođavaju sve državne monopole komercijalnog karaktera kako bi se obezbijedilo da ne postoji nikakva diskriminacija između državljana država članica u pogledu uslova nabavke i stavljanja na tržište roba.

Odredbe ovog člana primjenjuju se na svako tijelo putem kojeg neka država članica, pravno ili stvarno, neposredno ili posredno nadzire, određuje ili značajno utiče na uvoz ili izvoz između država članica. Ove odredbe primjenjuju se i na monopole koje država prenosi na druge.

2. Države članice uzdržavaju se od uvođenja svake nove mjere koja je suprotna načelima iz stava 1 ili koja ograničava područje primjene članova koji uređuju zabranu carina i kvantitativnih ograničenja između država članica.

3. Ukoliko državni monopol komercijalnog karaktera ima pravila koja olakšavaju prodaju poljoprivrednih proizvoda ili ostvarivanje najboljeg prihoda za njih, prilikom primjene pravila iz ovog člana treba preduzeti korake da se obezbijede jednake zaštitne mjere za zapošljavanje i životni standard odnosnih proizvođača.

GLAVA III

POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Član 38 (raniji član 32 UEZ)

1. Unija utvrđuje i sprovodi zajedničku politiku poljoprivrede i ribarstva.

Unutrašnje tržište obuhvata poljoprivredu, ribarstvo i trgovinu poljoprivrednim proizvodima. „Poljoprivredni proizvodi“ su proizvodi ratarstva, stočarstva i ribarstva, kao i proizvodi prvog stepena prerade u neposrednoj vezi sa tim proizvodima. Upućivanja na zajedničku poljoprivrednu politiku ili poljoprivredu i korišćenje termina „poljoprivredni“ podrazumijeva i upućivanje na ribarstvo, imajući u vidu posebne karakteristike ovog sektora.

2. Ako nije drugačije predviđeno čl. 39 do 44, pravila utvrđena za osnivanje i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta primjenjuju se na poljoprivredne proizvode.

3. Proizvodi na koje se odnose odredbe čl. 39 do 44 dati su u Prilogu I.

4. Djelovanje i razvoj unutrašnjeg tržišta za poljoprivredne proizvode mora pratiti utvrđivanje zajedničke poljoprivredne politike.

Član 39 (raniji član 33 UEZ)

1. Ciljevi zajedničke poljoprivredne politike su:

- (a) povećanje produktivnosti u poljoprivredi unapređenjem tehničkog napretka, obezbjeđivanjem racionalnog razvoja poljoprivredne proizvodnje i optimalnim korišćenjem proizvodnih činilaca, naročito radne snage;
- (b) da na taj način obezbijedi primjeren životni standard poljoprivrednog stanovništva, naročito povećanjem ličnih zarada lica koja se bave poljoprivredom;
- (c) stabilizacija tržišta;
- (d) obezbjeđivanje redovnog snabdijevanja;
- (e) obezbjeđivanje snabdijevanja potrošača po razumnim cijenama.

2. Prilikom izrade zajedničke poljoprivredne politike i utvrđivanja posebnih načina za njenu primjenu, vodiće se računa o:

- (a) posebnoj prirodi poljoprivredne djelatnosti, koja proizilazi iz socijalne strukture poljoprivrede i strukturnih i prirodnih razlika između različitih poljoprivrednih područja;
- (b) potrebi da se odgovarajuća prilagođavanja sprovedu postepeno;
- (c) činjenici da u državama članicama poljoprivreda predstavlja sektor koji je tijesno povezan sa privredom u cjelini.

Član 40
(raniji član 34 UEZ)

1. Radi ostvarivanja ciljeva iz člana 39, osniva se zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta.

U zavisnosti od proizvoda, ova organizacija imaće jedan od sljedećih oblika:

- (a) zajednička pravila konkurencije;
- (b) obavezno usklađivanje različitih nacionalnih tržišnih organizacija;
- (c) evropska tržišna organizacija.

2. Zajednička organizacija osnovana u skladu sa stavom 1 može uključivati sve mjere potrebne za ostvarivanje ciljeva iz člana 39, naročito regulisanje cijena, pomoć za proizvodnju i stavljanje na tržište raznih proizvoda, sisteme skladištenja i prenosa i zajedničke mehanizme za stabilizaciju uvoza ili izvoza.

Zajednička organizacija ograničava se na ostvarenje ciljeva iz člana 39 i isključuje svaku diskriminaciju među proizvođačima ili potrošačima unutar Unije.

Svaka zajednička cjenovna politika zasniva se na zajedničkim kriterijumima i jedinstvenim metodama izračunavanja.

3. Da bi se zajedničkoj organizaciji iz stava 1 omogućilo da ostvari svoje ciljeve, može se osnovati jedan ili više fondova za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi.

Član 41
(raniji član 35 UEZ)

Da bi se omogućilo ostvarivanje ciljeva iz člana 39, u okviru zajedničke poljoprivredne politike mogu se predvidjeti sljedeće mjere:

- (a) djelotvorno usklađivanje napora u oblastima stručnog osposobljavanja, istraživanja i širenja znanja u oblasti poljoprivrede; to može uključivati zajedničko finansiranje projekata ili institucija;
- (b) zajedničke mjere za pospešivanje potrošnje određenih proizvoda.

Član 42
(raniji član 36 UEZ)

Odredbe poglavlja koje se odnosi na pravila konkurencije primjenjuju se na proizvodnju i promet poljoprivrednih proizvoda samo u mjeri u kojoj to odrede Evropski parlament i Savjet

u okviru člana 43 stav 2 i u skladu sa postupkom predviđenim navedenim članom, pri čemu treba voditi računa o ciljevima iz člana 39.

Savjet, na predlog Komisije, može odobriti dodjelu pomoći:

- (a) za zaštitu privrednih društava pogođenih strukturnim ili prirodnim uslovima;
- (b) u okviru programa privrednog razvoja.

Član 43
(raniji član 37 UEZ)

1. Komisija podnosi predloge za izradu i sprovođenje zajedničke poljoprivredne politike, što uključuje zamjenu nacionalnih organizacija nekim oblikom zajedničke organizacije predviđenim članom 40 stav 1, kao i za sprovođenje mjera navedenih u ovoj glavi.

U navedenim predlozima vodiće se računa o međuzavisnosti pitanja iz oblasti poljoprivrede iz ove glave.

2. Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuju zajedničku organizaciju poljoprivrednih tržišta predviđenu članom 40 stav 1, kao i druge odredbe potrebne za ostvarivanje ciljeva u oblasti zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke politike ribarstva.

3. Savjet, na predlog Komisije, usvaja mjere za utvrđivanje cijena, prelevmana, pomoći i kvantitativnih ograničenja, kao i za utvrđivanje i raspodjelu mogućnosti ribolova.

4. U skladu sa stavom 1, nacionalne tržišne organizacije mogu se zamijeniti zajedničkom organizacijom predviđenom članom 40 stav 1, ukoliko:

- (a) zajednička organizacija nudi državama članicama, koje se protive navedenoj mjeri i koje imaju sopstvenu organizaciju tržišta za odnosnu proizvodnju, jednake zaštitne mjere za zapošljavanje i životni standard odnosnih proizvođača, vodeći računa o prilagođavanjima koja će vremenom biti moguća i specijalizaciji koja će vremenom biti potrebna;
- (b) ova organizacija obezbjeđuje uslove za promet unutar Unije slične uslovima koji postoje na nacionalnom tržištu.

5. Ako se zajednička organizacija za određene sirovine osnuje prije nego što bude postojala zajednička organizacija za odgovarajuće prerađene proizvode, sirovine koje se koriste za prerađene proizvode namijenjene izvozu u treće zemlje, mogu se uvoziti iz zemalja izvan Unije.

Član 44
(raniji član 38 UEZ)

Ako u jednoj državi članici neki proizvod podliježe nacionalnoj tržišnoj organizaciji ili unutrašnjim pravilima koja imaju jednako dejstvo i koja utiču na konkurentni položaj slične proizvodnje u nekoj drugoj državi članici, države članice primjenjuju kompenzacionu taksu na uvoz ovog proizvoda koji dolazi iz države članice u kojoj postoje takva organizacija ili pravila, osim ako ta država primjenjuje kompenzacionu taksu na izvoz.

Komisija utvrđuje iznose tih taksi u visini koja je potrebna da se ponovo uspostavi ravnoteža; Komisija može odobriti i druge mjere i utvrditi njihove uslove i detalje.

GLAVA IV

SLOBODNO KRETANJE LJUDI, USLUGA I KAPITALA

POGLAVLJE 1

RADNICI

Član 45 (raniji član 39 UEZ)

1. U Uniji se obezbjeđuje sloboda kretanja radnika.
2. Sloboda kretanja radnika obuhvata ukidanje svake diskriminacije po osnovu državljanstva između radnika država članica u pogledu zapošljavanja, naknade za rad i drugih uslova rada i zapošljavanja.
3. Ta sloboda podrazumijeva pravo, u skladu sa ograničenjima opravdanim razlozima javne politike, javne bezbjednosti ili javnog zdravlja:
  - (a) da prihvate ponuđeno zaposlenje;
  - (b) da se u tu svrhu slobodno kreću na teritoriji država članica;
  - (c) da borave u nekoj državi članici radi zaposlenja, u skladu sa odredbama zakona i drugih propisa koji uređuju zapošljavanje državljana te države;
  - (d) da nakon prestanka zaposlenja u državi članici ostanu na njenoj teritoriji, u skladu sa uslovima utvrđenim regulativama koje će sastaviti Komisija.
4. Odredbe ovog člana ne primenjuju se na zapošljavanje u javnoj službi.

Član 46 (raniji član 40 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, donose direktive ili regulative kojima se utvrđuju mjere potrebne za ostvarivanje slobode kretanja radnika iz člana 45, a naročito:

- (a) obezbjeđivanjem tijesne saradnje između nacionalnih službi za zapošljavanje;
- (b) ukidanjem upravnih postupaka i praksi i propisanih rokova za pristup slobodnim radnim mjestima, koji proizilaze iz domaćeg zakonodavstva ili iz prethodno zaključenih

sporazuma između država članica, čije bi zadržavanje predstavljalo prepreku liberalizaciji kretanja radnika;

- (c) ukidanjem svih propisanih rokova i drugih ograničenja predviđenih ili domaćim zakonodavstvom ili prethodno zaključenim sporazumima između država članica, koji u pogledu slobodnog izbora zaposlenja radnicima drugih država članica određuju drugačije uslove od onih koji važe za radnike odnosne države;
- (d) uspostavljanjem odgovarajućih mehanizama za povezivanje ponuda i molbi za zaposlenje i za lakše postizanje ravnoteže između ponude i tražnje na tržištu rada na način da se izbjegne ozbiljno ugrožavanje životnog standarda i stope zaposlenosti u različitim regionima i privrednim granama.

Član 47
(raniji član 41 UEZ)

Države članice, u okviru zajedničkog programa, podstiču razmjenu mladih radnika.

Član 48
(raniji član 42 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, u oblasti socijalne sigurnosti utvrđuju mjere neophodne za ostvarivanje slobode kretanja radnika; u tu svrhu, uspostavljaju sistem koji zaposlenim i samozaposlenim radnicima migrantima i izdržanim članovima njihovih porodica obezbjeđuje:

- (a) sabiranje svih perioda staža koji se uzimaju u obzir u skladu sa zakonima više država, u svrhu sticanja i zadržavanja prava na naknadu i obračunavanje visine naknade;
- (b) isplatu naknada licima koja imaju prebivalište na teritoriji država članica.

Ako član Savjeta izjavi da bi nacrt zakonodavnog akta iz podstava 1 uticao na važne aspekte njegovog sistema socijalne sigurnosti, uključujući njegov obim, troškove ili finansijsku strukturu, ili bi uticao na finansijsku ravnotežu tog sistema, može zahtijevati da se to pitanje uputi Evropskom savjetu. U tom slučaju, prekida se redovni zakonodavni postupak. Nakon rasprave i u roku od četiri mjeseca od prekida, Evropski savjet:

- (a) vraća nacrt Savjetu, čime se završava prekid redovnog zakonodavnog postupka, ili
- (b) ne postupa ili zahtijeva od Komisije da podnese novi predlog; u tom slučaju smatra se da prvobitno predloženi akt nije usvojen.

POGLAVLJE 2

PRAVO OSNIVANJA

Član 49
(raniji član 43 UEZ)

U okviru odredaba navedenih u daljem tekstu, zabranjena su ograničenja slobode osnivanja državljana jedne države članice na teritoriji druge države članice. Ova zabrana odnosi se i

na ograničenja osnivanja zastupništava, podružnica ili društava kćerki od strane državljana bilo koje države članice sa sjedištem na teritoriji bilo koje države članice.

Sloboda osnivanja uključuje pravo na započinjanje i obavljanje djelatnosti kao samozaposleno lice, kao i na osnivanje i upravljanje preduzećima, naročito privrednim društvima ili firmama u smislu člana 54 stav 2, pod uslovima propisanim zakonom za državljane države gdje se osnivanje vrši, u skladu sa odredbama poglavlja o kapitalu.

Član 50
(raniji član 44 UEZ)

1. Radi ostvarivanja slobode osnivanja u pogledu određene djelatnosti, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, donose direktive.

2. Evropski parlament, Savjet i Komisija vrše poslove koji su im povjereni prethodnim odredbama, naročito na način da:

- (a) po pravilu daju prednost djelatnostima u kojima sloboda osnivanja značajno doprinosi razvoju proizvodnje i trgovine;
- (b) obezbjeđuju tijesnu saradnju između nadležnih organa država članica kako bi se upoznali sa konkretnim stanjem u različitim djelatnostima u Uniji;
- (c) ukidaju upravne postupke i prakse, koji proizilaze iz domaćeg zakonodavstva ili iz prethodno zaključenih sporazuma između država članica, čije bi zadržavanje predstavljalo prepreku slobodi osnivanja;
- (d) obezbjeđuju da radnici jedne države članice, zaposleni na teritoriji druge države članice, mogu ostati na njenoj teritoriji radi započinjanja djelatnosti kao samozaposlena lica, ako ispunjavaju uslove koje bi morali da ispune da u tu državu ulaze u trenutku kada su namjeravali da započnu tu djelatnost;
- (e) omogućavaju državljaninu jedne države članice da stiče i koristi zemljište i objekte koji se nalaze na teritoriji druge države članice, u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa načelima iz člana 39 stav 2;
- (f) postepeno ukidaju ograničenja slobode osnivanja u svakoj grani razmatrane djelatnosti, u pogledu uslova za osnivanje zastupništava, podružnica ili društava kćerki na teritoriji države članice, kao i u pogledu uslova kojima se uređuje dolazak osoblja iz matičnog privrednog društva na rukovodeća ili nadzorna radna mjesta u tim zastupništvima, podružnicama ili društvima kćerkama;
- (g) usklađuju, u mjeri u kojoj je potrebno, garancije koje, radi zaštite interesa članova društva i drugih, države članice zahtijevaju od privrednih društava ili firmi u smislu člana 54 stav 2 kako bi te garancije izjednačili u cijeloj Uniji;
- (h) utvrđuju da uslove osnivanja ne narušavaju pomoći koje dodjeljuju države članice.

Član 51
(raniji član 45 UEZ)

Odredbe ovog poglavlja u određenoj državi članici ne primjenjuju se na djelatnosti koje su u toj državi povezane, makar i povremeno, sa vršenjem javnih ovlašćenja.

Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, mogu da odluče da se odredbe iz ovog poglavlja ne primjenjuju na određene djelatnosti.

Član 52
(raniji član 46 UEZ)

1. Odredbe ovog poglavlja i mjere preduzete na osnovu njih ne utiču na primjenu odredaba zakona i drugih propisa kojima se predviđa poseban tretman stranih državljana iz razloga javne politike, javne bezbjednosti ili javnog zdravlja.
2. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, donose direktive radi usklađivanja tih odredaba.

Član 53
(raniji član 47 UEZ)

1. Da bi se samozaposlenim licima olakšalo započinjanje i obavljanje djelatnosti, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, donose direktive o uzajamnom priznavanju diploma, svjedočanstava i drugih dokaza o formalnim kvalifikacijama, kao i o usklađivanju odredaba zakona i drugih propisa u državama članicama koje se odnose na započinjanje i obavljanje djelatnosti samozaposlenih lica.
2. Kod medicinskih, njima srodnih i farmaceutskih zanimanja, postepeno ukidanje ograničenja zavisi od usklađivanja uslova za njihovo obavljanje u različitim državama članicama.

Član 54
(raniji član 48 UEZ)

Prema privrednim društvima osnovanim u skladu sa zakonom države članice i koji imaju registrovano sjedište, glavnu upravu ili glavno mjesto poslovanja u Uniji postupa se, za svrhe ovog poglavlja, na isti način kao prema fizičkim licima koja su državljani država članica.

Privredna društva su privredna društva osnovana u skladu sa građanskim ili privrednim pravom, uključujući i zadruge i druga pravna lica javnog ili privatnog prava, izuzev neprofitnih.

Član 55
(raniji član 294 UEZ)

Države članice državljanima drugih država članica daju isti tretman kao svojim državljanima u pogledu učešća u kapitalu privrednih društava ili firmi u smislu člana 54, ne dovodeći u pitanje primjenu drugih odredaba ugovora.

POGLAVLJE 3

USLUGE

Član 56
(raniji član 49 UEZ)

U okviru odredaba navedenih u daljem tekstu, zabranjena su ograničenja slobode pružanja usluga u Uniji u odnosu na državljane država članica koji imaju sjedište u jednoj od država članica ali ne u državi članici lica kojem su usluge namijenjene.

Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, mogu proširiti primjenu odredaba Poglavlja na pružaoce usluga koji su državljani trećih zemalja i imaju sjedište u Uniji.

Član 57
(raniji član 50 UEZ)

Usluge, u smislu ugovora, su usluge koje se, po pravilu, pružaju uz naknadu i ukoliko nijesu uređene odredbama o slobodnom kretanju roba, kapitala i ljudi.

Usluge obuhvataju naročito:

- (a) djelatnosti industrijskog karaktera;
- (b) djelatnosti komercijalnog karaktera;
- (c) zanatske djelatnosti;
- (d) djelatnosti slobodnih zanimanja.

Ne dovodeći u pitanje odredbe poglavlja o pravu osnivanja, pružalac usluga može, da bi pružao usluge, svoju djelatnost privremeno obavljati u državi članici u kojoj se usluga pruža, pod istim uslovima koje ova država propisuje za svoje državljane.

Član 58
(raniji član 51 UEZ)

1. Sloboda pružanja usluga u oblasti saobraćaja uređena je odredbama glave o saobraćaju.
2. Liberalizacija usluga u oblasti bankarstva i osiguranja u vezi sa kretanjem kapitala sprovođiće se uporedo sa liberalizacijom kretanja kapitala.

Član 59
(raniji član 52 UEZ)

1. Radi liberalizacije određene usluge, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, donose direktive.
2. Direktivama iz stava 1, po pravilu, prednost se daje onim uslugama koje neposredno utiču na troškove proizvodnje ili onima čija liberalizacija doprinosi podsticanju trgovine robom.

Član 60
(raniji član 53 UEZ)

Države članice nastoje da sprovedu liberalizaciju usluga u većem obimu nego što ih na to obavezuju direktive donesene u skladu sa članom 59 stav 1, ukoliko im to dozvoljavaju njihova opšta ekonomska situacija i stanje u odnosnom privrednom sektoru.

U tu svrhu, Komisija daje preporuke odnosnim državama članicama.

Član 61
(raniji član 54 UEZ)

Dok se ne ukinu ograničenja slobode pružanja usluga, svaka država članica primjenjuje ih bez diskriminacije po osnovu državljanstva ili prebivališta na sve pružaoce usluga u smislu člana 56 stav 1.

Član 62
(raniji član 55 UEZ)

Odredbe čl. 51 do 54 primjenjuju se na pitanja koja su uređena ovim poglavljem.

POGLAVLJE 4

KAPITAL I PLATNI PROMET

Član 63
(raniji član 56 UEZ)

1. U okviru odredaba iz ovog poglavlja, zabranjena su sva ograničenja kretanja kapitala između država članica i između država članica i trećih zemalja.
2. U okviru odredaba iz ovog poglavlja zabranjena su sva ograničenja platnog prometa između država članica i između država članica i trećih zemalja.

Član 64
(raniji član 57 UEZ)

1. Odredbe člana 63 ne dovode u pitanje primjenu na treće zemlje ograničenja koja postoje na dan 31. decembra 1993. godine shodno domaćem pravu ili pravu Unije u vezi sa kretanjem kapitala u treće zemlje ili iz trećih zemalja što uključuje neposredna ulaganja – kao i ulaganja u nepokretnosti – osnivanje, pružanje finansijskih usluga ili plasiranje hartija od vrijednosti na tržišta kapitala. U pogledu ograničenja koja postoje shodno domaćem pravu u Bugarskoj, Estoniji i Mađarskoj, taj datum je 31. decembar 1999. godine.
2. Nastojeći da ostvare cilj slobodnog kretanja kapitala između država članica i trećih zemalja, u najvećoj mogućoj mjeri i ne dovodeći u pitanje druga poglavlja ugovora, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere u vezi sa kretanjem kapitala u treće zemlje ili iz trećih zemalja što uključuje neposredna ulaganja – kao i ulaganja u nepokretnosti – osnivanje, pružanje finansijskih usluga ili plasiranje hartija od vrijednosti na tržišta kapitala.
3. Izuzetno od stava 2, samo Savjet može, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, jednoglasno i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, utvrditi mjere koje u pravu Unije predstavljaju nazadovanje u pogledu liberalizacije kretanja kapitala u treće zemlje ili iz trećih zemalja.

Član 65
(raniji član 58 UEZ)

1. Odredbe člana 63 ne dovode u pitanje pravo država članica da:

- (a) primijene odgovarajuće odredbe svog poreskog prava kojima se pravi razlika između poreskih obveznika koji nijesu u istom položaju u pogledu njihovog mjesta prebivališta ili mjesta u kome je uložen njihov kapital;
- (b) preduzmu sve neophodne mjere da bi spriječile povredu domaćih zakona i drugih propisa, naročito u oblasti oporezivanja i bonitetnog nadzora finansijskih institucija, ili da utvrđuju postupke prijavljivanja kretanja kapitala radi administrativnih ili statističkih informacija, ili da preduzmu mjere opravdane razlozima javne politike ili javne bezbjednosti.
2. Odredbe ovog poglavlja ne dovode u pitanje primjenu ograničenja na pravo osnivanja, koja su u skladu sa ugovorima.
3. Mjere i postupci iz st. 1 i 2 ne smiju biti sredstvo samovoljne diskriminacije niti prikriveno ograničenje slobode kretanja kapitala i platnog prometa, u smislu člana 63.
4. Ako nema mjera predviđenih članom 64 stav 3, Komisija ili, u slučaju da Komisija ne donese odluku u roku od tri mjeseca od zahtjeva odnosne države članice, Savjet mogu donijeti odluku kojom se potvrđuje da su ograničavajuće poreske mjere koje je neka država članica utvrdila prema jednoj ili više trećih zemalja u skladu sa ugovorima, ukoliko su opravdane jednim od ciljeva Unije i ako su u skladu sa pravilnim funkcionisanjem unutrašnjeg tržišta. Na zahtjev države članice Savjet odlučuje jednoglasno.

Član 66
(raniji član 59 UEZ)

Ako, u izuzetnim okolnostima, kretanja kapitala u treće zemlje ili iz trećih zemalja prouzrokuju ili prijete da će prouzrokovati ozbiljne teškoće u funkcionisanju ekonomske i monetarne unije, Savjet može, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom, preduzeti zaštitne mjere u odnosu na treće zemlje za period ne duži od šest mjeseci, ako su takve mjere izričito neophodne.

GLAVA V

PROSTOR SLOBODE, BEZBJEDNOSTI I PRAVDE

POGLAVLJE I

OPŠTE ODREDBE

Član 67
(raniji član 61 UEZ i raniji član 29 UEU)

1. Unija uspostavlja prostor slobode, bezbjednosti i pravde poštujući osnovna prava i različite pravne sisteme i tradicije država članica.
2. Unija obezbjeđuje da se ne vrši kontrola lica prilikom prelaska unutrašnjih granica i utvrđuje zajedničku politiku azila, imigracije i kontrole spoljnih granica, na osnovu solidarnosti između država članica, koja je pravična prema državljanima trećih zemalja. U smislu ovog poglavlja, prema licima bez državljanstva postupa se kao prema državljanima trećih zemalja.

3. Unija nastoji da obezbijedi visok nivo bezbjednosti mjerama za sprečavanje i borbu protiv kriminala, rasizma i ksenofobije i mjerama za usklađivanje i saradnju između policijskih i pravosudnih organa i drugih nadležnih organa, kao i uzajamnim priznavanjem presuda u krivičnim stvarima i, ukoliko je potrebno, približavanjem krivičnog zakonodavstva.

4. Unija olakšava pristup pravdi, naročito po osnovu načela uzajamnog priznavanja sudskih i vansudskih odluka u građanskim stvarima.

Član 68

Evropski savjet utvrđuje strateške smjernice za zakonodavno i operativno planiranje na prostoru slobode, bezbjednosti i pravde.

Član 69

Parlamenti država članica staraju se da se u predlozima i zakonodavnim inicijativama podnijetim u skladu sa Poglavljima 4 i 5 poštuje načelo supsidijarnosti, u skladu sa Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Član 70

Ne dovodeći u pitanje čl. 258, 259 i 260, Savjet može, na predlog Komisije, utvrditi mjere prema kojima države članice, u saradnji sa Komisijom, vrše objektivnu i nepristrasnu ocjenu sprovođenja politika Unije iz ove glave od strane organa država članica, naročito kako bi se olakšala potpuna primjena načela uzajamnog priznavanja. Evropski parlament i parlamenti država članica obavještavaju se o sadržaju i rezultatima ove ocjene.

Član 71

(raniji član 36 UEU)

U okviru Savjeta osniva se stalni odbor da unutar Unije obezbijedi podsticanje i jačanje operativne saradnje u oblasti unutrašnje bezbjednosti. Ne dovodeći u pitanje član 240, stalni odbor podstiče usklađivanje djelovanja nadležnih organa država članica. Predstavnici nadležnih organa, službi i agencija Unije mogu učestvovati u radu ovog odbora. Evropski parlament i parlamenti država članica obavještavaju se o sadržaju njegovog rada.

Član 72

(raniji član 64 stav 1 UEZ i raniji član 33 UEU)

Ova glava ne utiče na ispunjavanje obaveza država članica u oblasti održavanja javnog reda i mira i očuvanja unutrašnje bezbjednosti.

Član 73

Državama članicama prepušteno je da između sebe i u okviru sopstvene odgovornosti organizuju oblike međusobne saradnje i usklađivanja, koje smatraju prikladnim, između nadležnih službi svojih uprava odgovornih za očuvanje nacionalne bezbjednosti.

Član 74

(raniji član 66 UEZ)

Savjet utvrđuje mjere kojima se obezbjeđuje upravna saradnja između nadležnih službi država članica u oblastima iz ove glave, kao i između ovih službi i Komisije. Savjet odlučuje na predlog Komisije, u skladu sa članom 76, a nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Član 75
(raniji član 60 UEZ)

Ako je to potrebno radi ostvarivanja ciljeva iz člana 67, u pogledu sprečavanja i borbe protiv terorizma i sa njim povezanih aktivnosti, Evropski parlament i Savjet, regulativama u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju okvir upravnih mjera koje se odnose na kretanje kapitala i platni promet, kao što su zamrzavanje sredstava, finansijske imovine ili ekonomske dobiti koja pripada fizičkim ili pravnim licima, grupama ili nedržavnim subjektima, ili su u njihovom vlasništvu ili posjedu.

Savjet, na predlog Komisije, utvrđuje mjere za sprovođenje okvira iz stava 1.

Akta iz ovog člana sadrže neophodne odredbe o pravnim garancijama.

Član 76

Akta iz Poglavlja 4 i 5, zajedno sa mjerama iz člana 74 kojima se obezbjeđuje upravna saradnja u oblastima iz ovih poglavlja, donose se:

- (a) na predlog Komisije, ili
- (b) na inicijativu jedne četvrtine država članica.

POGLAVLJE 2

POLITIKE GRANIČNIH KONTROLA, AZILA I IMIGRACIJE

Član 77
(raniji član 62 UEZ)

1. Unija razvija politiku kojoj je cilj:
  - (a) obezbjeđenje odsustva svake kontrole lica, nezavisno od njihovog državljanstva, prilikom prelaska unutrašnjih granica;
  - (b) vršenje kontrole lica i efikasno praćenje prelaska spoljnih granica;
  - (c) postepeno uvođenje integrisanog sistema upravljanja spoljnim granicama.
2. Za svrhe iz stava 1, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere koje se odnose na:
  - (a) zajedničku politiku viza i drugih dozvola za kratak boravak;
  - (b) kontrolu lica prilikom prelaska spoljnih granica;

- (c) uslove pod kojima državljani trećih zemalja mogu slobodno putovati unutar Unije u kraćem razdoblju;
- (d) sve mjere potrebne za postepeno uspostavljanje integrisanog sistema upravljanja spoljnim granicama;
- (e) odsustvo svake kontrole lica, bez obzira koje je njihovo državljanstvo, prilikom prelaska unutrašnjih granica.

3. Ukoliko je djelovanje Unije neophodno za lakše ostvarivanje prava iz člana 20 stav 2 tačka (a) i ako ugovorima nijesu predviđena potrebna ovlašćenja, Savjet može, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, donositi odredbe o pasošima, ličnim kartama, boravišnim dozvolama i drugim takvim dokumentima. Savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

4. Ovaj član ne utiče na nadležnost država članica u pogledu geografskog razgraničenja njihovih granica, u skladu sa međunarodnim pravom.

Član 78

(raniji član 63 tač. 1 i 2 i član 64 stav 2 UEZ)

1. Unija razvija zajedničku politiku azila, supsidijarne zaštite i privremene zaštite kojoj je cilj da se svakom državljaninu treće zemlje kojem je potrebna međunarodna zaštita ponudi odgovarajući status i obezbijedi poštovanje načela o nevraćanju. Ova politika mora biti u skladu sa Ženevskom konvencijom od 28. jula 1951. godine i Protokolom od 31. januara 1967. godine o statusu izbeglica, kao i sa drugim odgovarajućim međunarodnim ugovorima.

2. Za svrhe iz stava 1, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere za zajednički evropski sistem azila, koji podrazumijeva:

- (a) jedinstveni status azila za državljane trećih zemalja koji važi u cijeloj Uniji;
- (b) jedinstveni sistem supsidijarne zaštite za državljane trećih zemalja kojima je, iako nijesu dobili evropski azil, potrebna međunarodna zaštita;
- (c) zajednički sistem privremene zaštite raseljenih lica u slučaju masovnog priliva;
- (d) zajedničke postupke davanja ili oduzimanja jedinstvenog statusa azila ili supsidijarne zaštite;
- (e) kriterijume i mehanizme za određivanje države članice nadležne za razmatranje zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;
- (f) standarde o uslovima za prijem lica koja traže azil ili supsidijarnu zaštitu;
- (g) partnerstvo i saradnju sa trećim državama radi upravljanja masovnim prilivom lica koja traže azil, ili supsidijarnu ili privremenu zaštitu.

3. U slučaju vanrednih okolnosti u jednoj ili više država članica zbog iznenadnog priliva državljana trećih zemalja, Savjet može, na predlog Komisije, utvrditi privremene mjere u korist time pogođene ili pogođenih država članica. Savjet odlučuje nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Član 79

(raniji član 63 tač. 3 i 4 UEZ)

1. Unija razvija zajedničku imigracionu politiku kojoj je cilj da se u svim fazama obezbijedi efikasno upravljanje migracionim tokovima, pravedno postupanje prema državljanima trećih zemalja sa zakonitim prebivalištem u državama članicama, i sprečavanje, i unaprijeđene mjere za borbu protiv ilegalne imigracije i trgovine ljudima.

2. Za svrhe iz stava 1, Evropski parlament i Savjet, u redovnom zakonodanom postupku, utvrđuju mjere u sljedećim oblastima:

(a) uslove ulaska i boravka, kao i standarde na osnovu kojih države članice izdaju vize za dugi boravak i boravišne dozvole, uključujući i spajanje porodice;

(b) utvrđivanje prava državljana trećih država sa zakonitim prebivalištem u nekoj državi članici, što uključuje i uslove koji se odnose na slobodu kretanja i boravka u drugim državama članicama;

(c) ilegalna imigracija i nezakonit boravak, uključujući i udaljavanje i repatrijaciju lica koja nezakonito borave;

(d) borbu protiv trgovine ljudima, naročito ženama i djecom.

3. Unija može sa trećim zemljama zaključivati sporazume o readmisiji u zemlju porijekla ili u zemlju iz koje su došli državljana trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uslove ulaska, prisustva ili boravka na teritoriji neke države članice.

4. Evropski parlament i Savjet mogu, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrditi mjere za podsticanje i podršku djelovanju država članica kojima se podstiče integracija državljana trećih zemalja sa zakonitim boravkom na njihovoj teritoriji, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

5. Ovaj član ne utiče na pravo država članica da utvrde broj državljana trećih zemalja koji mogu doći iz trećih zemalja na njihovu teritoriju radi traženja posla, kao zaposleni ili samozaposleni.

Član 80

Politike Unije iz ovog poglavlja i njihovo sprovođenje uređeni su načelom solidarnosti i pravične podjele odgovornosti između država članica, koja uključuje i finansijske obaveze. Svaki put kada je to potrebno, akta Unije donijeta u skladu sa ovim poglavljem sadrže odgovarajuće mjere o primjeni ovog načela.

POGLAVLJE 3

SUDSKA SARADNJA U GRAĐANSKIM STVARIMA

Član 81

(raniji član 65 UEZ)

1. Unija razvija sudsku saradnju u građanskim stvarima sa prekograničnim posljedicama, koja se temelji na načelu uzajamnog priznavanja presuda i odluka u vansudskim predmetima. Ova saradnja može podrazumijevati utvrđivanje mjera za približavanje zakona i propisa država članica.

2. Za svrhe iz stava 1, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju, naročito kada je to potrebno za pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, mjere kojima je cilj da obezbijede:

- (a) uzajamno priznavanje i izvršenje presuda i odluka u vansudskim predmetima između država članica;
- (b) prekograničnu dostavu sudskih i vansudskih akata;
- (c) usklađenost pravila koja se primjenjuju u državama članicama u pogledu sukoba zakona i nadležnosti;
- (d) saradnju u prikupljanju dokaza;
- (e) djelotvorni pristup pravdi;
- (f) uklanjanje prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, u slučaju potrebe, podsticanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama;
- (g) razvoj alternativnih načina rješavanja sporova;
- (h) podršku osposobljavanju sudija i sudskog osoblja.

3. Izuzetno od stava 2, mjere iz oblasti porodičnog prava sa prekograničnim posljedicama utvrđuje Savjet, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom. Savjet odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Savjet može, na predlog Komisije, donijeti odluku kojom se utvrđuju aspekti porodičnog prava sa prekograničnim posljedicama koji mogu biti predmet akata donesenih u redovnom zakonodavnom postupku. Savjet odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

O predlogu iz podstava 2 obavještavaju se parlamenti država članica. Ako se parlament države članice u roku od šest mjeseci od dana obavještenja tome usprotivi, odluka neće biti donijeta. Ukoliko nema protivljenja, Savjet može donijeti odluku.

POGLAVLJE 4

SUDSKA SARADNJA U KRIVIČNIM STVARIMA

Član 82 (raniji član 31 UEU)

1. Sudska saradnja u krivičnim stvarima u Uniji zasniva se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka i uključuje približavanje zakona i propisa država članica u oblastima iz stava 2 i člana 83.

Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere kojima je cilj:

- (a) utvrđivanje pravila i postupaka kojima se obezbjeđuje priznavanje svih oblika presuda i sudskih odluka u cijeloj Uniji;
- (b) sprečavanje i rješavanje sukoba nadležnosti između država članica;
- (c) podrška osposobljavanju sudija i sudskog osoblja;
- (d) olakšavanje saradnje između sudskih ili drugih nadležnih organa država članica u odnosu na krivične postupke i izvršenje odluka.

2. U mjeri potrebnoj za lakše uzajamno priznavanje presuda i sudskih odluka, kao i za saradnju policijskih i pravosudnih organa u krivičnim stvarima sa prekograničnim posljedicama, Evropski parlament i Savjet mogu, direktivama donesenim u redovnom zakonodavnom postupku, utvrditi minimalna pravila. U tim pravilima vodi se računa o razlikama između pravnih tradicija i sistema država članica.

Pravila se odnose na:

- (a) uzajamno prihvatanje dokaza između država članica;
- (b) prava pojedinaca u krivičnom postupku;
- (c) prava žrtava krivičnih djela;
- (d) sve druge posebne aspekte krivičnog postupka, koje je Savjet prethodno utvrdio odlukom; navedenu odluku Savjet donosi jednoglasno nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta.

Utvrđivanje minimalnih pravila iz ovog stava ne sprečava države članice da održavaju ili uvedu viši nivo zaštite pojedinaca.

3. Ukoliko neki član Savjeta smatra da bi nacrt direktive iz stava 2 mogao uticati na osnovne aspekte njegovog krivičnog sistema, može zahtijevati da se nacrt direktive uputi Evropskom savjetu. U tom slučaju prekida se redovni zakonodavni postupak. Nakon rasprave i u slučaju postizanja konsenzusa, Evropski savjet, u roku od četiri mjeseca od ovog prekida, vraća nacrt Savjetu, čime se završava prekid redovnog zakonodavnog postupka.

U istom roku, ako nije postignuta saglasnost i ako najmanje devet država članica želi da uspostavi unaprijeđenu saradnju na osnovu navedenog nacrta direktive, o tome obavještavaju Evropski parlament, Savjet i Komisiju. U tom slučaju smatra se da je ovlašćenje za pokretanje unaprijeđene saradnje iz člana 20 stav 2 Ugovora o Evropskoj uniji i člana 329 stav 1 ovog ugovora dato i primjenjuju se odredbe o unaprijeđenoj saradnji.

Član 83 (raniji član 31 UEU)

1. Evropski parlament i Savjet mogu, direktivama donesenim u redovnom zakonodavnom postupku, utvrditi minimalna pravila za definisanje krivičnih djela i sankcija za naročito teške oblike kriminala sa prekograničnom dimenzijom koji proističu iz prirode ili učinka tih krivičnih djela ili iz posebne potrebe za zajedničkom borbom protiv njih.

U ove oblike kriminala spadaju: terorizam, trgovina ljudima i seksualno iskorišćavanje žena i djece, ilegalni promet droge, ilegalni promet oružja, pranje novca, korupcija, falsifikovanje sredstava plaćanja, računarski kriminal i organizovani kriminal.

Na osnovu razvoja kriminala, Savjet može donijeti odluku kojom se utvrđuju druge oblasti kriminala koje ispunjavaju kriterijume iz ovog stava. Savjet odlučuje jednoglasno nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta.

2. Kada se pokaže da je približavanje krivičnog zakonodavstva i drugih propisa država članica nužno da bi se obezbijedilo djelotvorno sprovođenje politike Unije u oblasti koja je obuhvaćena mjerama usklađivanja, direktivama se mogu utvrditi minimalna pravila za definisanje krivičnih djela i sankcija u odnosnoj oblasti. Te direktive donose se u istom redovnom ili posebnom zakonodavnom postupku koji se primjenjivao na utvrđivanje mjera za usklađivanje o kojima je riječ, ne dovodeći u pitanje član 76.

3. Kada član Savjeta smatra da bi nacrt direktive iz st. 1 ili 2 mogao uticati na osnovne aspekte njegovog krivičnog pravnog sistema, može zahtijevati da se nacrt direktive uputi Evropskom savjetu. U tom slučaju prekida se redovni zakonodavni postupak. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Evropski savjet može, u roku od četiri mjeseca od prekida, vratiti nacrt Savjetu, čime se okončava prekid redovnog zakonodavnog postupka.

U istom roku, ako nije postignuta saglasnost, i ako najmanje devet država članica želi da uspostavi unaprijeđenu saradnju na osnovu nacrtu odnosne direktive, one o tome obavještavaju Evropski parlament, Savjet i Komisiju. U tom slučaju, smatra se da je ovlašćenje za pokretanje unaprijeđene saradnje iz člana 20 stav 2 Ugovora o Evropskoj uniji i člana 329 stav 1 ovog ugovora dato i primjenjuju se odredbe koje se odnose na unaprijeđenu saradnju.

Član 84

Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrditi mjere za podsticanje i podršku djelovanju država članica u oblasti sprečavanja kriminala, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Član 85 (raniji član 31 UEU)

1. Zadatak Eurojusta jeste da podržava i jača usklađivanje i saradnju između nacionalnih organa nadležnih za istrage i gonjenje teških oblika kriminala koji pogađaju dvije ili više država članica ili koji zahtijevaju zajedničko gonjenje, na osnovu aktivnosti koje su sprovedli i informacija koje su dostavili organi država članica i Europol.

S tim u vezi, Evropski parlament i Savjet regulativama donesenim u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju strukturu, način rada, djelokrug rada i poslove Eurojusta. Ovi poslovi mogu obuhvatati:

- (a) pokretanje krivičnih istraga i predlaganje pokretanja gonjenja koje sprovode nadležni nacionalni organi, naročito u slučaju krivičnih djela protiv finansijskih interesa Unije;
- (b) usklađivanje istrage i gonjenja iz tačke (a);
- (c) jačanje pravosudne saradnje, uključujući rješavanje sukoba nadležnosti i tijesnom saradnjom sa Evropskom pravosudnom mrežom.

Tim regulativama utvrđuju se i pojedinosti u pogledu uključivanja Evropskog parlamenta i parlamenta država članica u ocjenu aktivnosti Eurojusta.

2. U slučaju gonjenja iz stava 1, a ne dovodeći u pitanje član 86, službene radnje pravosudnog postupka izvršavaju nadležni nacionalni službenici.

Član 86

1. Za borbu protiv kriminala koji utiče na finansijske interese Unije, Savjet može, regulativama donesenim u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, od Eurojusta osnovati Evropsko javno tužilaštvo. Savjet odlučuje jednoglasno nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta.

Ako nema jednoglasnosti, grupa od najmanje devet država članica može zahtijevati da se nacrt regulative uputi Evropskom savjetu. U tom slučaju, prekida se postupak u Savjetu. Nakon rasprave, i u slučaju konsenzusa, Evropski savjet može, u roku od četiri mjeseca od prekida, vratiti nacrt Savjetu na usvajanje.

U istom roku, ako nije postignuta saglasnost, i ako najmanje devet država članica želi da uspostavi unaprijeđenu saradnju na osnovu nacrta odnosne regulative, one o tome obavještavaju Evropski parlament, Savjet i Komisiju. U tom slučaju, smatra se da je ovlašćenje za pokretanje unaprijeđene saradnje iz člana 20 stav 2 Ugovora o Evropskoj uniji i člana 329 stav 1 ovog ugovora dato i primjenjuju se odredbe o unaprijeđenoj saradnji.

2. Evropsko javno tužilaštvo nadležno je za vođenje istrage, gonjenje i optužbu, kad je to prikladno u saradnji sa Europolom, izvršilaca ili saizvršilaca krivičnih djela protiv finansijskih interesa Unije, na način predviđen regulativom iz stava 1. Ono vrši poslove tužioca u nadležnim sudovima država članica u odnosu na ta krivična djela.

3. Regulativama iz stava 1 utvrđuju se opšta pravila koja se primjenjuju na Evropsko javno tužilaštvo, uslovi za vršenje njegovih poslova, poslovnik koji uređuje njegov rad, kao i pravila o prihvatljivosti dokaza i pravila koja se primjenjuju na sudsku kontrolu procesnih mjera koje ono preuzima u vršenju svojih poslova.

4. Evropski savjet može, istovremeno ili naknadno, donijeti odluku o izmjeni stava 1 kojom proširuje nadležnosti Evropskog javnog tužilaštva na teške oblike kriminala koji imaju prekograničnu dimenziju i o odgovarajućim izmjenama stava 2 koje se odnose na izvršioce i saizvršioce teških krivičnih djela koja utiču na više država članica. Evropski savjet odlučuje jednoglasno, nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta i nakon savjetovanja sa Komisijom.

POGLAVLJE 5

POLICIJSKA SARADNJA

Član 87 (raniji član 30 UEU)

1. Unija uspostavlja policijsku saradnju u kojoj učestvuju svi nadležni organi država članica, uključujući policiju, carinu i druge organe krivičnog gonjenja vezano za sprečavanje, otkrivanje i istragu krivičnih djela.

2. Za svrhe iz stava 1, Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđivati mjere koje se odnose na:

(a) prikupljanje, čuvanje, obradu, analizu i razmjenu relevantnih informacija;

- (b) podršku osposobljavanju službenika, kao i saradnju koja se odnosi na razmjenu osoblja, opremu i kriminalistička istraživanja;
- (c) zajedničke istražne tehnike koje se odnose na otkrivanje ozbiljnih oblika organizovanog kriminala.

3. Savjet može, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđivati mjere u vezi sa operativnom saradnjom između organa iz ovog člana. Savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Ako u Savjetu nije postignuta jednoglasnost, grupa od najmanje devet država članica može zahtijevati da se nacrt mjera uputi Evropskom savjetu. U tom slučaju, prekida se postupak u Savjetu. Nakon rasprave, i u slučaju konsenzusa, Evropski savjet može, u roku od četiri mjeseca od prekida, vratiti nacrt Savjetu na usvajanje.

U istom roku, ako nije postignuta saglasnost, i ako najmanje devet država članica želi da uspostavi unaprijeđenu saradnju na osnovu nacrta odnosnih mjera, one o tome obavještavaju Evropski parlament, Savjet i Komisiju. U tom slučaju, smatra se da je ovlaštenje za pokretanje unaprijeđene saradnje iz člana 20 stav 2 Ugovora o Evropskoj uniji i člana 329 stav 1 ovog ugovora dato i primjenjuju se odredbe o unaprijeđenoj saradnji.

Posebni postupci iz podst. 2 i 3 ne primjenjuju se na akta koja čine nadgradnju šengenskih pravnih tekovina.

Član 88 (raniji član 30 UEU)

1. Misija Europolu je da podržava i ojačava djelovanje policijskih organa i drugih službi krivičnog gonjenja država članica, kao i njihovu međusobnu saradnju u sprečavanju i borbi protiv teških krivičnih djela koja utiču na dvije ili više država članica, terorizma i oblika kriminala koji utiču na zajednički interes obuhvaćen politikom Unije.

2. Evropski parlament i Savjet, regulativama u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju strukturu, funkcionisanje, oblast aktivnosti i zadatke Europolu. Njegovi zadaci mogu obuhvatati:

- (a) prikupljanje, čuvanje, obradu, analizu i razmjenu informacija dobijenih, naročito, od nadležnih organa država članica, trećih zemalja ili tijela;
- (b) usklađivanje, organizaciju i sprovođenje istražnih i operativnih radnji koje se sprovode zajedno sa nadležnim organima država članica ili u okviru zajedničkih istražnih timova, po potrebi i u saradnji sa Eurojustom.

Ovim regulativama utvrđuju se i postupci kontrole rada Europolu, koju vrši Evropski parlament zajedno sa parlamentima država članica.

3. Bilo koja operativna akcija Europolu mora se sprovoditi u saradnji i u dogovoru sa organima jedne ili više država članica čija je teritorija u pitanju. Primjena prinudnih mjera u isključivoj je nadležnosti nadležnih organa država članica.

Član 89 (raniji član 32 UEU)

Savjet, odlučujući u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuje uslove i ograničenja u okviru kojih nadležni organi država članica iz čl. 82 i 87 mogu djelovati na teritoriji druge države članice u saradnji i u dogovoru sa organima te države. Savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

GLAVA VI

SAOBRAĆAJ

Član 90 (raniji član 70 UEZ)

Ciljevi ugovora se na području koje uređuje ova glava ostvaruju u okviru zajedničke politike saobraćaja.

Član 91 (raniji član 71 UEZ)

1. Za sprovođenje člana 90 i uzimajući u obzir posebna obilježja saobraćaja, Evropski parlament i Savjet, odlučujući u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrđuju:

- (a) zajednička pravila koja se primjenjuju na međunarodni saobraćaj koji se obavlja na teritoriji ili iz teritorije države članice ili za prevoz preko teritorije jedne ili više država članica;
- (b) uslove pod kojima nerezidentni prevoznici mogu pružati usluge saobraćaja unutar države članice;
- (c) mjere za poboljšanje bezbjednosti saobraćaja;
- (d) sve druge odgovarajuće propise.

2. Prilikom utvrđivanja mjera iz stava 1 vodi se računa o slučajevima u kojima bi njihova primjena mogla ozbiljno uticati na životni standard i stopu zaposlenosti u nekim regionima, kao i upotrebu saobraćajne infrastrukture.

Član 92 (raniji član 72 UEZ)

Izuzetno u slučaju ako Savjet nije jednoglasno donio mjeru kojom dozvoljava izuzeće, do donošenja propisa iz člana 91 stav 1 nijedna država članica ne smije donijeti razne propise, koji su navedeno pitanje uređivali na dan 1. januara 1958. godine, odnosno, za države koje pristupaju, na dan njihovog pristupanja, na način da bi svojim neposrednim ili posrednim dejstvom bili nepovoljniji za prevoznike drugih država članica u odnosu na prevoznike koji su državljani te države članice.

Član 93 (raniji član 73 UEZ)

U skladu su sa ugovorima pomoći koje su potrebne za usklađivanje saobraćaja ili koje predstavljaju naknadu za ispunjenje određenih obaveza koje su dio javne usluge.

Član 94
(raniji član 74 UEZ)

Sve mjere utvrđene u okviru ugovora koje se odnose na cijene i uslove saobraćaja uzimaju u obzir ekonomski položaj prevoznika.

Član 95
(raniji član 75 UEZ)

1. U slučaju saobraćaja unutar Unije, zabranjena je diskriminacija koja se sastoji u tome da prevoznik naplaćuje različite cijene i nameće različite uslove prevoza za iste robe na istim saobraćajnim pravcima, u zavisnosti od zemlje porijekla ili odredišta navedene robe.

2. Stav 1 ne sprječava Evropski parlament i Savjet da donesu druge mjere predviđene članom 91 stav 1.

3. Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Ekonomsko-socijalnim komitetom, donosi propise kojima obezbjeđuje sprovođenje odredaba stava 1.

Savjet naročito može donijeti propise koji omogućavaju institucijama Unije da obezbijede poštovanje pravila iz stava 1 i obezbijede da korisnici u potpunosti iskoriste prednosti tog pravila.

4. Komisija, na sopstvenu inicijativu ili na zahtjev države članice, ispituje sve slučajeve diskriminacije iz stava 1 i nakon savjetovanja sa svakom zainteresovanom državom članicom donosi potrebne odluke u okviru propisa donijetih u skladu sa odredbama stava 3.

Član 96
(raniji član 76 UEZ)

1. U slučaju saobraćaja unutar Unije, državama članicama je zabranjeno uvođenje putarina i uslova koji sadrže bilo koji oblik pomoći ili zaštite u korist jednog ili više određenih privrednih društava ili grana privrede, izuzev ako to nije odobrila Komisija.

2. Komisija, na sopstvenu inicijativu ili na zahtjev države članice, ispituje putarine i uslove iz stava 1, naročito vodeći računa o zahtjevima odgovarajuće regionalne ekonomske politike, potrebama nerazvijenih područja i problemima područja koja su ozbiljno pogođena političkim okolnostima sa jedne strane, i dejstvu takvih putarina i uslova na konkurenciju između različitih vrsta saobraćaja, sa druge strane.

Nakon savjetovanja sa svakom zainteresovanom državom članicom, Komisija donosi neophodne odluke.

3. Zabrana iz stava 1 ne primjenjuje se na tarife utvrđene radi ostvarivanja konkurencije.

Član 97
(raniji član 77 UEZ)

Takse ili dažbine koje prilikom prelaska granice prevoznik naplaćuje uz cijenu prevoza ne smiju preći razuman iznos nakon što se uzmu u obzir stvarni troškovi nastali prelaskom granice.

Države članice će nastojati da postepeno smanje navedene troškove.

Komisija može državama članicama dati preporuke radi primjene ovog člana.

Član 98
(raniji član 78 UEZ)

Odredbe ove glave ne isključuju primjenu mjera preduzetih u Saveznoj Republici Njemačkoj u mjeri u kojoj su iste potrebne da bi se nadomjestile ekonomske teškoće, koje su privrede nekih područja Savezne Republike pretrpjele zbog podjele Njemačke. Pet godina nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona, Savjet može, na predlog Komisije, donijeti odluku o prestanku važenja ovog člana.

Član 99
(raniji član 79 UEZ)

Savjetodavni odbor, sastavljen od stručnjaka koje imenuju vlade država članica, osniva se pri Komisiji. Komisija se savjetuje sa navedenim odborom o pitanjima saobraćaja, kad god to smatra poželjnim.

Član 100
(raniji član 80 UEZ)

1. Odredbe ove glave primjenjuju se na željeznički i drumski saobraćaj, kao i na saobraćaj na unutrašnjim plovnim putevima.
2. Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, donijeti odgovarajuće propise za pomorski i vazdušni saobraćaj. Evropski parlament i Savjet odlučuju nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

GLAVA VII

**ZAJEDNIČKA PRAVILA O KONKURENCIJI, OPOREZIVANJU I PRIBLIŽAVANJU
ZAKONA**

POGLAVLJE 1

PRAVILA O KONKURENCIJI

ODSJEK 1

PRAVILA KOJA SE PRIMJENJUJU NA UČESNIKE NA TRŽIŠTU

Član 101
(raniji član 81 UEZ)

1. Zabranjeni su kao nespojivi sa unutrašnjim tržištem: svi sporazumi između učesnika na tržištu, odluke udruženja učesnika na tržištu i usaglašene prakse koje mogu uticati na trgovinu između država članica, a koji za cilj ili posljedicu imaju sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na unutrašnjem tržištu, a naročito oni kojima se:

- (a) neposredno ili posredno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi uslovi trgovanja;
- (b) ograničavaju ili kontrolišu proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili investicije;
- (c) dijele tržišta ili izvori snabdijevanja;
- (d) primjenjuju različiti uslovi na jednake poslove sa drugim stranama u trgovini, čime se oni dovode u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (e) sklapanje ugovora uslovljava prihvatanjem dodatnih obaveza drugih strana koje po svojoj prirodi i trgovačkim običajima nemaju nikakvu vezu sa predmetom tih ugovora.

2. Svi sporazumi ili odluke koji su zabranjeni ovim članom su ništavi.

3. Odredbe stava 1 mogu se ipak proglasiti neprimjenjivim u slučaju:

- svakog sporazuma ili kategorije sporazuma između učesnika na tržištu,
- svake odluke ili kategorije odluka udruženja učesnika na tržištu,
- sve usaglašene prakse ili kategorije usaglašenih praksi,

koje doprinose poboljšanju proizvodnje ili distribucije proizvoda ili podsticanju tehničkog ili ekonomskog napretka, pri čemu omogućavaju potrošačima pravičan udio u ostvarenoj koristi, i koje:

- (a) tim učesnicima na tržištu ne nameću ograničenja koja nijesu nužna za ostvarenje tih ciljeva;
- (b) takvim učesnicima na tržištu ne omogućavaju uklanjanje konkurencije u pogledu značajnog dijela odnosnih proizvoda.

Član 102
(raniji član 82 UEZ)

Svaka zloupotreba dominantnog položaja na unutrašnjem tržištu ili na njegovom značajnom dijelu od strane jednog ili više učesnika na tržištu zabranjuje se kao nespojiva sa unutrašnjim tržištem ukoliko može uticati na trgovinu između država članica.

Takva zloupotreba može se sastojati naročito od:

- (a) neposrednog ili posrednog nametanja nepoštene kupovne ili prodajne cijene ili drugih nepoštenih uslova trgovine;
- (b) ograničavanja proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača;
- (c) primjene različitih uslova na jednake poslove sa drugim stranama u trgovini, čime se oni dovode u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (d) uslovljavanja zaključivanja ugovora prihvatanjem dodatnih obaveza drugih strana koje po svojoj prirodi i trgovačkim običajima nemaju nikakvu vezu sa predmetom tih ugovora.

Član 103
(raniji član 83 UEZ)

1. Odgovarajuće regulative ili direktive za sprovođenje načela iz čl. 101 i 102 donosi Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.
2. Regulative i direktive iz stava 1 donose se naročito radi:
  - (a) obezbjeđivanja poštovanja zabrana iz člana 101 stav 1 i člana 102 propisivanjem novčanih kazni i periodičnih novčanih kazni;
  - (b) utvrđivanja detaljnih pravila za primjenu člana 101 stav 3 vodeći računa o potrebi obezbjeđivanja djelotvornog nadzora, sa jedne strane, i pojednostavljivanja upravljanja u najvećoj mogućoj mjeri, sa druge strane;
  - (c) utvrđivanja, ako je to potrebno, područja primjene čl. 101 i 102 u različitim granama privrede;
  - (d) utvrđivanja odgovarajuće nadležnosti Komisije i Suda pravde Evropske unije u primjeni odredaba iz ovog stava;
  - (e) određivanja odnosa između prava država članica i odredaba sadržanih u ovom odsjeku ili usvojenih u skladu sa ovim članom.

Član 104
(raniji član 84 UEZ)

Do stupanja na snagu propisa donijetih u skladu sa članom 103, organi država članica odlučuju o dopuštenosti sporazuma, odluka i usaglašenih praksi, kao i o zloupotrebi dominantnog položaja na unutrašnjem tržištu u skladu sa sopstvenim zakonodavstvom i odredbama člana 101, naročito stava 3, i člana 102.

Član 105
(raniji član 85 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje član 104, Komisija obezbjeđuje primjenu načela iz čl. 101 i 102. Na zahtjev države članice ili na sopstvenu inicijativu, a u saradnji sa nadležnim organima država članica, koji joj pružaju pomoć, Komisija istražuje slučajeve u kojima se sumnja na povredu navedenih načela. Ukoliko Komisija utvrdi da je došlo do povrede, predložiće odgovarajuće mjere za njihovo otklanjanje.
2. Ukoliko se povreda ne otkloni, Komisija obrazloženom odlukom utvrđuje povredu načela. Komisija može objaviti svoju odluku i ovlastiti države članice da preduzmu potrebne mjere za rješavanje situacije, čije uslove i pojedinosti ona utvrđuje.
3. Komisija može donositi regulative koje se odnose na kategorije sporazuma u vezi sa kojima je Savjet donio regulativu ili direktivu u skladu sa članom 103 stav 2 tačka (b).

Član 106
(raniji član 86 UEZ)

1. U odnosu na javna preduzeća i učesnike na tržištu kojima države članice daju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donijeti niti zadržati na snazi nijednu mjeru koja je u suprotnosti sa pravilima iz ugovora, naročito sa onim predviđenim članom 18 i čl. 101 do 109.
2. Učesnici na tržištu kojima je povjereno da vrše usluge od opšteg ekonomskog interesa ili koji imaju karakter monopola koji ostvaruje prihode podliježu pravilima iz ugovora,

a naročito pravilima o konkurenciji, u onoj mjeri u kojoj primjena tih pravila ne sprječava, pravno ili stvarno, vršenje posebnih zadataka koji su im povjereni. Razvoj trgovine ne smije biti pogođen u mjeri koja je suprotna interesima Unije.

3. Komisija obezbjeđuje primjenu odredaba ovog člana i, po potrebi, upućuje odgovarajuće direktive ili odluke državama članicama.

ODSJEK 2

DRŽAVNA POMOĆ

Član 107 (raniji član 87 UEZ)

1. Ako ugovorima nije drugačije predviđeno, svaka pomoć dodijeljena od strane države članice ili iz sredstava države u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti da naruši konkurenciju dajući prednost određenom privrednom društvu ili proizvodnji određene robe, nespojiva je sa unutrašnjim tržištem, ukoliko utiče na trgovinu između država članica.

2. Spojiva je sa unutrašnjim tržištem:

- (a) pomoć socijalne prirode, dodijeljena pojedinačnim potrošačima, pod uslovom da je dodijeljena bez diskriminacije u pogledu porijekla odnosnih proizvoda;
- (b) pomoć za otklanjanje štete prouzrokovane prirodnim nepogodama ili drugim vanrednim događajima;
- (c) pomoć dodijeljena privredi nekih područja Savezne Republike Njemačke pogođenih podjelom Njemačke, ukoliko je ta pomoć potrebna da bi se nadomjestile ekonomske teškoće prouzrokovane tom podjelom. Pet godina nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona, Savjet može, na predlog Komisije, donijeti odluku o prestanku važenja ove tačke.

3. Može se smatrati spojivim sa unutrašnjim tržištem:

- (a) pomoć za unapređenje ekonomskog razvoja područja u kojima je životni standard izuzetno nizak ili je nezaposlenost izuzetno visoka, kao i regiona iz člana 349, s obzirom na njihov strukturni, ekonomski i socijalni položaj;
- (b) pomoć za pospješivanje sprovođenja nekog važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnog poremećaja u privredi države članice;
- (c) pomoć za olakšavanje razvoja određenih privrednih djelatnosti ili određenih privrednih područja, kada takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;
- (d) pomoć za pospješivanje kulture i očuvanja baštine, kada takva pomoć ne utiče na uslove trgovanja i konkurenciju u Uniji u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;
- (e) druge kategorije pomoći koje Savjet može utvrditi odlukom koju donosi na predlog Komisije.

Član 108
(raniji član 88 UEZ)

1. Komisija, u saradnji sa državama članicama, redovno ispituje sve sisteme dodjeljivanja pomoći koji postoje u navedenim državama. Komisija državama predlaže sve odgovarajuće mjere koje su potrebne za postepeni razvoj ili funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

2. Ako, nakon roka datog zainteresovanim stranama da iznesu svoje primjedbe, Komisija utvrdi da je pomoć koju je dodijelila država ili pomoć iz državnih sredstava nespojiva sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107, ili da je ta pomoć zloupotrijebljena, ona donosi odluku da odnosna država tu pomoć mora ukinuti ili izmijeniti u roku koji odredi Komisija.

Ako odnosna država u utvrđenom roku ne postupi u skladu sa navedenom odlukom, Komisija ili bilo koja druga zainteresovana država mogu se, izuzetno od čl. 258 i 259, neposredno obratiti Sudu pravde Evropske unije.

Na zahtjev države članice, Savjet može, ako je takva odluka opravdana izuzetnim okolnostima, izuzetno od člana 107 ili regulativa predviđenih članom 109, jednoglasno donijeti odluku da se pomoć koju ta država dodjeljuje ili namjerava da dodijeli ima smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem. Ukoliko je Komisija u pogledu navedene pomoći već pokrenula postupak predviđen podstavom 1 ovog stava, činjenica da je odnosna država uputila svoj zahtjev Savjetu ima za posljedicu prekid tog postupka sve dok Savjet ne saopšti svoj stav.

Ukoliko Savjet ne saopšti svoj stav u roku od tri mjeseca od upućivanja navedenog zahtjeva, Komisija će donijeti odluku o tom slučaju.

3. Komisija se mora blagovremeno obavjestiti o svim planovima dodjeljivanja ili izmjene pomoći, kako bi iznijela svoje primjedbe. Ukoliko Komisija ocijeni da je, u smislu člana 107, bilo koji takav plan nespojiv sa unutrašnjim tržištem, ona bez odlaganja pokreće postupak predviđen stavom 2. Odnosna država članica ne smije sprovesti predložene mjere dok se u ovom postupku ne donese konačna odluka.

4. Komisija može donijeti regulative o kategorijama državne pomoći za koje je Savjet, u skladu sa članom 109, utvrdio da mogu biti izuzete od postupka iz stava 3 ovog člana.

Član 109
(raniji član 89 UEZ)

Savjet može, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donijeti svaku odgovarajuću regulativu za primjenu čl. 107 i 108, i naročito može utvrditi uslove za primjenu člana 108 stav 3, kao i kategorije pomoći koje su izuzete od ovog postupka.

POGLAVLJE 2

PORESKE ODREDBE

Član 110
(raniji član 90 UEZ)

Nijedna država članica neće propisivati, neposredno ili posredno, za proizvode drugih država članica nikakve unutrašnje poreze veće od onih koje, neposredno ili posredno, propisuje za slične domaće proizvode.

Isto tako, nijedna država članica neće propisivati za proizvode drugih država članica unutrašnji porez takve prirode koji bi omogućio posrednu zaštitu drugih proizvoda.

Član 111
(raniji član 91 UEZ)

Kada se proizvodi izvoze na teritoriju bilo koje države članice, povraćaj unutrašnjih poreza ne smije preći iznos unutrašnjih poreza koji su za te proizvode propisani, bilo posredno ili neposredno.

Član 112
(raniji član 92 UEZ)

Kad su u pitanju druge dažbine, izuzev poreza na promet, akciza i drugih oblika posrednog oporezivanja, oslobađanja i povraćaja po osnovu izvoza u druge države članice ne mogu se odobravati, kao ni naplaćivati kompenzatorne dažbine po osnovu uvoza iz država članica, izuzev ako Savjet nije, na predlog Komisije, odobrio predviđene mjere za ograničeni vremenski period.

Član 113
(raniji član 93 UEZ)

Savjet jednoglasno, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Ekonomsko-socijalnim komitetom, donosi propise za usklađivanje zakonodavstva koje se odnosi na porez na promet, akcize i drugo posredno oporezivanje, u mjeri u kojoj je ovo usklađivanje neophodno da bi se obezbijedilo uspostavljanje i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta i da bi se izbjeglo narušavanje konkurencije.

POGLAVLJE 3

PRIBLIŽAVANJE ZAKONODAVSTVA

Član 114
(raniji član 95 UEZ)

1. Ako ugovorima nije drugačije predviđeno, sljedeće odredbe se primjenjuju radi ostvarivanja ciljeva iz člana 26. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuju mjere za približavanje odredaba zakona i drugih propisa država članica čiji je predmet uspostavljanje i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

2. Stav 1 ne primjenjuje se na fiskalne odredbe, na odredbe koje se odnose na slobodno kretanje lica, niti na odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih.

3. Komisija, u svojim predlozima iz stava 1 koji se odnose na zdravlje, bezbjednost, zaštitu životne sredine i zaštitu potrošača, uzima za polaznu osnovu visoki nivo zaštite, naročito vodeći računa o svakom novom razvoju zasnovanom na naučnim činjenicama. I Evropski parlament i Savjet, u okviru svojih nadležnosti, teže postizanju ovog cilja.

4. Ako, nakon utvrđivanja mjere za usklađivanje od strane Evropskog parlamenta i Savjeta, Savjeta ili Komisije, neka država članica smatra da je zbog važnih potreba iz člana 36, ili mjera koje se odnose na zaštitu životne ili radne sredine, potrebno zadržati nacionalne odredbe, ona o tim odredbama i o razlozima za njihovo zadržavanje obavještava Komisiju.

5. Nadalje, ne dovodeći u pitanje stav 4, ukoliko i nakon utvrđivanja mjere za usklađivanje od strane Evropskog parlamenta i Savjeta, Savjeta ili Komisije, neka država članica smatra da je potrebno donijeti nacionalne odredbe zasnovane na novim naučnim saznanjima o zaštiti životne ili radne sredine, a zbog problema koji je svojstven za tu državu članicu i koji je nastao nakon donošenja mjere za usklađivanje, ona o razmatranim odredbama i razlozima za njihovo donošenje obavještava Komisiju.

6. Komisija će, u roku od šest mjeseci od prijema obavještenja iz st. 4 i 5 odobriti ili odbiti nacionalne odredbe o kojima je riječ, nakon što provjeri da li su iste sredstvo samovoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja trgovine između država članica, kao i da li iste predstavljaju prepreku funkcionisanju unutrašnjeg tržišta.

Ako u navedenom roku Komisija ne donese odluku, smatra se da su nacionalne odredbe iz st. 4 i 5 odobrene.

Kada to opravdava složenost pitanja i ako nema opasnosti po ljudsko zdravlje, Komisija može obavijestiti odnosnu državu članicu da rok predviđen u ovom stavu može biti produžen za dodatni period do šest mjeseci.

7. Ako je država članica, u skladu sa stavom 6, ovlašćena da zadrži ili donese nacionalne odredbe kojima se odступа od mjere za usklađivanje, Komisija odmah razmatra da li je potrebno predložiti prilagođavanje toj mjeri.

8. Ako država članica ukaže na određeni problem zaštite javnog zdravlja u oblasti koja je prethodno bila predmet mjera usklađivanja, ona o tome obavještava Komisiju, koja će odmah razmotriti da li da Savjetu predloži odgovarajuće mjere.

9. Izuzetno od postupka iz čl. 258 i 259, Komisija i bilo koja država članica mogu se neposredno obratiti Sudu pravde Evropske unije ako smatraju da druga država članica zloupotrebjava ovlašćenja iz ovog člana.

10. Navedene mjere za usklađivanje u odgovarajućim slučajevima sadrže zaštitnu klauzulu kojom se države članice ovlašćuju da preduzmu, iz jednog ili više neekonomskih razloga iz člana 36, privremene mjere koje su predmet postupka kontrole od strane Unije.

Član 115
(raniji član 94 UEZ)

Ne dovodeći u pitanje član 114, Savjet jednoglasno, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Ekonomsko-socijalnim komitetom, donosi direktive o približavanju zakona i drugih propisa država članica koji neposredno utiču na uspostavljanje ili funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

Član 116
(raniji član 96 UEZ)

Ako Komisija utvrdi da razlika između odredaba zakona i drugih propisa država članica narušava uslove konkurencije na unutrašnjem tržištu i da nastalo narušavanje treba otkloniti, posavjetovaće se sa odnosnim državama članicama.

Ako takvo savjetovanje ne dovede do sporazuma kojim se otklanja navedeno narušavanje, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju potrebne direktive. Mogu se utvrditi sve druge odgovarajuće mjere predviđene ugovorima.

Član 117
(raniji član 97 UEZ)

1. Kada postoji razlog za bojazan da donošenje ili izmjena odredaba zakona i drugih propisa može prouzrokovati narušavanje konkurencije u smislu člana 116, država članica koja želi da nastavi sa takvim postupkom savjetuje se sa Komisijom. Nakon savjetovanja sa državama članicama, Komisija će preporučiti odnosnim državama mjere koje su odgovarajuće da se izbjegne navedeno narušavanje.

2. Ukoliko država koja želi da donese ili izmijeni svoje propise ne postupi po preporuci koju joj je uputila Komisija, druge države članice nijesu dužne da u skladu sa članom 116 izmijene sopstvene propise radi otklanjanja takvog narušavanja. Ukoliko država članica koja nije postupila po preporuci Komisije prouzrokuje narušavanje koje šteti samo njoj, odredbe člana 116 se ne primjenjuju.

Član 118

U kontekstu uspostavljanja i funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere za stvaranje evropskih prava intelektualne svojine da bi se pružila ujednačena zaštita prava intelektualne svojine u čitavoj Uniji i uspostavio centralizovani sistem za davanje ovlaštenja, usklađivanje i nadzor na nivou Unije.

Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, regulativama utvrđuje jezička pitanja u odnosu na evropska prava intelektualne svojine. Savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

GLAVA VIII

EKONOMSKA I MONETARNA POLITIKA

Član 119
(raniji član 4 UEZ)

1. Za svrhe iz člana 3 Ugovora o Evropskoj uniji, aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju, u skladu sa ugovorima, utvrđivanje ekonomske politike zasnovane na tijesnom usklađivanju ekonomskih politika država članica, na unutrašnjem tržištu i na utvrđivanju zajedničkih ciljeva, a koja se vodi u skladu sa načelom otvorene tržišne ekonomije sa slobodnom konkurencijom.

2. Istovremeno sa prethodno navedenim, i u skladu sa ugovorima i u njima utvrđenim postupcima, ove aktivnosti obuhvataju jedinstvenu valutu euro, kao i utvrđivanje i vođenje jedinstvene monetarne politike i politike deviznog kursa, kojima je prvenstveni cilj da se održi stabilnost cijena i, ne dovodeći u pitanje taj cilj, da se podrže opšte ekonomske politike u Uniji, u skladu sa načelom otvorene tržišne privrede sa slobodnom konkurencijom.

3. Ove aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju poštovanje sljedećih vodećih načela: stabilne cijene, zdrave javne finansije i monetarni uslovi i održiv platni bilans.

POGLAVLJE 1
EKONOMSKA POLITIKA

Član 120
(raniji član 98 UEZ)

Države članice vode svoje ekonomske politike kako bi doprinijele ostvarenju ciljeva Unije, utvrđenih članom 3 Ugovora o Evropskoj uniji, i u okviru opštih smjernica iz člana 121 stav 2. Države članice i Unija djeluju u skladu sa načelom otvorene tržišne privrede sa slobodnom konkurencijom, dajući prednost efikasnoj raspodjeli sredstava, u skladu sa načelima iz člana 119.

Član 121
(raniji član 99 UEZ)

1. Države članice smatraju svoje ekonomske politike pitanjem od zajedničkog interesa i usklađuju ih u okviru Savjeta, u skladu sa članom 120.
2. Savjet, na preporuku Komisije, priprema nacrt opštih smjernica ekonomskih politika država članica i Unije, i o utvrđenom izvještava Evropski savjet.

Evropski savjet, na osnovu izvještaja Savjeta, raspravlja o zaključku o opštih smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije.

Na osnovu tog zaključka, Savjet donosi preporuku kojom se utvrđuju opšte smjernice. Savjet o svojoj preporuci obavještava Evropski parlament .

3. Da bi obezbijedio tješnje usklađivanje ekonomskih politika i trajnu konvergenciju ekonomskih učinaka država članica, Savjet, na osnovu izvještaja koje podnosi Komisija, prati ekonomski razvoj u svakoj državi članici i u Uniji, kao i usaglašenost ekonomskih politika sa opštih smjernicama iz stava 2, i redovno sprovodi sveobuhvatnu procjenu.

Za potrebe tog višestranog nadzora, države članice dostavljaju Komisiji informacije o važnim mjerama koje su preduzele u oblasti svoje ekonomske politike, kao i druge informacije koje smatraju potrebnim.

4. Ukoliko se u okviru postupka iz stava 3 utvrdi da ekonomske politike neke države članice nijesu u skladu sa opštih smjernicama iz stava 2 ili da mogu da ugroze pravilno funkcionisanje ekonomske i monetarne unije, Komisija može uputiti opomenu odnosno državi članici. Savjet, na preporuku Komisije, može uputiti potrebne preporuke odnosno državi članici. Savjet, na predlog Komisije, može odlučiti da te preporuke javno objavi.

U okviru ovog stava, Savjet odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Savjeta koji predstavlja odnosnu državu članicu.

Kvalifikovana većina drugih članova Savjeta utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

5. Predsjednik Savjeta i Komisija podnose izvještaj Evropskom parlamentu o rezultatima višestranog nadzora. Ukoliko je Savjet objavio svoje preporuke, predsjednik Savjeta može biti pozvan pred nadležni odbor Evropskog parlamenta.

6. Evropski parlament i Savjet, regulativama donesenim u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrđivati detaljna pravila za postupak višestranog nadzora iz st. 3 i 4.

Član 122
(raniji član 100 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge postupke predviđene ugovorima, Savjet može, na predlog Komisije, u duhu solidarnosti između država članica odlučivati o mjerama koje odgovaraju ekonomskoj situaciji, naročito kada nastupe ozbiljne poteškoće u snabdijevanju određenim proizvodima, naročito u oblasti energetike.

2. Ako se neka država članica nalazi u teškoćama ili joj prijete ozbiljne teškoće izazvane prirodnim nepogodama ili vanrednim događajima koji su van njene kontrole, Savjet može, na predlog Komisije, pod određenim uslovima, odobriti finansijsku pomoć Unije odnosnoj državi članici. Predsjednik Savjeta obavještava Evropski parlament o donijetoj odluci.

Član 123
(raniji član 101 UEZ)

1. Zabranjuju se prekoračenja pozitivnog stanja na računu ili bilo koja druga vrsta kredita kod Evropske centralne banke ili kod centralnih banaka država članica (u daljem tekstu: nacionalne centralne banke) u korist institucija, organa, službi ili agencija Unije, centralnih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih organa, ostalih tijela javnog prava ili javnih preduzeća država članica, kao i Evropskoj centralnoj banci i nacionalnim centralnim bankama da neposredno od ovih subjekata kupuju dužničke instrumente.

2. Stav 1 ne primjenjuje se na kreditne institucije u javnom vlasništvu prema kojima nacionalne centralne banke i Evropska centralna banka u pogledu držanja rezervi od strane centralnih banaka, postupaju jednako kao i prema privatnim kreditnim institucijama.

Član 124
(raniji član 102 UEZ)

Zabranjena je svaka mjera koja se ne zasniva na načelima opreznog i razboritog poslovanja, a kojom se utvrđuje povlašćen pristup institucija, organa, službi ili agencija Unije, centralnih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih organa, ostalih tijela javnog prava ili javnih preduzeća država članica finansijskim institucijama.

Član 125
(raniji član 103 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje uzajamne finansijske garancije za zajedničko izvršenje određenog projekta, Unija ne snosi odgovornost niti preuzima na sebe obaveze centralnih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih organa, ostalih tijela javnog prava ili javnih preduzeća bilo koje države članice. Ne dovodeći u pitanje uzajamne finansijske garancije za zajedničko izvršenje određenog projekta, država članica ne snosi odgovornost niti preuzima na sebe obaveze centralnih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih organa, ostalih tijela javnog prava, ili javnih preduzeća neke druge države članice.

2. Savjet može, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, po potrebi, utvrditi definicije za primjenu zabrana iz čl. 123 i 124, kao i iz ovog člana.

Član 126
(raniji član 104 UEZ)

1. Države članice izbjegavaju prekomjerni javni deficit.
2. Komisija nadzire razvoj stanja budžeta i visine javnog duga u državama članicama za potrebe otkrivanja grubih grešaka. Komisija naročito provjerava poštovanje budžetske discipline, na osnovu sljedeća dva kriterijuma:
  - (a) da li odnos između predviđenog ili stvarnog javnog deficita i bruto domaćeg proizvoda prelazi referentnu vrijednost, osim:
    - ako je odnos znatno i stalno opadao, i ako je dostigao nivo koji je blizu referentne vrijednosti,
    - ili, kao druga mogućnost, ako je prekoračenje referentne vrijednosti samo izuzetno i privremeno, a odnos ostaje blizu referentne vrijednosti;
  - (b) da li odnos između javnog duga i bruto domaćeg proizvoda prelazi referentnu vrijednost, osim ako se taj odnos ne smanjuje dovoljno i ne približava referentnoj vrijednosti zadovoljavajućom brzinom.

Referentne vrijednosti utvrđene su Protokolom o postupku u slučaju prekomjernog deficita, koji je dat u prilogu ugovora.

3. Ukoliko država članica ne ispunjava uslove jednog ili oba ova kriterijuma, Komisija priprema izvještaj. Izvještaj Komisije uzima u obzir i da li javni deficit prelazi rashode za javne investicije i uzima u obzir sve ostale relevantne činioce, uključujući i srednjoročno ekonomsko i budžetsko stanje države članice.

Komisija može sačiniti izvještaj i ako, bez obzira na ispunjavanje uslova navedenih kriterijuma, smatra da postoji rizik od prekomjernog deficita u nekoj državi članici.

4. Ekonomsko-finansijski odbor daje mišljenje o izvještaju Komisije.
5. Ukoliko ocijeni da u državi članici postoji prekomjerni javni deficit ili bi do njega moglo doći, Komisija upućuje mišljenje odnosnoj državi članici i o tome obavještava Savjet.
6. Savjet, na predlog Komisije, razmotrovši sve moguće primjedbe odnosne države članice, odlučuje nakon sveobuhvatne procjene da li postoji prekomjerni deficit.
7. Ukoliko Savjet, u skladu sa stavom 6 odluči da prekomjerni deficit postoji, Savjet, na preporuku Komisije, bez nepotrebnog odlaganja donosi preporuke upućene odnosnoj državi članici radi otklanjanja tog stanja u datom roku. Izuzetno od odredaba iz stava 8, te preporuke se ne objavljuju.
8. Ukoliko Savjet utvrdi da na osnovu njegovih preporuka nijesu preduzete djelotvorne mjere u propisanom roku, Savjet može objaviti svoje preporuke.
9. Ukoliko država članica ustraje u nesprovođenju preporuka Savjeta, Savjet može odlučiti da pozove državu članicu da, u utvrđenom roku, preduzme mjere za smanjenje deficita koje je potrebno po procjeni Savjeta radi otklanjanja navedenog stanja.

U tom slučaju Savjet može zatražiti od odnosne države članice da podnosi izvještaje prema određenom vremenskom rasporedu, radi provjeravanja napora za prilagođavanje te države članice.

10. Prava na podnošenje tužbe predviđena čl. 258 i 259 ne mogu se ostvarivati u okviru st. 1 do 9 ovog člana.

11. Sve dok država članica ne postupi po odluci donesenoj u skladu sa stavom 9, Savjet može da odluči da primjeni ili, u zavisnosti od okolnosti, da pojača jednu ili više od sljedećih mjera:

- da zahtjeva od odnosne države članice da, prije nego što ona emituje obveznice i hartije od vrijednosti, objavi dodatne podatke, koje detaljnije utvrđuje Savjet;
- da pozove Evropsku investicionu banku da preispita svoju kreditnu politiku prema odnosnoj državi članici;
- da zahtjeva od odnosne države članice da kod Unije deponuje beskamatni depozit u odgovarajućem iznosu dok se, po mišljenju Savjeta, ne smanji prekomjerni deficit;
- da izrekne novčanu kaznu u odgovarajućem iznosu.

Predsjednik Savjeta obavještava Evropski parlament o donesenim odlukama.

12. Savjet ukida neke ili sve svoje odluke ili preporuke iz st. 6 do 9 i stava 11 ako se prekomjerni deficit u odnosnoj državi članici, po mišljenju Savjeta, smanjio. Ukoliko je prethodno objavio svoje preporuke, Savjet će, čim odluka iz stava 8 bude ukinuta, javno objaviti da prekomjerni deficit u odnosnoj državi članici više ne postoji.

13. Prilikom donošenja odluka ili preporuka iz st. 8, 9, 11 i 12, Savjet odlučuje na preporuku Komisije.

Ukoliko donosi mjere iz st. 6 do 9, 11 i 12, Savjet odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Savjeta koji predstavlja odnosnu državu članicu.

Kvalifikovana većina drugih država članica Savjeta utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

14. Dodatne odredbe u vezi sa sprovođenjem postupka opisanog u ovom članu sadržane su u Protokolu o postupku u slučaju prekomjernog deficita, koji je dat u prilogu ugovora.

Savjet, odlučujući jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Evropskom centralnom bankom, usvaja odgovarajuće odredbe koje će zamijeniti navedeni protokol.

Uz poštovanje drugih odredaba ovog stava, Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, utvrđuje detaljna pravila i definicije za primjenu odredaba navedenog protokola.

POGLAVLJE 2

MONETARNA POLITIKA

Član 127
(raniji član 105 UEZ)

1. Glavni cilj Evropskog sistema centralnih banaka (u daljem tekstu: ESCB) jeste održavanje stabilnosti cijena. Ne dovodeći u pitanje cilj održavanja stabilnih cijena, ESCB podržava opšte ekonomske politike u Uniji kako bi doprinio postizanju ciljeva Unije utvrđenih članom 3 Ugovora o Evropskoj uniji. ESCB djeluje u skladu sa načelom otvorene tržišne privrede sa slobodnom konkurencijom, dajući prednost efikasnoj raspodjeli sredstava, u skladu sa načelima iz člana 119.

2. Osnovni zadaci koji se izvršavaju kroz ESCB su:

- utvrđivanje i sprovođenje monetarne politike Unije;
- devizno poslovanje u skladu sa članom 219;
- držanje zvaničnih deviznih rezervi država članica i upravljanje tim rezervama;
- podsticanje nesmetanog funkcionisanja platnih sistema.

3. Alineja 3 stava 2 ne dovodi u pitanje držanje obrtnih deviznih sredstava od strane vlada država članica i upravljanje tim sredstvima.

4. Od Evropske centralne banke:

- traži se savjet o svakom predloženom aktu Unije iz područja iz njene nadležnosti;
- savjet traže nacionalni organi u vezi svakog nacrtu pravnog propisa iz područja njene nadležnosti, ali u granicama i pod uslovima koje utvrdi Savjet u skladu sa postupkom iz člana 129 stav 4.

Evropska centralna banka može o pitanjima iz svoje nadležnosti davati mišljenja odgovarajućim institucijama, organima, službama ili agencijama Unije ili nacionalnim organima.

5. ESCB doprinosi nesmetanom vođenju politika nadležnih organa koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i na stabilnost finansijskog sistema.

6. Savjet može, regulativama donesenim jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Evropskom centralnom bankom, povjeriti posebne zadatke Evropskoj centralnoj banci u vezi sa politikama bonitetnog nadzora kreditnih institucija i drugih finansijskih organizacija, izuzev osiguravajućih društava.

Član 128
(raniji član 106 UEZ)

1. Evropska centralna banka ima isključivo pravo da odobri izdavanje novčanica eura u Uniji. Evropska centralna banka i nacionalne centralne banke mogu izdavati takve novčanice. Jedino novčanice koje izdaju Evropska centralna banka i nacionalne centralne banke imaju status zakonitog sredstva plaćanja u Uniji.

2. Države članice mogu izdavati kovanice eura, pod uslovom da im Evropska centralna banka odobri obim emisije. Savjet može, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa

Evropskim parlamentom i Evropskom centralnom bankom, utvrditi mjere za usaglašavanje apoeni i tehničkih specifikacija cjelokupnog kovanog novca namijenjenog opticaju, u mjeri u kojoj to omogućava njihov nesmetan opticaaj u Uniji.

Član 129
(raniji član 107 UEZ)

1. Evropskim sistemom centralnih banaka upravljaju Savjet guvernera i Izvršni odbor kao organi odlučivanja Evropske centralne banke.
2. Statut Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke (u daljem tekstu: Statut ESCB i ECB) utvrđen je Protokolom koji je dat u prilogu ugovora.
3. Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, izmijeniti čl. 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 tačka (a) i član 36 Statuta ESCB i ECB. Evropski parlament i Savjet odlučuju ili na preporuku Evropske centralne banke i nakon savjetovanja sa Komisijom ili na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom.
4. Savjet, ili na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Evropskom centralnom bankom ili na preporuku Evropske centralne banke i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Komisijom, donosi propise iz čl. 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 i 34.3 Statuta ESCB i ECB.

Član 130
(raniji član 108 UEZ)

U vršenju nadležnosti i obavljanju poslova i dužnosti prenesenih ugovorima i Statutom ESCB i ECB, ni Evropska centralna banka, niti nacionalna centralna banka, niti bilo koji član njihovih organa odlučivanja, ne smije tražiti niti primati uputstva od institucija, organa, službi ili agencija Unije, od bilo koje vlade države članice ili bilo kog drugog organa. Institucije, organi, službe i agencije Unije, kao i vlade država članica obavezuju se da će poštovati ovo načelo i da neće nastojati da utiču na članove organa odlučivanja Evropske centralne banke ili nacionalnih centralnih banaka u obavljanju njihovih poslova.

Član 131
(raniji član 109 UEZ)

Svaka država članica stara se da je njeno nacionalno zakonodavstvo, uključujući statut nacionalne centralne banke, u skladu sa ugovorima i Statutom ESCB i ECB.

Član 132
(raniji član 110 UEZ)

1. Radi vršenja poslova koji su povjereni Evropskom sistemu centralnih banaka, Evropska centralna banka u skladu sa ugovorima i pod uslovima utvrđenim Statutom ESCB i ECB:
  - donosi regulative u mjeri u kojoj je to neophodno za sprovođenje zadataka iz člana 3.1 alineja 1, i čl. 19.1, 22 ill 25.2 Statuta ESCB i ECB u slučajevima koji će se utvrditi aktima Savjeta iz člana 129 stav 4;
  - donosi odluke koje su potrebne za obavljanje poslova povjerenih ESCB ugovorima i Statutom ESCB i ECB;

daje preporuke i mišljenja.

2. Evropska centralna banka može odlučiti da objavi svoje odluke, preporuke i mišljenja.

3. U granicama i pod uslovima koje utvrđuje Savjet u skladu sa postupkom iz člana 129 stav 4, Evropska centralna banka je ovlašćena da izriče novčane kazne ili periodične novčane kazne društvima koja ne ispunjavaju obaveze utvrđene njenim regulativama i odlukama.

Član 133

Ne dovodeći u pitanje nadležnosti Evropske centralne banke, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za korišćenje eura kao jedinstvene valute. Te mjere usvajaju se nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom.

POGLAVLJE 3

INSTITUCIONALNE ODREDBE

Član 134

(raniji član 114 UEZ)

1. Radi unapređenja usklađivanja politika država članica u punoj mjeri potrebnoj za funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, osniva se Ekonomsko-finansijski odbor.

2. Ekonomsko-finansijski odbor ima sljedeće zadatke:

- da daje mišljenja na zahtjev Savjeta ili Komisije, ili na svoju inicijativu radi podnošenja tim institucijama;
- da prati ekonomsku i finansijsku situaciju država članica i Unije, i da o tome redovno izvještava Savjet i Komisiju, a naročito o finansijskim odnosima sa trećim zemljama i međunarodnim institucijama;
- ne dovodeći u pitanje član 240, da doprinosi pripremi rada Savjeta iz čl. 66 i 75, člana 121 st. 2, 3, 4 i 6, čl. 122, 124, 125 i 126, člana 127 stav 6, člana 128 stav 2, člana 129 st. 3 i 4, člana 138, člana 140 st. 2 i 3, člana 143, člana 144 st. 2 i 3 i člana 219, kao i da vrši druge savjetodavne i pripremne poslove koje mu dodjeli Savjet;
- da ispituje, najmanje jednom godišnje, stanje u odnosu na kretanja kapitala i slobodu platnog prometa, na način kako to proizilazi iz primjene ugovora i mjera koje donosi Savjet; ispitivanje obuhvata sve mjere u vezi sa kretanjem kapitala i platnim prometom; Odbor izvještava Komisiju i Savjet o rezultatima tog ispitivanja.

Države članice, Komisija i Evropska centralna banka imenuju najviše po dva člana Odbora.

3. Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom i Odborom iz ovog člana, donosi detaljne odredbe o sastavu Ekonomsko-finansijskog odbora. Predsjednik Savjeta obavještava Evropski parlament o toj odluci.

4. Pored zadataka iz stava 2, ako ima i sve dok ima država članica sa izuzećem u smislu člana 139, Odbor prati monetarno i finansijsko stanje, kao i opšti sistem platnog prometa ovih država članica i o tome redovno izvještava Savjet i Komisiju.

Član 135
(raniji član 115 UEZ)

U odnosu na pitanja uređena članom 121 stav 4, članom 126 izuzev stava 14, članom 138, članom 140 stav 1, članom 140 stav 2 podstav 1, članom 140 stav 3 i članom 219, Savjet ili država članica mogu od Komisije zatražiti preporuku ili predlog, u zavisnosti od slučaja. Komisija razmatra takav zahtjev i svoje zaključke bez odlaganja podnosi Savjetu.

POGLAVLJE 4

POSEBNE ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA DRŽAVE ČLANICE ČIJA JE VALUTA EURO

Član 136

1. Da bi se obezbijedilo pravilno funkcionisanje ekonomske i monetarne unije, i u skladu sa odgovarajućim odredbama ugovora, Savjet, u skladu sa odgovarajućim postupkom iz čl. 121 i 126, sa izuzetkom postupka iz člana 126 stav 14, utvrđuje mjere koje se odnose na države članice čija je valuta euro:

- (a) za jačanje usklađivanja i nadzora njihove budžetske discipline;
- (b) za utvrđivanje smjernica njihove ekonomske politike, obezbjeđujući njihovu usklađenost sa smjernicama donesenim za cijelu Uniju i vršenje nadzora nad njima.

2. Samo članovi Savjeta koji predstavljaju države članice čija je valuta euro glasaju o mjerama iz stava 1.

Kvalifikovana većina navedenih članova utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

Član 137

Pojedinosti o sastancima ministara država članica čija je valuta euro utvrđene su Protokolom o Evrogrupi.

Član 138
(raniji član 111 stav 4 UEZ)

1. Da bi se osigurao položaj eura u međunarodnom monetarnom sistemu, Savjet, na predlog Komisije, donosi odluku o utvrđivanju zajedničkih stavova o pitanjima koja su od posebnog interesa za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih finansijskih institucija i na konferencijama. Savjet odlučuje nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom.

2. Savjet može, na predlog Komisije, utvrditi odgovarajuće mjere za jedinstveno predstavljanje u međunarodnim finansijskim institucijama i na konferencijama. Savjet odlučuje nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom.

3. Samo članovi Savjeta koji predstavljaju države članice čija je valuta euro učestvuju u glasanju o mjerama iz st. 1 i 2.

Kvalifikovana većina navedenih članova utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

POGLAVLJE 5

PRELAZNE ODREDBE

Član 139

1. Države članice za koje Savjet nije odlučio da ispunjavaju neophodne uslove za uvođenje eura u daljem tekstu su "države članice sa izuzećem".

2. Sljedeće odredbe se ne primjenjuju na države članice sa izuzećem:

- (a) donošenje djelova opštih smjernica ekonomske politike koje se uopšteno odnose na eurozonu (član 121 stav 2);
- (b) prinudne mjere za otklanjanje prekomjernog deficita (član 126 st. 9 i 11);
- (c) ciljevi i zadaci ESCB (član 127 st. 1, 2, 3 i 5);
- (d) izdavanje eura (član 128);
- (e) akti Evropske centralne banke (član 132);
- (f) mjere koje uređuju upotrebu eura (član 133);
- (g) monetarni sporazumi i druge mjere koje se odnose na politiku deviznog kursa (član 219);
- (h) imenovanja članova Izvršnog odbora Evropske centralne banke (član 283 stav 2);
- (i) odluke o utvrđivanju zajedničkih stavova o pitanjima od posebne važnosti za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih finansijskih institucija i na konferencijama (član 138 stav 1);
- (j) mjere za obezbjeđivanje jedinstvenog predstavljanja u međunarodnim finansijskim institucijama i na konferencijama (član 138 stav 2).

U članovima navedenim u tač. (a) do (j) "države članice" stoga podrazumijevaju države članice čija je valuta euro.

3. U skladu sa Poglavljem IX Statuta ESCB i ECB, države članice sa izuzećem i njihove nacionalne centralne banke izuzete su od prava i obaveza u okviru ESCB.

4. Pravo glasa članova Savjeta koji predstavljaju države članice sa izuzećem miruje kada Savjet utvrđuje mjere iz članova navedenih u stavu 2, kao i u sljedećim slučajevima:

- (a) preporuka državama članicama čija je valuta euro u okviru višestranog nadzora, uključujući programe stabilnosti i upozoravanja (član 121 stav 4);
- (b) mjera koje se odnose na prekomjerni deficit država članica čija je valuta euro (član 126 st. 6, 7, 8, 12 i 13).

Kvalifikovana većina ostalih članova Savjeta utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

Član 140

(raniji član 121 stav 1, član 122 stav 2 druga rečenica i član 123 stav 5 UEZ)

1. Najmanje jednom u svake dvije godine ili na zahtjev države članice sa izuzećem Komisija i Evropska centralna banka izvještavaju Savjet o napretku koji su ostvarile države članice sa izuzećem u ispunjenju njihovih obaveza u pogledu ostvarivanja ekonomske i monetarne unije. Ovi izvještaji sadrže ocjenu usklađenosti nacionalnog zakonodavstva svake od ovih država članica, uključujući statut njihove nacionalne centralne banke, sa čl. 130 i 131 i sa Statutom ESCB i ECB. Izvještajima se ocjenjuje i ostvarenost visokog stepena održive konvergencije, pri čemu se sagledava da li države članice ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- ostvarenje visokog stepena stabilnosti cijena; ovo se može vidjeti iz stope inflacije koja je blizu stope u najviše tri države članice, najuspješnije u smislu stabilnosti cijena;
- održivost stanja javnih finansija; ovo se može vidjeti na osnovu stanja državnog budžeta u kome nema prekomjernog javnog deficita u skladu sa članom 126 stav 6;
- poštovanje normalnih granica fluktuacije predviđenih mehanizmom deviznog kursa Evropskog monetarnog sistema, tokom najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na euro;
- trajnosti konvergencije koju je dostigla država članica sa izuzećem i njenog učešća u mehanizmu deviznog kursa koji se ogleda u visini dugoročnih kamatnih stopa.

Četiri kriterijuma iz ovog stava i odgovarajući periodi tokom kojih se moraju poštovati, detaljnije su razrađeni u Protokolu, koji je dat u prilogu ugovora. Izvještaji Komisije i Evropske centralne banke vode računa i o rezultatima integracije tržišta, stanju i razvoju tekućih računa platnih bilansa, kao i o ocjeni kretanja jedinica troškova rada i drugih pokazatelja cijena.

2. Nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i nakon rasprave u Evropskom savjetu, Savjet, na predlog Komisije, odlučuje koja država članica sa izuzećem ispunjava potrebne uslove na osnovu kriterijuma iz stava 1, kao i o prestanku izuzeća za odnosnu državu članicu.

Savjet odlučuje nakon što primi preporuku koju je usvojila kvalifikovana većina njegovih članova koji predstavljaju države članice čija je valuta euro. Ovi članovi odlučuju u roku od šest mjeseci, nakon što Savjet primi predlog Komisije.

Kvalifikovana većina navedenih članova iz podstava 2 utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

3. Ako je u skladu sa postupkom iz stava 2, donijeta odluka o ukidanju primjene izuzeća, Savjet, uz jednoglasnost država članica čija je valuta euro i odnosne države članice, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom, neopozivo utvrđuje stopu po kojoj euro zamjenjuje valutu odnosne države članice, i preduzima druge mjere neophodne za uvođenje eura kao jedinstvene valute u toj državi članici.

Član 141

(raniji član 123 stav 3 i član 117 stav 2 al. 1 do 5 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje član 129 stav 1, ako postoje i sve dok postoje države članice sa izuzećem, Generalni savjet Evropske centralne banke iz člana 44 Statuta ESCB i ECB osniva se kao treći organ odlučivanja Evropske centralne banke.

2. Evropska centralna banka, ako postoje i sve dok postoje države članice sa izuzećem, u odnosu na te države članice:

- jača saradnju između nacionalnih centralnih banaka,
- jača usklađivanje monetarnih politika država članica, radi obezbjeđivanja stabilnosti cijena,
- nadzire funkcionisanje mehanizma deviznog kursa,
- održava savjetovanja o pitanjima iz nadležnosti nacionalnih centralnih banaka i koja utiču na stabilnost finansijskih institucija i tržišta,
- izvršava ranije zadatke Evropskog fonda za monetarnu saradnju koje je naknadno preuzeo Evropski monetarni institut.

Član 142

(raniji član 124 stav 1 UEZ)

Svaka država članica sa izuzećem smatra svoju politiku deviznog kursa pitanjem od zajedničkog interesa. Država članica pritom uzima u obzir iskustvo stečeno saradnjom u okviru mehanizma deviznog kursa.

Član 143

(raniji član 119 UEZ)

1. Ako je država članica sa izuzećem suočena sa teškoćama ili joj ozbiljno prijete teškoće u odnosu na platni bilans, zbog opšte neuravnoteženosti njenog platnog bilansa ili zbog vrste valuta kojima raspolaže, i kad bi takve teškoće naročito mogle ugroziti funkcionisanje unutrašnjeg tržišta ili sprovođenje zajedničke trgovinske politike, Komisija odmah ispituje stanje te države, kao i mjere koje je ta država, koristeći se svim raspoloživim sredstvima, preduzela ili može preduzeti u skladu sa odredbama ugovora. Komisija navodi koje mjere preporučuje odnosnoj državi da preduzme.

Ukoliko se mjere koje je preduzela država članica sa izuzećem i mjere koje je predložila Komisija pokažu nedovoljnim za savladavanje nastalih poteškoća ili onih koje prijete da nastanu, Komisija nakon savjetovanja sa Ekonomsko-finansijskim odborom, preporučuje Savjetu da odobri uzajamnu pomoć i odgovarajuće metode za njeno sprovođenje.

Komisija redovno obavještava Savjet o stanju i načinu na koji se razvija.

2. Savjet odobrava navedenu uzajamnu pomoć; Savjet donosi direktive ili odluke kojima utvrđuje uslove i detalje takve pomoći, koja može biti u obliku:

(a) usklađenog pristupa prema svim drugim međunarodnim organizacijama kojima se države članice sa izuzećem mogu obratiti i u okviru tih organizacija;

- (b) mjera potrebnih da bi se izbjeglo preusmjeravanje trgovine kada država članica sa izuzećem koja je u poteškoćama, zadrži ili ponovo uvede kvantitativna ograničenja prema trećim zemljama;
- (c) odobravanja ograničenih kredita od strane drugih država članica, za koje je potrebna njihova saglasnost.

3. Ukoliko uzajamnu pomoć koju je preporučila Komisija ne odobri Savjet, ili ukoliko odobrena uzajamna pomoć i preduzete mjere nijesu dovoljne, Komisija će ovlastiti državu članicu sa izuzećem koja je u poteškoćama da preduzme zaštitne mjere čije uslove i detalje utvrđuje Komisija.

Savjet može opozvati takva ovlašćenja i izmijeniti navedene uslove i detalje.

Član 144
(raniji član 120 UEZ)

1. Ako nastupi iznenadna kriza u platnom bilansu, a odluka u smislu člana 143 stav 2 nije odmah donijeta, država članica sa izuzećem može iz predostrožnosti preduzeti potrebne zaštitne mjere. Te mjere smiju izazvati najmanje moguće smetnje u funkcionisanju unutrašnjeg tržišta i po svom obimu ne smiju preći okvir koji je nužno potreban da se otklone iznenadne poteškoće koje su nastale.

2. Komisija i druge države članice obavještavaju se o zaštitnim mjerama najkasnije do njihovog stupanja na snagu. Komisija može preporučiti Savjetu da odobri uzajamnu pomoć iz člana 143.

3. Na preporuku Komisije i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-finansijskim odborom, Savjet može odlučiti da odnosna država članica izmijeni, prekine ili ukine navedene zaštitne mjere.

GLAVA IX

ZAPOŠLJAVANJE

Član 145
(raniji član 125 UEZ)

Države članice i Unija, u skladu sa ovom glavom, rade na razvoju usklađene strategije zapošljavanja i naročito na podsticanju kvalifikovane, osposobljene i prilagodljive radne snage i tržišta rada sposobnih da se prilagode promjenama u privredi, radi postizanja ciljeva iz člana 3 Ugovora o Evropskoj uniji.

Član 146
(raniji član 126 UEZ)

1. Države članice, svojim politikama zapošljavanja, doprinose ostvarivanju ciljeva iz člana 145 na način koji je usklađen sa opštim smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije, utvrđenim u skladu sa članom 121 stav 2.

2. Države članice, uzimajući u obzir nacionalnu praksu u odnosu na odgovornosti socijalnih partnera smatraju podsticanje zaposlenosti pitanjem od zajedničkog interesa i u tom smislu usklađuju svoje aktivnosti u okviru Savjeta, u skladu sa članom 148.

Član 147
(raniji član 127 UEZ)

1. Unija doprinosi ostvarivanju visokog nivoa zaposlenosti podsticanjem saradnje između država članica i podrškom njihovom djelovanju i, ako je to potrebno, dopunjavanjem njihovog djelovanja. Pri tome se poštuju nadležnosti država članica.
2. Cilj ostvarivanja visokog nivoa zaposlenosti uzima se u obzir prilikom određivanja i sprovođenja politika i aktivnosti Unije.

Član 148
(raniji član 128 UEZ)

1. Evropski savjet svake godine razmatra stanje zaposlenosti u Uniji i donosi zaključke u vezi sa tim, na osnovu zajedničkog godišnjeg izvještaja Savjeta i Komisije.
2. Na osnovu zaključaka Evropskog savjeta, Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, Ekonomsko-socijalnim komitetom, Komitetom regiona i Odborom za zapošljavanje iz člana 150, svake godine utvrđuje smjernice koje države članice uzimaju u obzir u svojim politikama zapošljavanja. Ove smjernice su u skladu sa opštim smjernicama koje se donose na osnovu člana 121 stav 2.
3. Svaka država članica dostavlja Savjetu i Komisiji godišnji izvještaj o osnovnim mjerama koje je preduzela u sprovođenju svoje politike zapošljavanja, u smislu smjernica za zapošljavanje iz stava 2.
4. Savjet na osnovu izvještaja iz stava 3 i nakon dobijanja mišljenja Odbora za zapošljavanje svake godine razmatra, u smislu smjernica za zapošljavanje, sprovođenje politika zapošljavanja država članica. Savjet može, na predlog Komisije, ukoliko to ocijeni potrebnim, u smislu navedenog razmatranja donijeti preporuke koje upućuje državama članicama.
5. Na osnovu rezultata tog razmatranja, Savjet i Komisija sastavljaju zajednički godišnji izvještaj Evropskom savjetu o stanju u oblasti zapošljavanja u Uniji i sprovođenju smjernica za zapošljavanje.

Član 149
(raniji član 129 UEZ)

Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrđivati podsticajne mjere za pospješivanje saradnje između država članica i za podršku njihovom djelovanju u oblasti zapošljavanja, inicijativama usmjerenim na razvoj razmjene informacija i najbolje prakse, obezbjeđivanje komparativnih analiza i savjeta, kao i podsticanje inovativnih pristupa i ocjene iskustava, naročito korišćenjem pilot-projekata.

Ove mjere ne uključuju usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Član 150
(raniji član 130 UEZ)

Savjet, odlučujući prostom većinom nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, osniva Odbor za zapošljavanje sa savjetodavnom ulogom da između država članica unapređuje usklađivanje politika zapošljavanja i tržišta rada. Zadaci Odbora su:

- da prati stanje zaposlenosti i politiku zapošljavanja u državama članicama i u Uniji;
- ne dovodeći u pitanje član 240, da daje mišljenja na zahtjev Savjeta ili Komisije ili na sopstvenu inicijativu, i da doprinosi pripremi postupaka Savjeta iz člana 148.

U izvršavanju svojih dužnosti Odbor se savjetuje sa socijalnim partnerima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

GLAVA X

SOCIJALNA POLITIKA

Član 151 (raniji član 136 UEZ)

Imajući u vidu osnovna socijalna prava kao što su prava iz Evropske socijalne povelje, potpisane u Torinu 18. oktobra 1961. godine i iz Povelje Zajednice o osnovnim socijalnim pravima radnika iz 1989. godine, cilj Unije i država članica je podsticanje zaposlenosti, poboljšanje uslova života i rada, kako bi se omogućilo njihovo usklađivanje uz istovremeno održavanje poboljšanja, odgovarajuća socijalna zaštita, dijalog između socijalnih partnera, razvoj ljudskih resursa koji omogućava visoku i trajnu zaposlenost i borbu protiv društvene isključenosti.

U tom cilju Unija i države članice primjenjuju mjere kojima se vodi računa o različitosti prakse pojedinih država članica, naročito u ugovornim odnosima, kao i o neophodnosti održavanja konkurentnosti privrede Unije.

One ocjenjuju da će takav razvoj proisteći kako iz funkcionisanja zajedničkog tržišta, koje će dati prednost usklađivanju socijalnih sistema, tako i iz ugovorima predviđenih postupaka i približavanja odredaba zakona i drugih propisa.

Član 152

Unija priznaje i podstiče ulogu socijalnih partnera na svom nivou, vodeći računa o različitosti nacionalnih sistema. Unija pospješuje dijalog socijalnih partnera, poštujući njihovu autonomiju.

Tripartitni socijalni samit o rastu i zapošljavanju doprinosi socijalnom dijalogu.

Član 153 (raniji član 137 UEZ)

1. Radi ostvarivanja ciljeva iz člana 151, Unija podržava i dopunjava aktivnosti država članica u sljedećim oblastima:

- (a) poboljšanja naročito radne sredine radi zaštite zdravlja i bezbjednosti radnika;
- (b) uslova rada;
- (c) socijalne sigurnosti i socijalne zaštite radnika;

- (d) zaštite radnika u slučajevima prestanka ugovora o radu;
- (e) informisanja radnika i savjetovanja sa radnicima;
- (f) zastupanja i kolektivne odbrane interesa radnika i poslodavaca, uključujući i saodlučivanje, u skladu sa stavom 5;
- (g) uslova zapošljavanja državljana trećih zemalja koji zakonito borave na teritoriji Unije;
- (h) integracija lica isključenih sa tržišta rada, ne dovodeći u pitanje član 166;
- (i) ravnopravnosti muškaraca i žena u pogledu mogućnosti na tržištu rada i tretmana na poslu;
- (j) borbe protiv društvene isključenosti;
- (k) modernizacije sistema socijalne zaštite ne dovodeći u pitanje tačku (c).

2. U tom cilju, Evropski parlament i Savjet:

- (a) mogu utvrđivati mjere za podsticanje saradnje između država članica inicijativama kojima je cilj unapređenje znanja, unapređivanje razmjene informacija i najboljih praksi, promovisanje inovativnih pristupa i ocjena iskustava, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica;
- (b) mogu utvrđivati, u oblastima iz stava 1 tač. (a) do (i), direktivama, minimalne zahtjeve za postepeno primjenjivanje, pri čemu će se voditi računa o uslovima i tehničkim pravilima koji važe u pojedinim državama članicama. Ovim direktivama izbjegava se nametanje upravnih, finansijskih i pravnih ograničenja koja bi mogla predstavljati smetnju osnivanju i razvoju malih i srednjih privrednih društava.

Evropski parlament i Savjet odlučuju u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

U oblastima iz stava 1 tač. (c), (d), (f) i (g), Savjet odlučuje jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i navedenim komitetima.

Savjet može jednoglasno na predlog Komisije nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom odlučiti da se redovni zakonodavni postupak primjenjuje na stav 1 tač. (d), (f) i (g).

3. Država članica može povjeriti socijalnim partnerima, na njihov zajednički zahtjev, sprovođenje direktiva donesenih na osnovu stava 2 ili, kada je to primjereno, sprovođenje odluke Savjeta donesene u skladu sa članom 155.

U tom slučaju navedena država članica obezbjeđuje da, najkasnije do dana kada direktiva ili odluka mora biti prenesena ili sprovedena, socijalni partneri sporazumno uvedu potrebne mjere, sa tim da odnosna država članica preduzme sve neophodne mjere koje joj omogućavaju da u svakom trenutku može jemčiti za rezultate propisane navedenom direktivom ili odlukom.

4. Odredbe usvojene u skladu sa ovim članom:

- ne utiču na pravo država članica da utvrde osnovna načela svojih sistema socijalne

sigurnosti i ne smiju bitno uticati na finansijsku ravnotežu tih sistema;

- ne sprječavaju nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere koje su usklađene sa ugovorima.

5. Odredbe ovog člana ne primjenjuju se na plate, pravo udruživanja, pravo na štrajk niti pravo uvođenja mjera isključenja sa rada.

Član 154
(raniji član 138 UEZ)

1. Komisija ima zadatak da podstiče savjetovanje između socijalnih partnera na nivou Unije i preduzima sve mjere bitne za olakšavanje njihovog dijaloga, obezbjeđujući uravnoteženu podršku objema stranama.

2. U tom cilju Komisija se, prije podnošenja predloga u oblasti socijalne politike, savjetuje sa socijalnim partnerima o mogućem pravcu djelovanja Unije.

3. Ukoliko nakon takvog savjetovanja Komisija ocijeni da je poželjno djelovanje Unije, savjetuje se sa socijalnim partnerima o sadržaju predviđenog predloga. Socijalni partneri dostavljaju Komisiji mišljenje ili, kada je to primjereno, preporuku.

4. Prilikom savjetovanja iz st. 2 i 3, socijalni partneri mogu obavijestiti Komisiju da žele da pokrenu postupak predviđen članom 155. Navedeni postupak ne smije trajati duže od devet mjeseci, ako socijalni partneri i Komisija zajednički ne odluče da ga produže.

Član 155
(raniji član 139 UEZ)

1. Ukoliko socijalni partneri to žele, njihov dijalog na nivou Unije može dovesti do uspostavljanja ugovornih odnosa, uključujući sporazume.

2. Sporazumi zaključeni na nivou Unije sprovode se ili u skladu sa postupcima i praksama socijalnih partnera i država članica, ili u pitanjima obuhvaćenim članom 153, na zajednički zahtjev strana potpisnica, odlukom Savjeta na predlog Komisije. O tome se obavještava Evropski parlament.

Savjet odlučuje jednoglasno kada odnosni sporazum sadrži jednu ili više odredaba koje se odnose na jednu od oblasti za koje je jednoglasnost propisana članom 153 stav 2.

Član 156
(raniji član 140 UEZ)

Radi ostvarivanja ciljeva iz člana 151 i ne dovodeći u pitanje druge odredbe ugovora, Komisija podstiče saradnju između država članica i olakšava usklađivanje njihovih mjera u svim oblastima socijalne politike iz ovog poglavlja, a naročito u vezi sa:

- zapošljavanjem,
- radnim pravom i uslovima rada,
- osnovnim i dodatnim stručnim osposobljavanjem,
- socijalnom zaštitom,

- sprečavanjem nesreća na radu i profesionalnih oboljenja,
- higijenom rada,
- pravom na udruživanje i kolektivno pregovaranje između poslodavaca i radnika.

U tom cilju, Komisija djeluje u tijesnoj saradnji sa državama članicama izradom studija, davanjem mišljenja i organizovanjem savjetovanja, kako o problemima koji se javljaju na nacionalnom nivou, tako i o onima koji su od interesa za međunarodne organizacije, a naročito inicijativama koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizovanje razmjene najbolje prakse i pripremu elemenata potrebnih za periodično praćenje i ocjenjivanje. Evropski parlament se o tome iscrpno obavještava.

Prije davanja mišljenja iz ovog člana Komisija se savjetuje sa Ekonomsko-socijalnim komitetom.

Član 157
(raniji član 141 UEZ)

1. Svaka država članica obezbjeđuje primjenu načela jednake plate muškaraca i žena za jednaki rad ili za rad jednake vrijednosti.

2. U ovom članu, „plata“ je redovna osnovna ili minimalna zarada ili plata i svaka druga naknada, u novcu ili naturi, koju radnik neposredno ili posredno prima od svog poslodavca po osnovu zaposlenja.

Jednaka plata bez diskriminacije po osnovu pola znači:

(a) da se plata za isti rad plaćen po učinku obračunava na osnovu iste mjerne jedinice;

(b) da je plata za rad plaćen po vremenu ista za isto radno mjesto.

3. Evropski parlament i Savjet, u redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuju mjere za obezbjeđivanje primjene načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u oblasti zapošljavanja i zanimanja, uključujući i načelo jednake plate za jednaki rad ili za rad jednake vrijednosti.

4. Da bi se u praksi obezbijedila potpuna ravnopravnost između muškaraca i žena u profesionalnom životu, načelo jednakog postupanja ne sprječava nijednu državu članicu da zadrži ili utvrdi mjere kojima se predviđaju određene prednosti koje nedovoljno zastupljenom polu olakšavaju obavljanje profesionalne djelatnosti ili sprječavaju ili nadoknađuju nepovoljan položaj u profesionalnoj karijeri.

Član 158
(raniji član 142 UEZ)

Države članice nastoje da zadrže postojeću jednakost sistema plaćenih neradnih dana.

Član 159
(raniji član 143 UEZ)

Komisija svake godine sastavlja izvještaj o napretku u ostvarivanju ciljeva iz člana 151, uključujući i demografsko stanje u Uniji. Komisija izvještaj dostavlja Evropskom parlamentu, Savjetu i Ekonomsko-socijalnom komitetu.

Član 160
(raniji član 144 UEZ)

Savjet prostom većinom, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, uspostavlja Odbor za socijalnu zaštitu, koji ima savjetodavnu ulogu da podstiče saradnju u oblasti politika socijalne zaštite između država članica i sa Komisijom. Zadaci Odbora su:

- da prati socijalne prilike i razvoj politika socijalne zaštite u državama članicama i u Uniji;
- da podstiče razmjenu informacija, iskustava i dobre prakse između država članica i sa Komisijom;
- ne dovodeći u pitanje član 240, da priprema izvještaje, daje mišljenja ili vrši druge poslove u okviru svoje nadležnosti, na zahtjev Savjeta ili Komisije, ili na sopstvenu inicijativu.

U ispunjavanju svojih dužnosti Odbor uspostavlja odgovarajuće kontakte sa socijalnim partnerima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

Član 161
(raniji član 145 UEZ)

U svom godišnjem izvještaju Evropskom parlamentu, Komisija posebno poglavlje posvećuje razvoju socijalnih prilika u Uniji.

Evropski parlament može pozvati Komisiju da sastavi izvještaje o posebnim problemima koji se odnose na socijalne uslove.

GLAVA XI

EVROPSKI SOCIJALNI FOND

Član 162
(raniji član 146 UEZ)

Da bi se poboljšale mogućnosti zapošljavanja radnika na unutrašnjem tržištu i na taj način doprinijelo podizanju životnog standarda, u skladu sa niže navedenim odredbama osniva se Evropski socijalni fond; njegov cilj je da omogući lakše zapošljavanje i povećava geografsku i profesionalnu mobilnost radnika u Uniji, kao i da olakša njihovo prilagođavanje industrijskim promjenama i promjenama u proizvodnim sistemima, naročito stručnim osposobljavanjem i prekvalifikacijom.

Član 163
(raniji član 147 UEZ)

Fondom upravlja Komisija.

Komisiji u tom poslu pomaže odbor, kojim predsjedava jedan član Komisije, a koji čine predstavnici vlada, sindikata i organizacija poslodavaca.

Član 164
(raniji član 148 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, donose regulative za sprovođenje koje se odnose na Evropski socijalni fond.

GLAVA XII

OBRAZOVANJE, STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE, MLADI I SPORT

Član 165
(raniji član 149 UEZ)

1. Unija doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja podsticanjem saradnje između država članica i, po potrebi, podržavanjem i dopunjavanjem njihovog djelovanja, uz puno poštovanje odgovornosti država članica za sadržaj nastave i organizaciju obrazovnih sistema, kao i njihovu kulturnu i jezičku različitost.

Unija doprinosi podsticanju evropske dimenzije u sportu, vodeći računa o specifičnoj prirodi sporta, njegovim strukturama zasnovanim na dobrovoljnosti, kao i o njenoj društvenoj i obrazovnoj ulozi.

2. Djelovanje Unije ima za cilj:

- razvoj evropske dimenzije u obrazovanju, naročito kroz podučavanje i širenje jezika država članica;
- podsticanje mobilnosti studenata i nastavnika, podsticanjem između ostalog akademskog priznavanja diploma i trajanja studija;
- podsticanje saradnje između obrazovnih ustanova;
- razvoj razmjene informacija i iskustava o pitanjima koja su zajednička obrazovnim sistemima država članica;
- podsticanje razmjene mladih i pedagoških i drugih stručnih radnika i podsticanje učešća mladih u demokratskom životu u Evropi;
- podsticanje razvoja obrazovanja na daljinu;
- razvoj evropske dimenzije u sportu, podsticanjem pravičnosti i otvorenosti u sportskim takmičenjima i saradnje između tijela nadležnih za sport, kao i zaštitom fizičkog i moralnog integriteta sportista i sportistkinja, naročito najmlađih sportista i sportistkinja.

3. Unija i države članice podstiču saradnju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u oblasti obrazovanja i sporta, naročito sa Savjetom Evrope.

4. Da bi se doprinijelo ostvarenju ciljeva iz ovog člana:

- Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrđuju podsticajne mjere, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa

država članica;

- Savjet, na predlog Komisije, donosi preporuke.

Član 166
(raniji član 150 UEZ)

1. Unija sprovodi politiku stručnog osposobljavanja, koja podržava i dopunjuje djelovanje država članica, uz puno poštovanje odgovornosti država članica za sadržaj i organizaciju stručnog osposobljavanja.

2. Djelovanje Unije ima za cilj:

- olakšavanje prilagođavanja industrijskim promjenama, naročito stručnim osposobljavanjem i prekvalifikacijom;
- poboljšavanje početnog i trajnog stručnog osposobljavanja radi lakšeg stručnog uključivanja i ponovnog uključivanja u tržište rada;
- olakšavanje pristupa stručnom osposobljavanju i podsticanje mobilnosti nastavnika i polaznika osposobljavanja, a naročito mladih;
- podsticanje saradnje u oblasti osposobljavanja između ustanova za obrazovanje ili osposobljavanje i preduzeća; i
- razvoj razmjene informacija i iskustava o pitanjima koja su zajednička sistemima osposobljavanja država članica.

3. Unija i države članice podstiču saradnju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u oblasti stručnog osposobljavanja.

4. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrđuju mjere koje doprinose ostvarenju ciljeva iz ovog člana, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica, a Savjet, na predlog Komisije, donosi preporuke.

GLAVA XIII

KULTURA

Član 167
(raniji član 151 UEZ)

1. Unija doprinosi procvatu kultura država članica uz poštovanje njihove nacionalne i regionalne različitosti, i istovremeno stavlja u prvi plan zajedničku kulturnu baštinu.

2. Djelovanje Unije usmjereno je na podsticanje saradnje između država članica i, po potrebi, na podršku i dopunjavanje njihovog djelovanja u sljedećim oblastima:

- poboljšanje poznavanja i širenja kulture i istorije evropskih naroda;
- očuvanje i zaštita kulturne baštine od evropskog značaja;

- nekomercijalne kulturne razmjene;
  - umjetničko i književno stvaralaštvo, uključujući i audio-vizuelni sektor.
3. Unija i države članice podstiču saradnju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u oblasti kulture, a naročito sa Savjetom Evrope.
4. Unija vodi računa o aspektima kulture u svom djelovanju na osnovu drugih odredaba ugovora, naročito radi poštovanja i podsticanja različitosti svojih kultura.
5. Da bi se doprinijelo ostvarenju ciljeva iz ovog člana:
- Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Komitetom regiona, utvrđuju podsticajne mjere, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica,
  - Savjet, na predlog Komisije, donosi preporuke.

GLAVA XIV

JAVNO ZDRAVLJE

Član 168 (raniji član 152 UEZ)

1. Prilikom utvrđivanja i sprovođenja svih politika i aktivnosti Unije obezbjeđuje se visok nivo zaštite zdravlja ljudi.

Djelovanje Unije, koje dopunjuje nacionalne politike, usmjereno je na poboljšanje javnog zdravlja, sprečavanje fizičkih i mentalnih oboljenja i bolesti i otklanjanje uzroka opasnosti po fizičko i mentalno zdravlje. Takvo djelovanje obuhvata i borbu protiv velikih pošasti po zdravlje podsticanjem istraživanja njihovih uzroka, prenosa i sprečavanja, kao i informisanje o zdravlju i zdravstveno obrazovanje, i praćenje, rano upozoravanje i suzbijanje ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju.

Unija dopunjuje djelovanje država članica na smanjenju oštećenja zdravlja uzrokovanih drogom, uključujući informisanje i sprečavanje.

2. Unija podstiče saradnju između država članica u oblastima iz ovog člana i, po potrebi, podržava njihove mjere. Unija naročito podstiče saradnju između država članica radi poboljšanja komplementarnosti njihovih zdravstvenih usluga u prekograničnim područjima.

Države članice, u saradnji sa Komisijom, međusobno usklađuju svoje politike i programe u oblastima iz stava 1. Komisija, u tijesnom kontaktu sa državama članicama, može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za pospješivanje navedenog usklađivanja, a naročito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizovanje razmjene najbolje prakse i pripremu elemenata potrebnih za periodično praćenje i ocjenjivanje. Evropski parlament se o tome iscrpno obavještava.

3. Unija i države članice podstiču saradnju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u oblasti javnog zdravlja.

4. Izuzetno od člana 2 stav 5 i člana 6 tačka (a), a u skladu sa članom 4 stav 2 tačka (k), Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, doprinose ostvarivanju ciljeva iz ovog člana utvrđivanjem, radi rješavanja zajedničkih problema u pogledu bezbjednosti:

- (a) mjera kojima se utvrđuju visoki standardi kvaliteta i bezbjednosti organa i supstanci ljudskog porijekla, krvi i krvnih derivata; ove mjere ne sprječavaju nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere;
- (b) mjera u veterinarskoj i fitosanitarnoj oblasti kojima je neposredni cilj zaštita javnog zdravlja;
- (c) mjere kojima se utvrđuju visoki standardi kvaliteta i bezbjednosti lijekova i medicinskih pomagala.

5. Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrditi i podsticajne mjere za zaštitu i poboljšanje zdravlja ljudi, a naročito borbu protiv ozbiljnih prekograničnih poštasti po zdravlje, mjere koje se odnose na praćenje ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju, rano upozoravanje u slučaju takvih prijetnji i njihovo suzbijanje, kao i mjere kojima je neposredni cilj zaštita javnog zdravlja od duvana i zloupotrebe alkohola, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

6. Savjet može, na predlog Komisije, donijeti i preporuke za svrhe iz ovog člana.

7. Prilikom djelovanja Unije poštuju se odgovornosti država članica za utvrđivanje njihove zdravstvene politike, kao i za organizovanje i pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene njege. Odgovornosti država članica uključuju upravljanje zdravstvenim uslugama i zdravstvenom njegom, kao i raspodjelu sredstava koja su im dodijeljena. Mjere iz stava 4 tačka (a) ne utiču na nacionalne odredbe o doniranju organa i krvi ili njihovom korišćenju u medicinske svrhe.

GLAVA XV

ZAŠTITA POTROŠAČA

Član 169 (raniji član 153 UEZ)

1. Radi podsticanja interesa potrošača i obezbjeđivanja visokog nivoa zaštite potrošača, Unija doprinosi zaštiti zdravlja, bezbjednosti i ekonomskih interesa potrošača, kao i podsticanju njihovog prava na informisanje, obrazovanje i udruživanje radi zaštite njihovih interesa.

2. Unija doprinosi ostvarenju ciljeva iz stava 1:

- (a) mjerama utvrđenim u skladu sa članom 114 u kontekstu zaokruženja unutrašnjeg tržišta;
- (b) mjerama kojima se podržava, dopunjava i prati politika koju vode države članice.

3. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuju mjere iz stava 2 tačka (b).

4. Mjere utvrđene u skladu sa stavom 3 ne sprječavaju nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere. Te mjere moraju biti u skladu sa ugovorima. O njima se obavještava Komisija.

GLAVA XVI

TRANSEVROPSKE MREŽE

Član 170 (raniji član 154 UEZ)

1. Kako bi pomogla u ostvarivanju ciljeva iz čl. 26 i 174 i omogućila građanima Unije, privrednim subjektima, kao i regionalnim i lokalnim zajednicama da u potpunosti iskoriste prednosti uspostavljanja prostora bez unutrašnjih granica, Unija doprinosi uspostavljanju i razvoju transevropskih mreža u oblasti saobraćajne, telekomunikacione i energetske infrastrukture.

2. U okviru sistema otvorenih i konkurentnih tržišta, djelovanje Unije ima za cilj podsticanje međupovezanosti i međusobno funkcionisanje nacionalnih mreža kao i pristup tim mrežama. Naročito vodi računa o potrebi da se povežu ostrvski regioni, regioni bez izlaza na more i krajnji regioni sa središnjim regionima Unije.

Član 171 (raniji član 155 UEZ)

1. Radi ostvarivanja ciljeva iz člana 170 Unija:

- utvrđuje niz smjernica koje obuhvataju ciljeve, prioritete, kao i opšte pravce mjera predviđenih u oblasti transevropskih mreža; tim smjernicama određuju se projekti od zajedničkog interesa;
- sprovodi svaku mjeru koja se pokaže potrebnom za obezbjeđivanje međusobnog funkcionisanja mreža, naročito u oblasti tehničke standardizacije;
- može podržavati projekte od zajedničkog interesa koje podržavaju države članice, a koji su određeni u okviru smjernica iz alineje 1, naročito kroz studije izvodljivosti, kreditne garancije ili subvencije kamatnih stopa; Unija može preko Kohezionog fonda, osnovanog u skladu sa članom 177, doprinijeti finansiranju i posebnih projekata u državama članicama iz oblasti saobraćajne infrastrukture .

U aktivnostima Unije vodi se računa o potencijalnoj ekonomskoj održivosti projekata.

2. Države članice, u saradnji sa Komisijom, međusobno usklađuju svoje nacionalne politike koje mogu značajno uticati na ostvarivanje ciljeva iz člana 170. Komisija može, u tijesnoj saradnji sa državama članicama, pokrenuti svaku inicijativu korisnu za podsticanje takvog usklađivanja.

3. Unija može odlučiti da sarađuje sa trećim zemljama na podsticanju projekata od zajedničkog interesa i obezbjeđivanju međusobnog funkcionisanja mreža.

Član 172
(raniji član 156 UEZ)

Evropski parlament i Savjet donose smjernice i druge mjere iz člana 171 stav 1, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

Smjernice i projekte od zajedničkog interesa koji se odnose na teritoriju neke države članice mora da odobri ta država članica.

GLAVA XVII

INDUSTRIJA

Član 173
(raniji član 157 UEZ)

1. Unija i države članice obezbjeđuju uslove potrebne za konkurentnost industrije Unije.

U tu svrhu, u skladu sa sistemom otvorenih i konkurentnih tržišta, njihovo djelovanje ima za cilj:

- ubrzano prilagođavanje industrije strukturnim promjenama;
- podsticanje okruženja pogodnog za inicijative i razvoj privrednih društava u cijeloj Uniji, naročito malih i srednjih privrednih društava;
- podsticanje okruženja pogodnog za saradnju između privrednih društava;
- podsticanje bolje iskorišćenosti industrijskog potencijala politike inovacija, istraživanja i tehnološkog razvoja.

2. Države članice međusobno se savjetuju u saradnji sa Komisijom i, po potrebi, usklađuju svoje djelovanje. Komisija može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za podsticanje takvog usklađivanja, naročito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizovanje razmjene najbolje prakse i pripremu elemenata potrebnih za periodično praćenje i ocjenjivanje. Evropski parlament se o tome iscrpno obavještava.

3. Unija doprinosi ostvarivanju ciljeva iz stava 1 politikama i aktivnostima koje sprovodi u skladu sa drugim odredbama ugovora. U skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, Evropski parlament i Savjet mogu donijeti odluku o posebnim mjerama za podršku aktivnostima koje se preduzimaju u državama članicama radi ostvarivanja ciljeva iz stava 1, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Ova glava ne predstavlja osnovu za uvođenje bilo koje mjere od strane Unije koja bi mogla dovesti do narušavanja konkurencije ili koja sadrži poreske odredbe ili odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih lica.

GLAVA XVIII

EKONOMSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA

Član 174 (raniji član 158 UEZ)

Da bi podstakla svoj ukupni skladan razvoj, Unija razvija i sprovodi mjere koje vode ka jačanju njene ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Cilj Unije jeste naročito da smanjuje razlike između stepena razvijenosti različitih regiona i zaostalost najzapostavljenijih regiona.

Među tim regionima posebna pažnja posvećuje se seoskim područjima, područjima koja su pogođena industrijskom tranzicijom i regionima koji trpe zbog ozbiljnih i trajnih prirodnih ili demografskih nedostataka, kao što su najsjeverniji regioni sa veoma malom gustinom naseljenosti, kao i ostrvski, pogranični i planinski regioni.

Član 175 (raniji član 159 UEZ)

Države članice vode i usklađuju svoje ekonomske politike na način da ostvare i ciljeve iz člana 174. Prilikom utvrđivanja i sprovođenja politika i djelovanja Unije, kao i uspostavljanja unutrašnjeg tržišta, vodi se računa o ciljevima iz člana 174, čime se doprinosi njihovom ostvarivanju. Unija podržava ostvarivanje ovih ciljeva i svojim djelovanjem kroz strukturne fondove (Evropski fond za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi, Odsjek za usmjeravanje; Evropski socijalni fond; Evropski fond za regionalni razvoj), Evropsku investicionu banku i druge postojeće finansijske instrumente.

Komisija svake tri godine podnosi Evropskom parlamentu, Savjetu, Ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona izvještaj o napretku postignutom u ostvarivanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije i o načinu na koji su tome doprinijela različita sredstva predviđena ovim članom. Po potrebi se uz taj izvještaj prilažu odgovarajući predlozi.

Ukoliko se pokaže da su potrebne posebne aktivnosti van fondova, i ne dovodeći u pitanje mjere utvrđene u okviru drugih politika Unije, Savjet o tim aktivnostima odlučuje u redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

Član 176 (raniji član 160 UEZ)

Namjena Evropskog fonda za regionalni razvoj jeste da pomogne pri otklanjanju glavnih regionalnih neuravnoteženosti u Uniji učešćem u razvoju i strukturnom prilagođavanju razvojno zaostalih regiona, kao i preobražajem industrijskih regiona koji nazaduju.

Član 177 (raniji član 161 UEZ)

Ne dovodeći u pitanje član 178, Evropski parlament i Savjet, regulativama u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, utvrđuju zadatke, prioritetne ciljeve i organizaciju strukturnih fondova, što može obuhvatiti i udruživanje fondova. U istom postupku utvrđuju se opšta pravila koja se primjenjuju na fondove, kao i odredbe potrebne da se obezbijedi djelotvornost i međusobno usklađivanje fondova, kao i njihovo usklađivanje sa drugim postojećim finansijskim instrumentima.

Kohezioni fond, osnovan po istom postupku, obezbjeđuje finansijski doprinos za projekte u oblasti životne sredine i transevropskih mreža u oblasti saobraćajne infrastrukture.

Član 178
(raniji član 162 UEZ)

Regulative za sprovođenje koje se odnose na Evropski fond za regionalni razvoj donose Evropski parlament i Savjet, u redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

U odnosu na Evropski fond za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi, Odsjek za usmjeravanje, i Evropski socijalni fond, primjenjuje se i dalje član 43, odnosno član 164.

GLAVA XIX

ISTRAŽIVANJE, TEHNOLOŠKI RAZVOJ I SVEMIR

Član 179
(raniji član 163 UEZ)

1. Cilj Unije je da ojača svoje naučne i tehnološke osnove ostvarivanjem evropskog istraživačkog prostora u kojem se istraživači, naučna saznanja i tehnologija slobodno kreću, i da podstiče svoju veću konkurentnost, uključujući i u svojoj industriji, uz podsticanje svih istraživačkih aktivnosti koje se smatraju potrebnim na osnovu drugih poglavlja ugovora.

2. U tu svrhu, Unija na čitavoj svojoj teritoriji podstiče privredna društva, uključujući mala i srednja privredna društva, istraživačke centre i univerzitete u njihovim visokokvalitetnim istraživačkim i tehnološko-razvojnim aktivnostima; Unija podržava njihove napore da međusobno sarađuju, sa ciljem, naročito, da omogući istraživačima da slobodno sarađuju preko granica i preduzećima da u potpunosti iskoriste potencijal unutrašnjeg tržišta, naročito otvaranjem mogućnosti učestvovanja u javnim nabavkama na nacionalnom nivou, utvrđivanjem zajedničkih standarda i otklanjanjem pravnih i fiskalnih prepreka toj saradnji.

3. O svim aktivnostima Unije u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja iz ugovora, uključujući i demonstracione projekte, odlučuje se i one se sprovode u skladu sa odredbama ove glave.

Član 180
(raniji član 164 UEZ)

U ostvarivanju ovih ciljeva Unija sprovodi sljedeće aktivnosti kojima dopunjava aktivnosti koje se sprovode u državama članicama:

- (a) sprovođenje istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracionih programa podsticanjem saradnje sa preduzećima, istraživačkim centrima i univerzitetima, kao i podsticanjem njihove međusobne saradnje;
- (b) podsticanje saradnje sa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama u istraživačkoj, tehnološko-razvojnoj i demonstracionoj oblasti Unije;
- (c) širenje i optimizacija rezultata istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracionih aktivnosti u Uniji;

(d) podsticanje osposobljavanja i mobilnosti istraživača u Uniji.

Član 181
(raniji član 165 UEZ)

1. Unija i države članice usklađuju svoje istraživačke i tehnološko-razvojne aktivnosti da bi obezbijedile usaglašenost između nacionalnih politika i politike Unije.

2. U tijesnoj saradnji sa državama članicama, Komisija može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za podsticanje usklađivanja iz stava 1, naročito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizovanje razmjene najbolje prakse i pripremu elemenata potrebnih za periodično praćenje i ocjenjivanje. Evropski parlament o tome se iscrpno obavještava.

Član 182
(raniji član 166 UEZ)

1. Višegodišnji okvirni program, kojim se predviđaju sve aktivnosti Unije, utvrđuju Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom.

Okvirnim programom:

- utvrđuju se naučni i tehnološki ciljevi koje treba ostvariti aktivnostima iz člana 180 i određuju se odgovarajući prioriteti;
- određuju se opšti pravci tih aktivnosti;
- utvrđuju se najviši ukupni iznos i detaljna pravila za finansijsko učešće Unije u okvirnom programu, kao i odgovarajući udjeli u svakoj od predviđenih aktivnosti.

2. Okvirni program prilagođava se ili dopunjava u skladu sa razvojem situacije.

3. Okvirni program sprovodi se preko posebnih programa koji se razvijaju u okviru svake aktivnosti. Svakim posebnim programom utvrđuju se detaljna pravila za njegovo sprovođenje, određuje dužina trajanja i predviđaju sredstva koja se smatraju potrebnim. Zbir iznosa koji se smatraju potrebnim, utvrđenih posebnim programima, ne smije preći ukupni najviši iznos utvrđen za okvirni program i za svaku aktivnost.

4. Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuje posebne programe.

5. Kao dopuna aktivnostima planiranim višegodišnjim okvirnim programom, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, utvrđuju mjere potrebne za uspostavljanje evropskog istraživačkog prostora.

Član 183
(raniji član 167 UEZ)

Radi sprovođenja višegodišnjeg okvirnog programa Unija utvrđuje:

- pravila o učešću privrednih društava, istraživačkih centara i univerziteta;

- pravila o širenju rezultata istraživanja.

Član 184
(raniji član 168 UEZ)

U sprovođenju višegodišnjeg okvirnog programa mogu se utvrditi dopunski programi u kojima učestvuju samo određene države članice koje će ih financirati, uz mogućnost učešća Unije.

Unija utvrđuje pravila koja se primjenjuju na dopunske programe, naročito u pogledu širenja znanja i pristupa drugih država članica.

Član 185
(raniji član 169 UEZ)

U sprovođenju višegodišnjeg okvirnog programa, Unija može predvidjeti, u dogovoru sa odnosnim državama članicama, učešće u istraživačkim i razvojnim programima više država članica, uključujući i učešće u strukturama uspostavljenim za sprovođenje tih programa.

Član 186
(raniji član 170 UEZ)

U sprovođenju višegodišnjeg okvirnog programa Unija može predvidjeti saradnju sa trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama u istraživačkoj, tehnološko-razvojnoj i demonstracionoj oblasti Unije.

Pojedinosti navedene saradnje mogu biti predmet sporazuma između Unije i odnosnih trećih strana.

Član 187
(raniji član 171 UEZ)

Unija može osnivati zajednička privredna društva ili bilo koju drugu strukturu potrebnu za djelotvorno sprovođenje istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracionih programa Unije.

Član 188
(raniji član 172 UEZ)

Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Ekonomsko-socijalnim komitetom, donosi odredbe iz člana 187.

Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, donose odredbe iz čl. 183, 184 i 185. Za utvrđivanje dopunskih programa potrebna je saglasnost odnosnih država članica.

Član 189

1. Radi podsticanja naučnog i tehničkog napretka, industrijske konkurentnosti i sprovođenja svojih politika, Unija izrađuje evropsku svemirsku politiku. U tu svrhu, Unija može podsticati zajedničke inicijative, podržavati istraživanja i tehnološki razvoj i usklađivati napore potrebne za istraživanje i iskorišćavanje svemira.

2. Da bi se doprinijelo ostvarivanju ciljeva iz stava 1, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju potrebne mjere koje mogu biti u

formi evropskog svemirskog programa, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

3. Unija uspostavlja odgovarajuće odnose sa Evropskom svemirskom agencijom.
4. Ovaj član ne dovodi u pitanje druge odredbe ove glave.

Član 190
(raniji član 173 UEZ)

Na početku svake godine Komisija podnosi izvještaj Evropskom parlamentu i Savjetu. Izvještaj sadrži podatke o istraživačkim i tehnološko-razvojnim aktivnostima i o objavljivanju njihovih rezultata u prethodnoj godini, kao i program rada za tekuću godinu.

GLAVA XX

ŽIVOTNA SREDINA

Član 191
(raniji član 174 UEZ)

1. Politika Unije u oblasti životne sredine doprinosi ostvarivanju sljedećih ciljeva:
  - očuvanju, zaštiti i poboljšanju kvaliteta životne sredine;
  - zaštiti zdravlja ljudi;
  - mudrom i racionalnom korišćenju prirodnih resursa;
  - podsticanju mjera, na međunarodnom nivou, za rješavanje regionalnih ili globalnih problema životne sredine, a naročito u borbi protiv klimatskih promjena.
2. Politika Unije u oblasti životne sredine ima za cilj da se postigne visok stepen zaštite, vodeći računa o različitim stanjima u raznim regionima Unije. Ta politika zasniva se na načelu predostrožnosti i na načelu preventivnog djelovanja, načelu da štetu nanesenu životnoj sredini prvenstveno treba otklanjati na izvoru i načelu da zagađivač plaća.

S tim u vezi, mjere usklađivanja koje odgovaraju zahtjevima zaštite životne sredine uključuju, kada je to primjereno, zaštitnu klauzulu koja državama članicama omogućava da, iz razloga vezanih za životnu sredinu koji nijesu ekonomske prirode, preduzmu privremene mjere koje podliježu nadzornom postupku Unije.

3. Prilikom izrade svoje politike u oblasti životne sredine Unija vodi računa o:
  - raspoloživim naučnim i tehničkim podacima;
  - stanju životne sredine u raznim regionima Unije;
  - mogućim koristima i troškovima djelovanja ili nedjelovanja;
  - ekonomskom i socijalnom razvoju Unije u cjelini i uravnoteženom razvoju njenih regiona.

4. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice sarađuju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Pojednosti saradnje Unije mogu biti predmet sporazuma između Unije i zainteresovanih trećih strana.

Prethodni stav ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u međunarodnim tijelima i za zaključivanje međunarodnih sporazuma.

Član 192
(raniji član 175 UEZ)

1. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, odlučuju koje mjere Unija treba da preduzme radi ostvarivanja ciljeva iz člana 191.

2. Odstupajući od postupka odlučivanja iz stava 1 i ne dovodeći u pitanje član 114, Savjet jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, donosi:

(a) odredbe prvenstveno fiskalne prirode;

(b) mjere koje utiču na:

- prostorno planiranje;
- upravljanje količinama vodnih resursa ili koje utiču, neposredno ili posredno na raspoloživost ovih resursa;
- upotrebu zemljišta, sa izuzetkom upravljanja otpadom;

(c) mjere koje značajno utiču na izbor države članice između različitih izvora energije i na opštu strukturu njenog snabdijevanja energijom.

Savjet može, jednoglasno na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona, odlučiti da se redovni zakonodavni postupak primjenjuje na pitanja iz podstava 1.

3. Opšte programe djelovanja kojima se utvrđuju prioritetni ciljevi koje treba ostvariti donose Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

Mjere potrebne za sprovođenje tih programa utvrđuju se u skladu sa uslovima iz stava 1 ili stava 2, u zavisnosti od slučaja.

4. Ne dovodeći u pitanje određene mjere koje je utvrdila Unija, države članice finansiraju i sprovode politiku u oblasti životne sredine.

5. Ne dovodeći u pitanje načelo da zagađivač plaća, ukoliko mjera koja se zasniva na odredbama stava 1 podrazumijeva troškove koji se smatraju nesrazmjerno visokim za organe vlasti države članice, tom mjerom predviđaju se odgovarajuće odredbe u formi:

- privremenih odstupanja i/ili
- finansijske podrške iz Kohezionog fonda, osnovanog u skladu sa članom 177.

Član 193

(raniji član 176 UEZ)

Zaštitne mjere donesene u skladu sa članom 192 ne sprječavaju nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere. Te mjere moraju biti usklađene sa ugovorima. O njima se obavještava Komisija.

GLAVA XXI

ENERGETIKA

Član 194

1. U kontekstu uspostavljanja i funkcionisanja unutrašnjeg tržišta i vodeći računa o potrebi očuvanja i unapređenja životne sredine, cilj politike Unije u oblasti energetike jeste da u duhu solidarnosti između država članica:

- (a) obezbijedi funkcionisanje tržišta energije;
- (b) obezbijedi sigurnost snabdijevanja Unije energijom;
- (c) podstiče energetske efikasnost i uštedu energije, kao i razvoj novih i obnovljivih izvora energije; i
- (d) podstiče međusobno povezivanje energetske mreže.

2. Ne dovodeći u pitanje primjenu drugih odredaba ugovora, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za ostvarivanje ciljeva iz stava 1. Te mjere utvrđuju se nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom i Komitetom regiona.

Takve mjere ne utiču na pravo države članice da utvrđuje uslove za iskorišćavanje svojih energetske izvora, na njen izbor između različitih izvora energije i na opštu strukturu njenog snabdijevanja energijom, ne dovodeći u pitanje član 192 stav 2 tačka (c).

3. Izuzetno od stava 2, Savjet u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, jednoglasno i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, utvrđuje mjere iz navedenog stava ukoliko su one prvenstveno fiskalne prirode.

GLAVA XXII

TURIZAM

Član 195

1. Unija dopunjuje djelovanje država članica u sektoru turizma, naročito podsticanjem konkurentnosti privrednih društava iz Unije u tom sektoru.

U tu svrhu, djelovanje Unije ima za cilj:

- (a) podsticanje stvaranja okruženja koje je povoljno za razvoj privrednih društava u ovom sektoru;

(b) podsticanje saradnje između država članica, naročito razmjenom dobre prakse.

2. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju posebne mjere za dopunjavanje mjera država članica za ostvarivanje ciljeva iz ovog člana, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIII

CIVILNA ZAŠTITA

Član 196

1. Unija podstiče saradnju između država članica da bi poboljšala djelotvornost sistema sprečavanja i zaštite od prirodnih nepogoda ili nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem.

U tu svrhu, djelovanje Unije ima za cilj;

(a) da podrži i dopuni djelovanje država članica na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, koje se odnosi na sprečavanje rizika, pripremu njihovog osoblja civilne zaštite i reagovanje na prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem unutar Unije;

(b) da podstiče brzu i djelotvornu operativnu saradnju unutar Unije između nacionalnih službi civilne zaštite;

(c) da poboljša dosljednost mjera civilne zaštite na međunarodnom nivou.

2. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne da pomognu ostvarivanju ciljeva iz stava 1, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIV

UPRAVNA SARADNJA

Član 197

1. Djelotvorno sprovođenje prava Unije od strane država članica, koje je neophodno za pravilno funkcionisanje Unije, smatra se pitanjem od zajedničkog interesa.

2. Unija može podržati napore koje države članice ulažu kako bi poboljšale sposobnost svojih uprava za sprovođenje prava Unije. Ovo djelovanje može uključiti olakšavanje razmjene informacija i državnih službenika, kao i u podršku programima osposobljavanja. Nijedna država članica nije obavezna da koristi ovu podršku. Evropski parlament i Savjet, regulativama donesenim u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju mjere potrebne u tu svrhu, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

3. Ovaj član ne dovodi u pitanje obaveze država članica da sprovode pravo Unije, kao ni ovlašćenja i obaveze Komisije. Ovaj član ne dovodi u pitanje ni druge odredbe ugovora kojima se predviđa upravna saradnja između država članica, kao i između njih i Unije.

DIO ČETVRTI

PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I TERITORIJA

Član 198 (raniji član 182 UEZ)

Države članice saglasne su da se Uniji pridruže neevropske zemlje i teritorije koje imaju posebne odnose sa Danskom, Francuskom, Holandijom i Ujedinjenim Kraljevstvom. Ove zemlje i teritorije (u daljem tekstu: zemlje i teritorije) navedene su u Prilogu II.

Svrha pridruživanja jeste podsticanje ekonomskog i socijalnog razvoja zemalja i teritorija i uspostavljanje tijesnih ekonomskih odnosa između njih i Unije kao cjeline.

U skladu sa načelima iz preambule ovog ugovora, svrha pridruživanja prvenstveno je unapređenje interesa i blagostanja stanovnika ovih zemalja i teritorija, da im se omogući ekonomski, socijalni i kulturni razvoj kojem teže.

Član 199 (raniji član 183 UEZ)

Ciljevi pridruživanja su sljedeći:

1. Države članice obavljaju trgovinu sa zemljama i teritorijama jednako kao i međusobnu trgovinu u skladu sa ugovorima.
2. Svaka zemlja ili teritorija obavlja trgovinu sa državama članicama i sa drugim zemljama i teritorijama jednako kao i trgovinu sa evropskom državom sa kojom ima posebne odnose.
3. Države članice učestvuju u ulaganjima potrebnim za postepeni razvoj tih zemalja i teritorija.
4. Kod ulaganja koje finansira Unija, učešće na tenderima i javnim nabavkama otvoreno je, pod jednakim uslovima, za sva fizička i pravna lica koja su državljani države članice ili jedne od zemalja i teritorija.
5. U odnosima između država članica i zemalja i teritorija, pravo osnivanja državljana i privrednih društava uređeno je u skladu sa odredbama i postupcima iz poglavlja o pravu osnivanja i na osnovu nediskriminacije, pri čemu se poštuju sve posebne odredbe donesene u skladu sa članom 203.

Član 200 (raniji član 184 UEZ)

1. Zabranjuju se carine na uvoz robe porijeklom iz zemalja i teritorija u države članice, saglasno zabrani carine između država članica u skladu sa odredbama ugovora.
2. Zabranjuju se carine na uvoz u svaku zemlju i teritoriju iz država članica ili iz drugih zemalja i teritorija u skladu sa odredbama člana 30.
3. Ipak, zemlje i teritorije mogu uvesti carine potrebne za njihov razvoj i industrijalizaciju ili ostvarivanje prihoda za njihove budžete.

Carine iz podstava 1 ne smiju prekoračiti nivo carina koje su propisane za uvoz proizvoda iz države članice sa kojom pojedina zemlja ili teritorija ima posebne odnose.

4. Stav 2 ne primjenjuje se na zemlje i teritorije koje, zbog posebnih međunarodnih obaveza koje su preuzele, već primjenjuju nediskriminatorSKU carinsku tarifu.

5. Uvođenje ili bilo koja izmjena carina propisanih za robu uvezenu u zemlje i teritorije ne smije, ni pravno ni stvarno, dovesti do neposredne ili posredne diskriminacije između uvoza iz različitih država članica.

Član 201
(raniji član 185 UEZ)

Ako bi nivo carina koje se primjenjuju na robu iz treće zemlje koja ulazi u zemlju ili teritoriju, primjenom odredaba člana 200 stav 1, mogao izazvati preusmjerenja trgovinskih tokova na štetu bilo koje države članice, ta država članica može od Komisije zahtijevati da drugim državama članicama predloži mjere potrebne za otklanjanje takvog stanja.

Član 202
(raniji član 186 UEZ)

Vodeći računa o odredbama o javnom zdravlju, javnoj bezbjednosti ili javnom redu, sloboda kretanja radnika iz zemalja i teritorija u državama članicama i radnika iz država članica u zemljama i teritorijama uređuje se aktima donesenim u skladu sa članom 203.

Član 203
(raniji član 187 UEZ)

Savjet, na osnovu iskustava stečenih u okviru pridruživanja zemalja i teritorija Uniji i načela utvrđenih ugovorima, jednoglasno na predlog Komisije utvrđuje odredbe o detaljnim pravilima i postupku pridruživanja zemalja i teritorija Uniji. Ukoliko te odredbe donosi u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, Savjet odlučuje jednoglasno, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Član 204
(raniji član 188 UEZ)

Odredbe čl. 198 do 203 primjenjuju se na Grenland, u skladu sa posebnim odredbama koje važe za Grenland iz Protokola o posebnom režimu za Grenland, koji je dat u prilogu ugovora.

DIO PETI

DJELOVANJE UNIJE NA SPOLJNJEM PLANU

GLAVA I

OPŠTE ODREDBE O DJELOVANJU UNIJE NA SPOLJNJEM PLANU

Član 205

Djelovanje Unije na međunarodnom planu, u skladu sa ovim dijelom, počiva na načelima, ostvaruje ciljeve i sprovodi se u skladu sa opštim odredbama iz Poglavlja 1 Glave V Ugovora o Evropskoj uniji.

GLAVA II

ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA

Član 206 (raniji član 131 UEZ)

Uspostavljanjem carinske unije u skladu sa čl. 28 do 32, Unija doprinosi, u zajedničkom interesu, skladnom razvoju svjetske trgovine, postepenom ukidanju ograničenja u međunarodnoj trgovini i direktnim stranim investicijama, kao i smanjenju carinskih i drugih barijera.

Član 207 (raniji član 133 UEZ)

1. Zajednička trgovinska politika počiva na jedinstvenim načelima, naročito u pogledu izmjena carinskih stopa, zaključivanja sporazuma o carinskim tarifama i trgovini koji se odnose na trgovinu robom i uslugama, i komercijalne aspekte intelektualne svojine, direktne strane investicije, ostvarenje jedinstvenih mjera liberalizacije, politiku izvoza, i mjere za zaštitu trgovine, kao što su mjere koje treba preduzeti u slučaju dampainga ili subvencija. Zajednička trgovinska politika Unije vodi se u okviru načela i ciljeva djelovanja Unije na spoljnjem planu.

2. Evropski parlament i Savjet regulativama, donesenim u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere kojima se određuje okvir za sprovođenje zajedničke trgovinske politike.

3. Ukoliko sa jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija treba pregovarati o sporazumu ili zaključiti sporazum, primjenjuje se član 218, poštujući pri tom posebne odredbe ovog člana.

Komisija daje preporuke Savjetu, koji je ovlašćuje da započne potrebne pregovore. Savjet i Komisija odgovorni su da obezbijede da su sporazumi utvrđeni pregovorima saglasni sa unutrašnjim politikama i pravilima Unije.

Komisija vodi te pregovore uz savjetovanje sa posebnim odborom koji Savjet imenuje kako bi pomogao Komisiji u obavljanju tog zadatka u okviru smjernica koje joj Savjet bude dao. Komisija o toku pregovora redovno izvještava posebni odbor i Evropski parlament.

4. O pregovorima i zaključivanju sporazuma iz stava 3, Savjet odlučuje kvalifikovanom većinom.

O vođenju pregovora i zaključivanju sporazuma u oblasti trgovine uslugama i komercijalnih aspekata intelektualne svojine, kao i direktnih stranih investicija, Savjet odlučuje jednoglasno ako takvi sporazumi sadrže odredbe koje nalažu jednoglasnost za donošenje unutrašnjih pravila.

Savjet jednoglasno odlučuje o pregovorima i zaključenju sporazuma:

- (a) u oblasti trgovine kulturnim i audio-vizuelnim uslugama, ukoliko postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli dovesti u pitanje kulturnu i jezičku različitost Unije;
  - (b) u oblasti trgovine socijalnim, obrazovnim i zdravstvenim uslugama, kada postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli ozbiljno poremetiti uređenje tih usluga na nacionalnom nivou i dovesti u pitanje odgovornost država članica za njihovo pružanje.
5. Na pregovore i zaključenje međunarodnih sporazuma u oblasti saobraćaja primjenjuju se odredbe Glave VI Dijela trećeg i člana 218.
6. Vršenje nadležnosti dodijeljenih ovim članom u oblasti zajedničke trgovinske politike ne utiče na razgraničenje nadležnosti između Unije i država članica i ne dovodi do usklađivanja odredaba zakona i drugih propisa država članica ako ugovori isključuju takvo usklađivanje.

GLAVA III

SARADNJA SA TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ

POGLAVLJE I

RAZVOJNA SARADNJA

Član 208 (raniji član 177 UEZ)

1. Politika Unije u oblasti razvojne saradnje vodi se u okviru načela i ciljeva djelovanja Unije na spoljnjem planu. Politika razvojne saradnje Unije i politike razvojne saradnje država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.

Glavni cilj politike razvojne saradnje Unije jeste smanjenje i, dugoročno, iskorjenjivanje siromaštva. Unija vodi računa o ciljevima razvojne saradnje u politikama koje sprovodi i koje bi mogle uticati na zemlje u razvoju.

2. Unija i države članice ispunjavaju obaveze i vode računa o ciljevima koje su prihvatile u okviru Ujedinjenih nacija i drugih nadležnih međunarodnih organizacija.

Član 209 (raniji član 179 UEZ)

1. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za sprovođenje politike razvojne saradnje, koje se mogu odnositi na višegodišnje programe saradnje sa zemljama u razvoju ili programe sa tematskim pristupom.

2. Unija može sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama zaključiti svaki sporazum koji pomaže da se ostvare ciljevi iz člana 21 Ugovora o Evropskoj uniji i člana 208 ovog ugovora.

Podstav 1 ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u međunarodnim tijelima i zaključivanje međunarodnih sporazuma.

3. Evropska investiciona banka doprinosi sprovođenju mjera iz stava 1, u skladu sa uslovima predviđenim njenim statutom.

Član 210
(raniji član 180 UEZ)

1. Radi podsticanja komplementarnosti i efikasnosti svog djelovanja, Unija i države članice usklađuju svoje politike razvojne saradnje i međusobno se savjetuju o svojim programima pomoći, kao i u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama. One mogu preduzimati zajedničke akcije. Države članice, po potrebi, doprinose sprovođenju programa pomoći Unije.
2. Komisija može pokrenuti bilo koju inicijativu korisnu za pospješivanje usklađivanja iz stava 1.

Član 211
(raniji član 181 UEZ)

U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice sarađuju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama.

POGLAVLJE 2

EKONOMSKA, FINANSIJSKA I TEHNIČKA SARADNJA SA TREĆIM ZEMLJAMA

Član 212
(raniji član 181a UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe ugovora, a naročito čl. 208 do 211, Unija sprovodi mjere ekonomske, finansijske i tehničke saradnje, uključujući i pomoć, naročito finansijsku pomoć, sa trećim zemljama koje nijesu zemlje u razvoju. Te mjere saglasne su sa razvojnom politikom Unije i sprovode se u okviru načela i ciljeva njenog djelovanja na spoljnjem planu. Mjere Unije i mjere država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.
2. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za sprovođenje stava 1.
3. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice sarađuju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Pojednosti saradnje Unije mogu biti predmet sporazuma između Unije i odnosnih trećih strana.

Podstav 1 ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u međunarodnim tijelima i zaključivanje međunarodnih sporazuma.

Član 213

Kada situacija u nekoj trećoj zemlji zahtijeva hitnu finansijsku pomoć Unije, Savjet na predlog Komisije donosi potrebne odluke.

POGLAVLJE 3

HUMANITARNA POMOĆ

Član 214

1. Aktivnosti Unije u oblasti humanitarne pomoći sprovode se u okviru načela i ciljeva djelovanja Unije na spoljnjem planu. Te su aktivnosti namijenjene pružanju *ad hoc* pomoći, podrške i zaštite ljudima u trećim zemljama koji su žrtve prirodnih nepogoda ili nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem, kako bi se odgovorilo na humanitarne potrebe koje nastanu kao posljedica ovih različitih situacija. Mjere Unije i mjere država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.
2. Aktivnosti humanitarne pomoći sprovode se u skladu sa načelima međunarodnog prava i načelima nepristrasnosti, neutralnosti i zabrane diskriminacije.
3. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere kojima se utvrđuje okvir za sprovođenje aktivnosti humanitarne pomoći Unije.
4. Unija može sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama zaključiti svaki sporazum koji pomaže da se ostvare ciljevi iz stava 1 i člana 21 Ugovora o Evropskoj uniji.

Podstav 1 ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u međunarodnim tijelima i zaključivanje sporazuma.

5. Radi uspostavljanja okvira za zajedničke doprinose mladih Evropljana aktivnostima humanitarne pomoći Unije, osniva se Evropska volonterska jedinica za humanitarnu pomoć. Evropski parlament i Savjet, regulativama donesenim u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju pravila i postupke za funkcionisanje Jedinice.
6. Komisija može pokrenuti bilo koju inicijativu korisnu za podsticanje usklađivanja djelovanja Unije i djelovanja država članica radi povećanja efikasnosti i komplementarnosti mjera humanitarne pomoći Unije i država članica.
7. Unija se stara da njene aktivnosti humanitarne pomoći budu usklađene sa i dosljedne aktivnostima međunarodnih organizacija i tijela, naročito onih koje su dio sistema Ujedinjenih nacija.

GLAVA IV

RESTRIKTIVNE MJERE

Član 215 (raniji član 301 UEZ)

1. Ukoliko je odlukom, donesenom u skladu sa Poglavljem 2 Glave V Ugovora o Evropskoj uniji, predviđen djelimičan ili potpun prekid ili smanjenje ekonomskih i finansijskih odnosa sa jednom ili više trećih zemalja, Savjet kvalifikovanom većinom, na zajednički predlog visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku i Komisije, utvrđuje potrebne mjere. Savjet o tome obavještava Evropski parlament.
2. Ukoliko je to predviđeno odlukom, donesenom u skladu sa Poglavljem 2 Glave V Ugovora o Evropskoj uniji, Savjet može, u skladu sa postupkom iz stava 1, utvrditi restriktivne mjere protiv fizičkih ili pravnih lica, grupa ili nedržavnih subjekata.
3. Akta iz ovog člana sadrže potrebne odredbe o pravnim garancijama.

GLAVA V

MEĐUNARODNI SPORAZUMI

Član 216

1. Unija može zaključiti sporazum sa jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija ukoliko je to predviđeno ugovorima ili ukoliko je, u okviru politika Unije, zaključivanje sporazuma potrebno radi ostvarivanja nekog od ciljeva iz ugovora, ili ako je predviđeno nekim pravno obavezujućim aktom Unije ili bi moglo uticati na zajednička pravila ili promijeniti njihovo područje primjene.
2. Sporazumi koje zaključi Unija obavezuju institucije Unije i države članice.

Član 217 (raniji član 310 UEZ)

Unija može sa jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija zaključivati sporazume kako bi se ostvarilo pridruživanje koje podrazumijeva uzajamna prava i obaveze, zajedničko djelovanje i posebne postupke.

Član 218 (raniji član 300 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe člana 207, pregovori o sporazumima između Unije i trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i njihovo zaključivanje odvijaju se u skladu sa sljedećim postupkom.
2. Savjet odobrava početak pregovora, utvrđuje pregovaračke smjernice, odobrava potpisivanje sporazuma i zaključuje ih.
3. Ukoliko se predviđeni sporazum odnosi isključivo ili pretežno na zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku, Komisija, ili visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, podnosi preporuke Savjetu, koji donosi odluku kojom se odobrava početak pregovora i imenuje, u zavisnosti od predmeta predviđenog sporazuma, pregovarač ili šef pregovaračkog tima Unije.
4. Savjet može dati smjernice pregovaraču i odrediti poseban odbor, koji se mora savjetovati u toku vođenja pregovora.
5. Savjet, na predlog pregovarača, donosi odluku kojom se odobrava potpisivanje sporazuma i, po potrebi, njegova privremena primjena prije stupanja na snagu.
6. Savjet, na predlog pregovarača, donosi odluku o zaključivanju sporazuma.

Osim ukoliko se sporazumi odnose isključivo na zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku, Savjet donosi odluku o zaključivanju sporazuma:

- (a) nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta, u sljedećim slučajevima:
  - (i) sporazuma o pridruživanju;

- (ii) sporazuma o pristupanju Unije Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- (iii) sporazuma kojima se, organizovanjem postupaka saradnje, uspostavlja poseban institucionalni okvir;
- (iv) sporazuma koji imaju važne budžetske posljedice za Uniju;
- (v) sporazuma koji se odnose na oblasti na koje se primjenjuje ili redovni zakonodavni postupak ili posebni zakonodavni postupak ako je potrebna saglasnost Evropskog parlamenta.

Evropski parlament i Savjet mogu se, u hitnom slučaju, dogovoriti o roku za davanje saglasnosti;

- (b) nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom u drugim slučajevima. Evropski parlament daje svoje mišljenje u roku koji Savjet može utvrditi zavisno od hitnosti pitanja. Ako mišljenje nije dato u tom roku, Savjet može odlučiti.

7. Prilikom zaključivanja sporazuma, izuzetno od st. 5, 6 i 9, Savjet može ovlastiti pregovarača da u ime Unije odobri izmjene sporazuma ako taj sporazum predviđa da se izmjene donose u pojednostavljenom postupku ili da ih donosi tijelo osnovano sporazumom. Savjet može za takvo ovlašćenje utvrditi posebne uslove.

8. Savjet odlučuje kvalifikovanom većinom tokom čitavog postupka.

Ipak, Savjet odlučuje jednoglasno ako se sporazum odnosi na oblast za koju je potrebna jednoglasnost za donošenje akta Unije, kao i za sporazume o pridruživanju i sporazume iz člana 212 sa državama kandidatima za pristupanje. Savjet odlučuje jednoglasno i o sporazumu o pristupanju Unije Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; odluka o zaključenju tog sporazuma stupa na snagu nakon što je države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

9. Savjet, na predlog Komisije ili visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, donosi odluku o prekidu primjene sporazuma i utvrđivanju stavova koje treba usvojiti u ime Unije u tijelu osnovanom sporazumom, kada je to tijelo pozvano da donosi akta koja imaju pravno dejstvo, sa izuzetkom akata o izmjenama ili dopunama institucionalnog okvira sporazuma.

10. Evropski parlament se odmah i iscrpno obavještava o svim fazama postupka.

11. Država članica, Evropski parlament, Savjet ili Komisija mogu pribaviti mišljenje Suda pravde o tome da li je predviđeni sporazum saglasan ugovorima. Ako je mišljenje Suda negativno, predviđeni sporazum može stupiti na snagu jedino ako se izmijeni ili ako se izmijene ugovori.

Član 219 (raniji član 111 st. 1, 2, 3 i 5 UEZ)

1. Izuzetno od člana 218, Savjet može, na preporuku Evropske centralne banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus u skladu sa ciljem stabilnosti cijena, zaključivati formalne sporazume o sistemu deviznog kursa za euro u odnosu na valute trećih država. Savjet odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i u skladu sa postupkom iz stava 3.

Savjet može, na preporuku Evropske centralne banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus u skladu sa ciljem stabilnosti cijena, utvrditi, prilagoditi ili napustiti srednji kurs eura u sistemu deviznog kursa. Predsjednik Savjeta obavještava Evropski parlament o utvrđivanju, prilagođavanju ili napuštanju srednjeg kursa eura.

2. Ako ne postoji sistem deviznog kursa za jednu ili više valuta trećih država iz stava 1, Savjet može, na preporuku Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom ili na preporuku Evropske centralne banke, utvrditi opšte pravce za politiku deviznog kursa u odnosu na te valute. Ti opšti pravci ne utiču na glavni cilj Evropskog sistema centralnih banaka to jest na održavanje stabilnosti cijena.

3. Izuzetno od člana 218, ako Unija treba da pregovara sa jednom ili više trećih država ili međunarodnih organizacija o sporazumima koji se odnose na pitanja monetarnog ili deviznog režima, Savjet, na preporuku Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskom centralnom bankom, odlučuje o modalitetima pregovora i zaključivanja tih sporazuma. Tim se modalitetima obezbjeđuje da Unija zastupa jedinstven stav. Komisija je u potpunosti uključena u pregovore.

4. Ne dovodeći u pitanje nadležnost Unije i sporazume Unije o ekonomskoj i monetarnoj uniji, države članice mogu pregovarati u međunarodnim tijelima i zaključivati međunarodne sporazume.

GLAVA VI

ODNOSI UNIJE SA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA I DELEGACIJE UNIJE

Član 220 (raniji čl. 302, 303 i 304 UEZ)

1. Unija uspostavlja sve odgovarajuće oblike saradnje sa organima Ujedinjenih nacija i njenim specijalizovanim agencijama, Savjetom Evrope, Organizacijom za evropsku bezbjednost i saradnju i Organizacijom za ekonomsku saradnju i razvoj.

Unija održava i odgovarajuće odnose sa drugim međunarodnim organizacijama.

2. Za sprovođenje ovog člana zadužuju se visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku i Komisija.

Član 221

1. U trećim zemljama i pri međunarodnim organizacijama Uniju zastupaju delegacije Unije.

2. Delegacije Unije djeluju pod rukovodstvom visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku. U svom radu delegacije Unije tijesno sarađuju sa diplomatskim i konzularnim predstavništvima država članica.

GLAVA VII

KLAUZULA SOLIDARNOSTI

Član 222

1. Ako je država članica žrtva terorističkog napada ili prirodne nepogode ili nesreće prouzrokovane ljudskim djelovanjem, Unija i njene države članice djeluju zajednički u duhu solidarnosti. Unija koristi sva raspoloživa sredstva, uključujući vojna sredstva koja na raspolaganje stavljaju države članice, da se:

- (a) – na teritoriji država članica spriječi teroristička prijetnja;
  - demokratske institucije i civilno stanovništvo zaštite od bilo kojeg terorističkog napada;
  - u slučaju terorističkog napada državi članici, na zahtjev njenih političkih organa, pomogne na njenoj teritoriji;
- (b) državi članici, na zahtjev njenih političkih organa, pomogne na njenoj teritoriji, u slučaju prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem.

2. Ako je država članica žrtva terorističkog napada ili prirodne nepogode ili nesreće prouzrokovane ljudskim djelovanjem, druge države članice joj pomažu na zahtjev njenih političkih organa. U tu svrhu, države članice svoje djelovanje usklađuju u Savjetu.

3. Način sprovođenja klauzule solidarnosti od strane Unije utvrđuje se odlukom koju donosi Savjet, na zajednički predlog Komisije i visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku. Savjet odlučuje u skladu sa članom 31 stav 1 Ugovora o Evropskoj uniji ako ta odluka utiče na poslove odbrane. O tome se obavještava Evropski parlament.

Za svrhe ovog stava i ne dovodeći u pitanje član 240, Savjetu pomaže Političko-bezbjednosni odbor, uz podršku struktura razvijenih u okviru zajedničke spoljne i bezbjednosne politike, i odbor iz člana 71, koji mu po potrebi dostavljaju zajednička mišljenja.

4. Evropski savjet redovno procjenjuje prijetnje sa kojima se Unija suočava da bi se Uniji i njenim državama članicama omogućilo djelotvorno djelovanje.

DIO ŠESTI

ODREDBE O INSTITUCIJAMA I FINANSIJSKE ODREDBE

GLAVA I

ODREDBE O INSTITUCIJAMA

POGLAVLJE 1

INSTITUCIJE

ODSJEK 1

EVROPSKI PARLAMENT

Član 223

(raniji član 190 st. 4 i 5 UEZ)

1. Evropski parlament priprema predlog odredaba potrebnih za izbor poslanika Evropskog parlamenta na opštim i neposrednim izborima shodno jedinstvenom postupku u svim državama članicama ili u skladu sa načelima zajedničkim svim državama članicama.

Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta, koji odlučuje većinom poslanika Evropskog parlamenta, jednoglasno usvaja potrebne odredbe. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih odobre države članice, u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

2. Evropski parlament, regulativama na sopstvenu inicijativu u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, nakon što zatraži mišljenje Komisije i pribavi odobrenje Savjeta, utvrđuje pravila i opšte uslove kojima je uređeno obavljanje dužnosti poslanika Evropskog parlamenta. Savjet odlučuje jednoglasno o svim pravilima ili uslovima koji se odnose na oporezivanje poslanika ili bivših poslanika.

Član 224

(raniji član 191 podstav 2 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, regulativama donesenim u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju pravila o političkim partijama na evropskom nivou iz člana 10 stav 4 Ugovora o Evropskoj uniji, a naročito pravila o njihovom finansiranju.

Član 225

(raniji član 192 podstav 2 UEZ)

Evropski parlament može, većinom poslanika, od Komisije zahtijevati da podnese bilo koji odgovarajući predlog o pitanjima za koja smatra da je radi sprovođenja ugovora potreban akt Unije. Ukoliko Komisija ne podnese predlog, o razlozima obavještava Evropski parlament.

Član 226

(raniji član 193 UEZ)

Ne dovodeći u pitanje nadležnosti koje su ugovorima povjerene drugim institucijama ili organima, u vršenju svojih poslova Evropski parlament može, na zahtjev jedne četvrtine svojih poslanika, obrazovati privremeni istražni odbor radi ispitivanja navodnih povreda ili nepravilnosti u primjeni prava Unije, osim ako se navodne činjenice ispituju pred sudom i dok je sudski postupak u tom predmetu u toku.

Privremeni istražni odbor nakon podnošenja svog izvještaja prestaje da postoji.

Detaljne odredbe o ostvarivanju prava na istragu utvrđuje Evropski parlament, na sopstvenu inicijativu regulativama donesenim u posebnom zakonodavnom postupku, nakon pribavljanja saglasnosti Savjeta i Komisije.

Član 227

(raniji član 194 UEZ)

Svaki građanin Unije, kao i svako fizičko ili pravno lice sa prebivalištem ili registrovanim sjedištem u nekoj državi članici, ima pravo da podnese, pojedinačno ili zajedno sa drugim građanima ili licima, peticiju Evropskom parlamentu o pitanju iz područja djelovanja Unije, i koje ih se neposredno tiče.

Član 228
(raniji član 195 UEZ)

1. Evropski ombudsman, koga bira Evropski parlament, ovlašten je da prima pritužbe svakog građanina Unije ili svakog fizičkog ili pravnog lica sa prebivalištem ili registrovanim sjedištem u nekoj državi članici, u pogledu slučajeva nepravilnosti u radu institucija, organa, službi ili agencija Unije, sa izuzetkom Suda pravde Evropske unije u vršenju njegove sudske funkcije. Evropski ombudsman te pritužbe provjerava i o njima sačinjava izvještaj.

U skladu sa svojim dužnostima, ombudsman vrši ispitivanja za koja ocijeni da su osnovana, na sopstvenu inicijativu ili na osnovu pritužbi koje su mu podnijete neposredno ili preko poslanika Evropskog parlamenta, osim ako su navodne činjenice predmet ili su bile predmet sudskog postupka. Ako ombudsman utvrdi nepravilnost u radu, predmet upućuje instituciji, organu, službi ili agenciji na koju se odnosi, a koja ima rok od tri mjeseca da saopšti svoje izjašnjenje. Ombudsman nakon toga upućuje izvještaj Evropskom parlamentu i odnosnoj instituciji, organu, službi ili agenciji. Lice koje je podnijelo pritužbu obavještava se o ishodu ovog ispitivanja.

Ombudsman podnosi godišnji izvještaj Evropskom parlamentu o ishodu svojih ispitivanja.

2. Ombudsman se bira nakon svakog izbora Evropskog parlamenta na period mandata Parlamenta. Ombudsman može biti ponovo izabran na ovu funkciju.

Sud pravde može razriješiti ombudsmana na zahtjev Evropskog parlamenta, ako više ne ispunjava uslove potrebne za vršenje svoje funkcije ili ako je učinio ozbiljan propust.

3. Ombudsman je potpuno nezavisan u vršenju svoje funkcije. U vršenju svoje funkcije, on ne smije tražiti niti primati uputstva ni od jedne vlade, institucije, organa, službe ili subjekta. U toku svog mandata, ombudsman ne može obavljati nijednu drugu djelatnost, plaćenu ili neplaćenu.

4. Evropski parlament, na sopstvenu inicijativu regulativama donesenim u posebnom zakonodavnom postupku, nakon što zatraži mišljenje Komisije i pribavi odobrenje Savjeta, utvrđuje pravila i opšte uslove vršenja funkcije ombudsmana.

Član 229
(raniji član 196 UEZ)

Evropski parlament zasijeda jednom godišnje. Sastaje se, bez posebnog sazivanja, drugog utorka u martu.

Evropski parlament može se održati vanredno zasijedanje, na zahtjev većine poslanika, ili na zahtjev Savjeta ili Komisije.

Član 230
(raniji član 197 stav 2, 3 i 4 UEZ)

Komisija može prisustvovati svim sjednicama i, na svoj zahtjev, dobiti riječ.

Komisija odgovara usmeno ili pisano na pitanja koja joj postave Evropski parlament ili poslanici.

Evropski savjet i Savjet dobijaju riječ u Evropskom parlamentu u skladu sa uslovima utvrđenim Poslovníkom Evropskog savjeta i Poslovníkom Savjeta.

Član 231
(raniji član 198 UEZ)

Ako ugovorima nije drugačije predviđeno, Evropski parlament odlučuje većinom glasova poslanika koji su glasali.

Kvorum se utvrđuje Poslovníkom.

Član 232
(raniji član 199 UEZ)

Evropski parlament donosi svoj poslovnik većinom glasova poslanika.

Zapisnici sa sjednica Evropskog parlamenta objavljuju se na način utvrđen ugovorima i Poslovníkom Evropskog parlamenta.

Član 233
(raniji član 200 UEZ)

Evropski parlament raspravlja, na javnoj sjednici, o godišnjem opštem izvještaju koji mu je podnijela Komisija.

Član 234
(raniji član 201 UEZ)

Ukoliko mu se podnese predlog za glasanje o nepovjerenju Komisiji, Evropski parlament može glasati o tom predlogu najranije tri dana od dana njegovog podnošenja, a glasanje mora biti javno.

Ako se predlog za glasanje o nepovjerenju usvoji dvotrećinskom većinom glasova poslanika koji su glasali, a koji predstavljaju većinu svih poslanika Evropskog parlamenta, članovi Komisije podnose kolektivnu ostavku, a visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku podnosi ostavku na funkcije koje vrši u Komisiji. Oni ostaju na funkcijama i obavljaju tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni u skladu sa članom 17 Ugovora o Evropskoj uniji. U tom slučaju, mandat članova Komisije koji su imenovani kao njihova zamjena ističe na dan na koji bi istekao mandat članova Komisije koji su morali da podnesu kolektivnu ostavku.

ODSJEK 2

EVROPSKI SAVJET

Član 235

1. Prilikom glasanja, svaki član Evropskog savjeta može glasati u ime najviše još jednog drugog člana.

Član 16 stav 4 Ugovora o Evropskoj uniji i član 238 stav 2 ovog ugovora primjenjuju se na Evropski savjet kada odlučuje kvalifikovanom većinom. Kada Evropski savjet odlučuje glasanjem, njegov predsjednik i predsjednik Komisije ne glasaju.

Uzdržavanje članova koji su prisutni lično ili preko zastupnika od glasanja ne sprječava donošenje od strane Evropskog savjeta akata za koje se zahtijeva jednoglasnost.

2. Predsjednik Evropskog parlamenta može se pozvati da govori pred Evropskim savjetom.
3. Evropski savjet odlučuje prostom većinom o proceduralnim pitanjima i o donošenju svog poslovnika.
4. Evropskom savjetu pomaže Generalni sekretarijat Savjeta.

Član 236

Evropski savjet usvaja kvalifikovanom većinom:

- (a) odluku o utvrđivanju liste o sastavima Savjeta, izuzev Savjeta za opšte poslove i Savjeta za spoljne poslove, u skladu sa članom 16 stav 6 Ugovora o Evropskoj uniji;
- (b) odluku o predsjedavanju sastavima Savjeta, izuzev Savjeta za spoljne poslove, u skladu sa članom 16 stav 9 Ugovora o Evropskoj uniji.

ODSJEK 3

SAVJET

Član 237 (raniji član 204 UEZ)

Savjet se sastaje kada ga sazove predsjednik na sopstvenu inicijativu ili na zahtjev jednog od njegovih članova ili Komisije.

Član 238 (raniji član 205 st. 1 i 2 UEZ)

1. Kada Savjet odlučuje prostom većinom, odlučuje većinom svojih članova.
2. Izuzetno od člana 16 stav 4 Ugovora o Evropskoj uniji, od 1. novembra 2014. godine i saglasno odredbama Protokola o prelaznim odredbama, kada Savjet ne odlučuje na predlog Komisije ili visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, kvalifikovanu većinu činiće najmanje 72% članova Savjeta koji predstavljaju države članice koje imaju najmanje 65% stanovništva Unije.
3. Od 1. novembra 2014. godine i saglasno odredbama Protokola o prelaznim odredbama, u slučajevima u kojima u skladu sa ugovorima ne glasaju svi članovi Savjeta, kvalifikovana većina utvrđuje se na sljedeći način:
  - (a) kvalifikovanu većinu činiće najmanje 55% članova Savjeta koji predstavljaju države članice učesnice, koje imaju najmanje 65% stanovništva tih država.

Manjina koja može da spriječi donošenje odluke mora imati makar minimalan broj članova Savjeta koji predstavljaju više od 35% stanovništva država članica učesnica, i još jednog člana, u suprotnom smatra se da postoji kvalifikovana većina;

- (b) izuzetno od tačke (a), ako Savjet ne odlučuje na predlog Komisije ili visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, kvalifikovanu većinu činiće najmanje 72% članova Savjeta koji predstavljaju države članice učesnice koje imaju najmanje 65% stanovništva tih država.

4. Uzdržavanje od glasanja članova koji su prisutni lično ili preko zastupnika ne sprječava Savjet da donosi akte za koje se zahtijeva jednoglasnost.

Član 239
(raniji član 206 UEZ)

Prilikom glasanja svaki član Savjeta može glasati u ime najviše još jednog drugog člana.

Član 240
(raniji član 207 UEZ)

1. Za pripremu rada Savjeta i izvršavanje zadataka koje mu on povjeri odgovoran je odbor koji čine stalni predstavnici vlada država članica. Odbor može donositi odluke proceduralne prirode u slučajevima predviđenim Poslovníkom Savjeta.

2. Savjetu pomaže Generalni sekretarijat, za čiji rad odgovara generalni sekretar kojeg imenuje Savjet.

Savjet odlučuje prostom većinom o organizaciji Generalnog sekretarijata.

3. Savjet odlučuje prostom većinom o proceduralnim pitanjima i o donošenju svog poslovníka.

Član 241
(raniji član 208 UEZ)

Savjet može prostom većinom zahtijevati od Komisije da sprovede sve studije koje su po njegovom mišljenju potrebne za ostvarivanje zajedničkih ciljeva i da mu podnese odgovarajuće predloge. Ako Komisija ne podnese predlog, o razlozima za to obavještava Savjet.

Član 242
(raniji član 209 UEZ)

Savjet prostom većinom, nakon savjetovanja sa Komisijom, utvrđuje pravila kojima se uređuje rad odbora predviđenih ugovorima.

Član 243
(raniji član 210 UEZ)

Savjet određuje zarade, naknade i penzije predsjednika Evropskog savjeta, predsjednika Komisije, visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, članova Komisije, predsjednika, članova i sekretara Suda pravde Evropske unije, kao i generalnog sekretara Savjeta. Savjet određuje i druge isplate koje se isplaćuju kao lični dohodak.

ODSJEK 4

KOMISIJA

Član 244

U skladu sa članom 17 stav 5 Ugovora o Evropskoj uniji, članovi Komisije biraju se po sistemu rotacije, koji jednoglasno utvrdi Evropski savjet, i na osnovu sljedećih načela:

- (a) države članice tretiraju se potpuno ravnopravno prilikom utvrđivanja redosljeda i trajanja mandata njihovih državljana kao članova Komisije; shodno tome, razlika između ukupnog broja mandata koje su imali državljani dvije države članice nikada ne smije biti veća od jednog;
- (b) saglasno tački (a), svaka naredna Komisija biće sastavljena tako da na zadovoljavajući način odražava demografski i geografski raspon svih država članica.

Član 245

(raniji član 213 UEZ)

Članovi Komisije uzdržavaju se od svake radnje koja je nespojiva sa njihovim funkcijama. Države članice poštuju njihovu nezavisnost i ne pokušavaju na njih da utiču u vršenju njihovih poslova.

Članovi Komisije u toku svog mandata ne mogu obavljati nijednu drugu djelatnost, plaćenu ili neplaćenu. Prilikom stupanja na dužnost, svečano se obavezuju da će u toku i po isteku svog mandata poštovati obaveze koje proizilaze iz tog mandata, a naročito dužnost da se ponašaju pošteno i diskretno u pogledu prihvatanja određenih imenovanja ili povlastica po isteku svog mandata. U slučaju povrede ovih obaveza, na zahtjev Savjeta koji odlučuje prostom većinom ili Komisije, Sud pravde može riješiti da se taj član, u zavisnosti od okolnosti, razriješi u skladu sa članom 247 ili da mu se oduzme pravo na penziju ili druge naknade koje je zamjenjuju.

Član 246

(raniji član 215 UEZ)

Članu Komisije, pored redovne zamjene ili smrti, dužnosti prestaju i kada podnese ostavku ili bude razriješen.

Mjesto koje je ostalo upražnjeno nakon ostavke, razrješenja ili smrti člana popunjava se za preostalo vrijeme njegovog mandata novim članom istog državljanstva, kojeg imenuje Savjet sporazumno sa predsjednikom Komisije, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i u skladu sa kriterijumima iz člana 17 stav 3 podstav 2 Ugovora o Evropskoj uniji.

Savjet može, na predlog predsjednika Komisije, jednoglasno odlučiti da to mjesto ne treba popunjavati, naročito ako je preostalo vrijeme mandata kratko.

U slučaju ostavke, razrješenja ili smrti, predsjednik se zamjenjuje za preostalo vrijeme svog mandata. Postupak iz člana 17 stav 7 podstav 1 Ugovora o Evropskoj uniji primjenjuje se na zamjenu predsjednika.

U slučaju ostavke, razrješenja ili smrti, visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku zamjenjuje se za preostalo vrijeme svog mandata, u skladu sa članom 18 stav 1 Ugovora o Evropskoj uniji.

U slučaju ostavke svih članova Komisije, oni ostaju na funkciji i obavljaju tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni za preostalo vrijeme svog mandata, u skladu sa članom 17 Ugovora o Evropskoj uniji.

Član 247
(raniji član 216 UEZ)

Sud pravde može, na zahtjev Savjeta koji odlučuje prostom većinom ili Komisije, razriješiti člana Komisije koji više ne ispunjava uslove potrebne za vršenje svoje funkcije ili je učinio ozbiljan propust.

Član 248
(raniji član 217 stav 2 UEZ)

Ne dovodeći u pitanje član 18 stav 4 Ugovora o Evropskoj uniji, predsjednik Komisije raspoređuje obaveze Komisije i dodjeljuje ih članovima, u skladu sa članom 17 stav 6 navedenog ugovora. Predsjednik može te obaveze preraspodijeliti u toku mandata Komisije. Članovi Komisije vrše poslove, koje im je povjerio predsjednik, pod njegovim rukovodstvom.

Član 249
(raniji član 218 stav 2 i član 212 UEZ)

1. Komisija donosi svoj poslovnik kako bi obezbijedila svoje funkcionisanje i funkcionisanje svojih službi. Komisija obezbjeđuje objavljivanje tog poslovnika.

2. Komisija svake godine, najkasnije mjesec dana prije početka zasijedanja Evropskog parlamenta, objavljuje opšti izvještaj o aktivnostima Unije.

Član 250
(raniji član 219 UEZ)

Komisija odlučuje većinom svojih članova.

Kvorum se utvrđuje poslovníkom.

ODSJEK 5

SUD PRAVDE EVROPSKE UNIJE

Član 251
(raniji član 221 UEZ)

Sud pravde zasijeda u vijećima ili u velikom vijeću, u skladu sa pravilima u tu svrhu utvrđenim Statutom Suda pravde Evropske unije.

Kada je to predviđeno Statutom, Sud pravde može zasijedati i u punom sastavu.

Član 252
(raniji član 222 UEZ)

Sudu pravde pomaže osam generalnih advokata. Savjet može, na zahtjev Suda pravde, jednoglasno povećati broj generalnih advokata.

Dužnost generalnog advokata jeste da potpuno nepristrasno i nezavisno, na javnoj sjednici, podnosi obrazložene zaključne predloge o predmetima u kojima se, u skladu sa Statutom Suda pravde Evropske unije, zahtijeva njegovo učešće.

Član 253
(raniji član 223 UEZ)

Sudije i generalni advokati Suda pravde biraju se iz reda lica čija je nezavisnost nesumnjiva i koja imaju kvalifikacije potrebne za imenovanje na najviše pravosudne funkcije u svojim zemljama ili koja su priznati pravnici; imenuju ih sporazumno vlade država članica na period od šest godina, nakon savjetovanja sa vijećem iz člana 255.

Svake tri godine vrši se djelimična zamjena sudija i generalnih advokata, u skladu sa uslovima utvrđenim Statutom Suda pravde Evropske unije.

Sudije biraju predsjednika Suda pravde iz svojih redova na period od tri godine. Predsjednik može biti ponovo izabran.

Sudije i generalni advokati kojima ističe mandat mogu biti ponovo imenovani.

Sud pravde imenuje svog sekretara i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegova služba.

Sud pravde donosi svoj poslovnik. Taj poslovnik mora da odobri Savjet.

Član 254
(raniji član 224 UEZ)

Broj sudija Opšteg suda utvrđuje se Statutom Suda pravde Evropske unije. Statutom se može predvidjeti da Opštem sudu pomažu generalni advokati.

Članovi Opšteg suda biraju se iz reda lica čija je nezavisnost nesumnjiva i koja imaju sposobnosti potrebne za imenovanje na visoke pravosudne funkcije. Imenuju ih sporazumno vlade država članica na period od šest godina, nakon savjetovanja sa vijećem iz člana 255. Članstvo se djelimično obnavlja svake tri godine. Članovi kojima ističe mandat mogu biti ponovo imenovani.

Sudije biraju predsjednika Opšteg suda iz svojih redova na period od tri godine. Predsjednik može biti ponovo izabran.

Opšti sud imenuje svog sekretara i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegova služba.

Opšti sud utvrđuje svoj poslovnik u dogovoru sa Sudom pravde. Taj poslovnik mora da odobri Savjet.

Ako nije drugačije predviđeno Statutom Suda pravde Evropske unije, na Opšti sud primjenjuju se odredbe ugovora koje se odnose na Sud pravde .

Član 255

Prije nego što države članice imenuju kandidate u skladu sa čl. 253 i 254 osniva se vijeće koje daje mišljenje o podobnosti kandidata za vršenje funkcije sudije i generalnog advokata Suda pravde i Opšteg suda.

Vijeće čini sedam lica koja se biraju iz reda bivših članova Suda pravde i Opšteg suda, članova najviših nacionalnih sudova i priznatih pravnika, od kojih jednog predlaže Evropski parlament. Savjet donosi odluku kojom se utvrđuju pravila o radu ovog vijeća, kao i odluku o imenovanju njegovih članova. Vijeće odlučuje na inicijativu predsjednika Suda pravde.

Član 256
(raniji član 225 UEZ)

1. Opšti sud nadležan je da u prvom stepenu sudi po tužbama ili u postupcima iz čl. 263, 265, 268, 270 i 272, sa izuzetkom onih koji su dodijeljeni specijalizovanom sudu osnovanom u skladu sa članom 257 i onih koji su Statutom rezervisani za Sud pravde. Statutom se može predvidjeti da je Opšti sud nadležan i za druge vrste tužbi ili postupaka.

Protiv odluka koje Opšti sud donese u skladu sa ovim stavom može se uložiti žalba Sudu pravde isključivo o pravnim pitanjima pod uslovima i u granicama utvrđenim Statutom.

2. Opšti sud nadležan je da sudi po tužbama ili u postupcima pokrenutim protiv odluka specijalizovanih sudova.

Odluke koje Opšti sud donese u skladu sa ovim stavom može izuzetno preispitivati Sud pravde, pod uslovima i u granicama utvrđenim Statutom, kada postoji ozbiljna opasnost da će ugroziti jedinstvo ili dosljednost prava Unije.

3. Opšti sud nadležan je da sudi o pitanjima upućenim na donošenje prethodne odluke u skladu sa članom 267, u posebnim oblastima utvrđenim Statutom.

Kada Opšti sud smatra da je za neki predmet potrebno donijeti načelnu odluku koja bi mogla uticati na jedinstvo ili dosljednost prava Unije taj predmet može uputiti na odlučivanje Sudu pravde.

Odluke Opšteg suda o pitanjima upućenim na donošenje prethodne odluke može izuzetno preispitivati Sud pravde, pod uslovima i u granicama utvrđenim Statutom, kada postoji ozbiljna opasnost da će ugroziti jedinstvo ili dosljednost prava Unije.

Član 257
(raniji član 225 A UEZ)

Evropski parlament i Savjet mogu, u redovnom zakonodavnom postupku, osnivati specijalizovane sudove pri Opštem sudu da u prvom stepenu sude po nekim vrstama tužbi ili u nekim vrstama postupaka pokrenutim u posebnim oblastima. Evropski parlament i Savjet odlučuju donošenjem regulativa na predlog Komisije nakon savjetovanja sa Sudom pravde ili na zahtjev Suda pravde nakon savjetovanja sa Komisijom.

Regulativom o osnivanju specijalizovanog suda utvrđuju se pravila o organizaciji suda i opsegu nadležnosti koja mu je dodijeljena.

Protiv odluka koje specijalizovani sudovi donesu može se uložiti žalba Opštem sudu isključivo o pravnim pitanjima ili se pravo na žalbu, kada je to predviđeno regulativom o osnivanju specijalizovanog suda, može odnositi i na pitanja činjeničnog stanja.

Članovi specijalizovanih sudova biraju se iz reda lica čija je nezavisnost nesumnjiva i koja imaju sposobnosti potrebne za imenovanje na pravosudnu funkciju. Imenuje ih Savjet jednoglasnom odlukom.

Specijalizovani sudovi utvrđuju svoj poslovnik u dogovoru sa Sudom pravde. Taj poslovnik mora da odobri Savjet.

Ako nije drugačije predviđeno regulativom o osnivanju specijalizovanog suda, na specijalizovane sudove primjenjuju se odredbe ugovora koje se odnose na Sud pravde Evropske unije i odredbe Statuta Suda pravde Evropske unije. Glava I i član 64 Statuta se u svakom slučaju primjenjuju na specijalizovane sudove.

Član 258
(raniji član 226 UEZ)

Ako Komisija smatra da neka država članica nije ispunila obavezu iz ugovora, ona o tome daje obrazloženo mišljenje, nakon što je toj državi omogućila da se izjasni.

Ako odnosna država ne postupi u skladu sa mišljenjem u roku koji je utvrdila Komisija, Komisija se može obratiti Sudu pravde Evropske unije.

Član 259
(raniji član 227 UEZ)

Država članica koja smatra da neka druga država članica nije ispunila neku obavezu iz ugovora može se obratiti Sudu pravde Evropske unije.

Prije nego što država članica podnese tužbu protiv druge države članice zbog navodne povrede obaveze iz ugovora, obratiće se Komisiji.

Komisija daje obrazloženo mišljenje nakon što je objema državama dala mogućnost da usmeno ili pisano iznesu svoj predmet i izjasne se na predmet druge strane.

Ako Komisija ne da svoje mišljenje u roku od tri mjeseca od dana kada joj je predmet podnesen, to ne onemogućava obraćanje Sudu.

Član 260
(raniji član 228 UEZ)

1. Ako Sud pravde Evropske unije utvrdi da neka država članica nije ispunila obavezu iz ugovora, ta država obavezna je da preduzme mjere potrebne za izvršenje presude Suda.

2. Ako Komisija smatra da ta država članica nije preduzela mjere potrebne za izvršenje presude Suda, ona se može obratiti Sudu nakon što je toj državi omogućila da se izjasni. Komisija određuje visinu paušalnog iznosa ili novčane kazne koju ta država članica treba da plati i koju smatra primjerenom u datim okolnostima.

Ako Sud utvrdi da ta država članica nije izvršila njegovu presudu, može joj naložiti da plati paušalni iznos ili novčanu kaznu.

Ovaj postupak ne dovodi u pitanje član 259.

3. Kada se Komisija obrati Sudu u skladu sa članom 258 zbog toga što odnosna država članica nije ispunila svoju obavezu da obavijesti o mjerama za prenošenje direktive donesene u skladu sa zakonodavnim postupkom, Komisija može, kada to smatra

cjelishodnim, odrediti visinu paušalnog iznosa ili novčane kazne koju ta država članica treba da plati i koju smatra primjerenom u datim okolnostima.

Ako utvrdi da je došlo do povrede, Sud može odnosnoj državi članici naložiti da plati paušalni iznos ili novčanu kaznu koji neće premašiti iznos koji je odredila Komisija. Obaveza plaćanja počinje da teče od dana koji Sud odredi u svojoj presudi.

Član 261
(raniji član 229 UEZ)

Regulativama koje zajednički donesu Evropski parlament i Savjet, i Savjet u skladu sa odredbama ugovora, Sudu pravde Evropske unije može se dodijeliti neograničena nadležnost u pogledu kazni predviđenih tim regulativama.

Član 262
(raniji član 229 A UEZ)

Ne dovodeći u pitanje druge odredbe ugovora, Savjet može, jednoglasno, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donijeti odredbe kojima, u mjeri koju on odredi, Sudu pravde Evropske unije prenosi nadležnost za sporove koji se odnose na primjenu akata donesenih na osnovu ugovora kojima se utvrđuju evropska prava intelektualne svojine. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih odobre države članice, u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

Član 263
(raniji član 230 UEZ)

Sud pravde Evropske unije ocjenjuje zakonitost zakonodavnih akata, akata Savjeta, Komisije i Evropske centralne banke, izuzev preporuka i mišljenja, kao i akata Evropskog parlamenta i Evropskog savjeta sa pravnim dejstvom u odnosu na treća lica. Sud pravde Evropske unije ocjenjuje i zakonitost akata organa, službi ili agencija Unije koja bi mogla imati pravno dejstvo u odnosu na treća lica.

U tu svrhu, Sud je nadležan za tužbe koje podnese država članica, Evropski parlament, Savjet ili Komisija zbog nenadležnosti, bitne povrede postupka, povrede ugovora ili bilo kojeg pravnog pravila koje se odnosi na njihovu primjenu, odnosno zloupotrebe ovlašćenja.

Sud je pod istim uslovima nadležan za tužbe koje podnesu Revizorski sud, Evropska centralna banka i Komitet regiona radi zaštite svojih ovlašćenja.

Svako fizičko ili pravno lice može, pod uslovima iz st. 1 i 2, pokrenuti postupak protiv akta koji je naslovljen na to lice ili koji ga se neposredno i lično tiče, kao i protiv regulatornog akta koji ga se neposredno tiče, a ne sadrži mjere za sprovođenje.

Aktima o osnivanju organa, službi i agencija Unije mogu se utvrditi posebni uslovi i pravila u pogledu tužbi fizičkih ili pravnih lica protiv akata tih organa, službi ili agencija sa pravnim dejstvom u odnosu na njih.

Postupci predviđeni ovim članom pokreću se u roku od dva mjeseca od objavljivanja akta ili obavještanja tužioca o tom aktu, odnosno, ako to izostane, od dana kada je tužilac za njega saznao.

Član 264
(raniji član 231 UEZ)

Ako je tužba osnovana, Sud pravde Evropske unije proglašava odnosni akt ništavim.

Ipak, ako to smatra potrebnim, Sud navodi dejstva akta proglašenog ništavim koja treba smatrati konačnima.

Član 265
(raniji član 232 UEZ)

U slučaju propuštanja djelovanja Evropskog parlamenta, Evropskog savjeta, Savjeta, Komisije ili Evropske centralne banke koje predstavlja povredu ugovora, države članice i druge institucije Unije mogu podnijeti tužbu Sudu pravde Evropske unije za utvrđivanje povrede. Ovaj član primjenjuje se, pod istim uslovima, na organe, službe i agencije Unije koji propuste da djeluju.

Tužba je dopuštena samo ako je odnosna institucija, organ, služba ili agencija, prethodno bila pozvana da djeluje. Ako u roku od dva mjeseca od tog poziva odnosna institucija, organ, služba ili agencija ne zauzme stav, tužba se može podnijeti u roku od dodatna dva mjeseca.

Svako fizičko ili pravno lice može, pod uslovima iz st. 1 i 2, podnijeti žalbu Sudu zbog toga što neka institucija, organ, služba ili agencija Unije nije na to lice naslovila neki akt, izuzev preporuke ili mišljenja.

Član 266
(raniji član 233 UEZ)

Institucija čiji je akt proglašen ništavim ili čije je propuštanje da djeluje proglašeno protivnim ugovorima, obavezna je da preduzme mjere potrebne za izvršenje presude Suda pravde Evropske unije.

Ova obaveza ne utiče na obavezu koja može proisteći iz primjene člana 340 stav 2.

Član 267
(raniji član 234 UEZ)

Sud pravde Evropske unije nadležan je za donošenje prethodnih odluka o:

- (a) tumačenju ugovora;
- (b) važenju i tumačenju akata institucija, organa, službi ili agencija Unije.

Kada se takvo pitanje postavi pred bilo kojim sudom ili tribunalom neke države članice, taj sud ili tribunal može, ukoliko smatra da je odluka o tom pitanju potrebna kako bi mu se omogućilo da donese presudu, zatražiti od Suda da o tome donese odluku.

Kada se bilo koje takvo pitanje postavi u predmetu koji je u toku pred sudom ili tribunalom države članice protiv čijih odluka domaćim pravom nije predviđen pravni lijek, taj sud ili tribunal dužan je da obrati Sudu.

Ukoliko se neko takvo pitanje postavi u predmetu koji je u toku pred sudom ili tribunalom države članice u pogledu lica lišenog slobode, Sud pravde Evropske unije odlučuje u najkraćem mogućem roku.

Član 268
(raniji član 235 UEZ)

Sud pravde Evropske unije nadležan je za sporove koji se odnose na naknadu štete iz člana 340 st. 2 i 3.

Član 269

Sud pravde nadležan je da odlučuje o zakonitosti akta koji je donio Evropski savjet ili Savjet na osnovu člana 7 Ugovora o Evropskoj uniji isključivo na zahtjev države članice koja je predmet konstatacije na koju se odnosi odluka Evropskog savjeta ili Savjeta, i isključivo u odnosu na procesne odredbe predviđene navedenim članom.

Ovaj zahtjev mora se podnijeti u roku od mjesec dana od dana te odluke. Sud odlučuje u roku od mjesec dana od dana podnošenja zahtjeva.

Član 270 (raniji član 236 UEZ)

Sud pravde Evropske unije nadležan je za svaki spor između Unije i njenih službenika u granicama i pod uslovima utvrđenim propisima o službenicima i uslovima zaposlenja za druge službenike Unije.

Član 271 (raniji član 237 UEZ)

Sud pravde Evropske unije nadležan je, u niže navedenim granicama, za sporove koji se odnose na:

- (a) ispunjavanje obaveza država članica u skladu sa Statutom Evropske investicione banke. U vezi sa tim, Odbor direktora Banke ima ovlašćenja koja su Komisiji dodijeljena članom 258;
- (b) mjere koje utvrđuje Odbor guvernera Evropske investicione banke. U vezi sa tim, svaka država članica, Komisija ili Odbor direktora Banke mogu pokrenuti postupak pod uslovima iz člana 263;
- (c) mjere koje utvrđuje Odbor direktora Evropske investicione banke. Postupak protiv tih mjera mogu pokrenuti isključivo države članice ili Komisija pod uslovima iz člana 263 i isključivo zbog nepoštovanja postupka iz člana 19 st. 2, 5, 6 i 7 Statuta Banke;
- (d) ispunjavanje obaveza nacionalnih centralnih banaka u skladu sa ugovorom i Statutom ESCB i ECB. U vezi sa tim, ovlašćenja Upravnog savjeta Evropske centralne banke u odnosu na nacionalne centralne banke jednake su ovlašćenjima koja su Komisiji dodijeljena članom 258 u odnosu na države članice. Ako Sud utvrdi da neka nacionalna centralna banka nije ispunila neku od obaveza iz ugovora, ta banka mora da preduzme mjere potrebne za izvršenje presude Suda.

Član 272 (raniji član 238 UEZ)

Sud pravde Evropske unije nadležan je da donese presudu na osnovu bilo koje klauzule o arbitraži sadržane u ugovoru koji je zaključila Unija ili je zaključen u njeno ime, bez obzira na to da li se na njega primjenjuje javno ili privatno pravo.

Član 273 (raniji član 239 UEZ)

Sud pravde nadležan je u svakom sporu između država članica koji je odnosi na predmet ugovora, ako je taj spor Sudu pravde podniet u skladu sa posebnim sporazumom između stranaka.

Član 274
(raniji član 240 UEZ)

Izuzev kada je ugovorima nadležnost dodijeljena Sudu pravde Evropske unije, sporovi u kojima je Unija stranka nijesu po tom osnovu izuzeti iz nadležnosti sudova ili tribunala država članica.

Član 275

Sud pravde Evropske unije nije nadležan za odredbe koje se odnose na zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku niti za akta donesena na osnovu tih odredaba.

Ipak, Sud je nadležan da prati poštovanje člana 40 Ugovora o Evropskoj uniji i da rješava u postupcima pokrenutim u skladu sa uslovima iz člana 263 stav 4 ovog ugovora u kojima se ocjenjuje zakonitost odluka kojima se predviđaju restriktivne mjere protiv fizičkih ili pravnih lica koje je Savjet donio na osnovu Poglavlja 2 Glave V Ugovora o Evropskoj uniji.

Član 276

U vršenju ovlašćenja u pogledu odredaba Poglavlja 4 i 5 Glave V Dijela trećeg, koje se odnose na prostor slobode, bezbjednosti i pravde, Sud pravde Evropske unije nije nadležan da ocjenjuje valjanost ili srazmjernost radnji koje preduzimaju policija ili drugi organi krivičnog gonjenja države članice, niti da odlučuje o ispunjavanju obaveza država članica u pogledu održavanja javnog reda i mira i očuvanja unutrašnje bezbjednosti.

Član 277
(raniji član 241 UEZ)

Bez obzira na istek roka iz člana 263 stav 6, svaka se stranka može, u slučaju spora o aktu opšte primjene koji je donijela institucija, organ, služba ili agencija Unije, pred Sudom pravde Evropske unije pozvati na neprimjenljivost tog akta iz razloga navedenih u članu 263 stav 2.

Član 278
(raniji član 242 UEZ)

Tužbe podnijete Sudu pravde Evropske unije ne odlažu primjenu. Ipak, Sud može, ukoliko smatra da to zahtijevaju okolnosti, naložiti da se odloži primjena osporenog akta.

Član 279
(raniji član 243 UEZ)

Sud pravde Evropske unije može u bilo kojem predmetu pred njim propisati bilo koju potrebnu privremenu mjeru.

Član 280
(raniji član 244 UEZ)

Presude Suda pravde Evropske unije izvršne su u skladu sa uslovima iz člana 299.

Član 281

(raniji član 245 UEZ)

Statut Suda pravde Evropske unije utvrđuje se posebnim protokolom.

Evropski parlament i Savjet mogu, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, mijenjati odredbe Statuta, sa izuzetkom Glave I i člana 64 Statuta. Evropski parlament i Savjet odlučuju na zahtjev Suda pravde i nakon savjetovanja sa Komisijom ili na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom pravde.

ODSJEK 6

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

Član 282

1. Evropska centralna banka i nacionalne centralne banke čine Evropski sistem centralnih banaka (ESCB). Evropska centralna banka i nacionalne centralne banke država članica čija je valuta euro, koje obrazuju Eurosystem, vode monetarnu politiku Unije.
2. Evropskim sistemom centralnih banaka upravljaju organi odlučivanja Evropske centralne banke. Glavni cilj Evropskog sistema centralnih banaka jeste održavanje stabilnosti cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, ESCB podržava opšte ekonomske politike u Uniji, kako bi doprinio postizanju ciljeva Unije.
3. Evropska centralna banka ima svojstvo pravnog lica. Evropska centralna banka je jedina ovlaštena da odobrava izdavanje eura. Nezavisna je u vršenju svojih nadležnosti i upravljanju svojim finansijama. Institucije, organi, službe i agencije Unije, kao i vlade država članica poštuju njenu nezavisnost.
4. Evropska centralna banka usvaja mjere potrebne za izvršenje povjerenih zadataka, u skladu sa čl. 127 do 133, članom 138 i uslovima utvrđenim Statutom ESCB i ECB. U skladu sa navedenim članovima, države članice čija valuta nije euro, kao i njihove centralne banke, zadržavaju svoje nadležnosti u monetarnoj oblasti.
5. Evropska centralna banka, u oblastima iz njene nadležnosti, savjetuje se, o svim predloženim akatima Unije, kao i svim propisima na nacionalnom nivou, i o njima može dati mišljenje.

Član 283

(raniji član 112 UEZ)

1. Savjet guvernera Evropske centralne banke čine članovi Izvršnog odbora Evropske centralne banke i guverneri nacionalnih centralnih banaka država članica čija je valuta euro.
2. Izvršni odbor čine predsjednik, potpredsjednik i još četiri člana.

Predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnog odbora imenuje Evropski savjet, odlučujući kvalifikovanom većinom, iz reda lica čiji su autoritet i profesionalno iskustvo priznati u monetarnoj oblasti ili u oblasti bankarstva, na preporuku Savjeta i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Savjetom guvernera Evropske centralne banke.

Imenuju se na period od osam godina i ne mogu biti ponovo imenovani.

Samo državljani država članica mogu biti članovi Izvršnog odbora.

Član 284
(raniji član 113 UEZ)

1. Predsjednik Savjeta i jedan član Komisije mogu, bez prava glasa, učestvovati na sastancima Savjeta guvernera Evropske centralne banke.

Predsjednik Savjeta može podnijeti predlog za razmatranje Savjetu guvernera Evropske centralne banke.

2. Predsjednik Evropske centralne banke poziva se da učestvuje na sastancima Savjeta kada Savjet raspravlja o pitanjima koji se odnose na ciljeve i zadatke ESCB.

3. Evropska centralna banka o aktivnostima ESCB i o monetarnoj politici u prethodnoj i tekućoj godini podnosi godišnji izvještaj Evropskom parlamentu, Savjetu i Komisiji, kao i Evropskom savjetu. Predsjednik Evropske centralne banke predstavlja navedeni izvještaj Savjetu i Evropskom parlamentu, koji na osnovu toga može održati opštu raspravu.

Predsjednika Evropske centralne banke i druge članove Izvršnog odbora, na zahtjev Evropskog parlamenta ili na sopstvenu inicijativu, mogu saslušati nadležni odbori Evropskog parlamenta.

ODSJER 7

REVIZORSKI SUD

Član 285
(raniji član 246 UEZ)

Revizorski sud vrši reviziju u Uniji.

Revizorski sud čini po jedan državljanin svake države članice. Njegovi članovi vrše svoje funkcije potpuno nezavisno i u opštem interesu Unije.

Član 286
(raniji član 247 UEZ)

1. Članovi Revizorskog suda biraju se iz reda lica koja u svojim državama pripadaju ili su pripadala tijelima za spoljnu reviziju ili koja su naročito stručna za ovu dužnost. Njihova nezavisnost mora biti nesumnjiva.

2. Članovi Revizorskog suda imenuju se na period od šest godina. Savjet, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donosi listu članova utvrđenu na osnovu predloga svake države članice. Članovi Revizorskog suda mogu se ponovo imenovati.

Članovi Revizorskog suda između sebe biraju predsjednika, na period od tri godine. Predsjednik može ponovo biti biran.

3. U vršenju svojih dužnosti članovi Revizorskog suda ne smiju tražiti niti prihvatati uputstva bilo koje vlade ili drugog tijela. Članovi Revizorskog suda se uzdržavaju od svake radnje nespojive sa njihovom funkcijom.

4. Članovi Revizorskog suda za vrijeme svog mandata ne smiju obavljati nijednu drugu profesionalnu djelatnost, sa naknadom ili bez naknade. Prilikom stupanja na dužnost, oni se svečano obavezuju da će, za vrijeme i nakon svog mandata, poštovati obaveze koje iz toga proizilaze, a naročito dužnost da se nakon isteka svog mandata, u pogledu prihvatanja određenih imenovanja ili povlastica, ponašaju pošteno i diskretno.

5. Pored redovne zamjene ili smrti, dužnosti člana Revizorskog suda prestaju njegovom ostavkom, ili razrješenjem od strane Suda pravde Evropske unije u skladu sa stavom 6.

Mjesto upražnjeno na navedeni način popunjava se za preostali dio mandata.

Izuzetno od slučaja razrješenja, članovi Revizorskog suda ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni.

6. Član Revizorskog suda može biti razriješen, ili mu se mogu oduzeti pravo na penziju ili druge naknade koje je zamjenjuju samo ako Sud pravde Evropske unije, na zahtjev Revizorskog suda, utvrdi da više ne zadovoljava potrebne uslove ili ne ispunjava obaveze koje proizilaze iz njegove funkcije.

7. Savjet utvrđuje uslove zapošljavanja predsjednika i članova Revizorskog suda, a naročito zarade, naknade i penzije. Savjet utvrđuje i svaku isplatu koja se isplaćuje kao lični dohodak.

8. Odredbe Protokola o privilegijama i imunitetima Evropske unije koje se primjenjuju na sudije Suda pravde Evropske unije primjenjuju se i na članove Revizorskog suda.

Član 287 (raniji član 248 UEZ)

1. Revizorski sud vrši reviziju računa svih prihoda i rashoda Unije. Revizorski sud takođe vrši reviziju računa svih prihoda i rashoda svih tijela, službi ili agencija koje je osnovala Unija, ako osnivački akt ne isključuje takvu reviziju.

Revizorski sud dostavlja Evropskom parlamentu i Savjetu izjavu kojom se potvrđuje tačnost računa i zakonitost i pravilnost izvršenih transakcija, koja se objavljuje u *Službenom listu Evropske unije*. Navedena izjava može biti dopunjena posebnim ocjenama za svako veće područje aktivnosti Unije.

2. Revizorski sud provjerava zakonitost i regularnost svih prihoda i rashoda i ispravnost finansijskog upravljanja. Naročito pri tom izvještava o svim slučajevima nepravilnosti.

Revizija prihoda vrši se na osnovu iznosa za koje je utvrđeno da su dospjeli za plaćanje i iznosa stvarno plaćenih Uniji.

Revizija rashoda vrši se na osnovu preuzetih obaveza i izvršenih plaćanja.

Navedene revizije mogu se sprovesti prije usvajanja završnog računa za odnosnu finansijsku godinu.

3. Revizija se vrši na osnovu dokumentacije i, kada je to potrebno, na licu mjesta u drugim institucijama Unije, u prostorijama svakog organa, službe ili agencije koji upravljaju prihodima ili rashodima Unije i u državama članicama, uključujući prostorije svakog fizičkog ili pravnog lica koje prima sredstva iz budžeta. U državama članicama revizija se vrši u saradnji sa nacionalnim revizorskim tijelima ili, ako ona nemaju potrebne nadležnosti, sa

nadležnim nacionalnim službama. Revizorski sud i nacionalna revizorska tijela država članica sarađuju u duhu međusobnog povjerenja, zadržavajući pri tom svoju nezavisnost. Ta tijela ili službe obavještavaju Revizorski sud o svojoj namjeri da učestvuju u reviziji.

Druge institucije Unije, organi, službe ili agencije koji upravljaju prihodima ili izdacima u ime Unije, fizička ili pravna lica koja primaju sredstva iz budžeta, i nacionalna revizorska tijela ili, ako ona ne raspolažu neophodnim ovlaštenjima, nadležne nacionalne službe dostavljaju Revizorskom sudu, na njegov zahtjev, svu dokumentaciju ili sve podatke koji su mu potrebni za obavljanje zadataka.

U odnosu na aktivnost Evropske investicione banke u upravljanju prihodima i izdacima Unije, pravo Revizorskog suda na pristup informacijama koje su u posjedu Evropske investicione banke uređuje se sporazumom između Revizorskog suda, Evropske investicione banke i Komisije. Ukoliko se takav sporazum ne zaključi, Revizorski sud ipak ima pravo pristupa informacijama potrebnih za reviziju rashoda i prihoda Unije kojima upravlja Evropska investiciona banka.

4. Revizorski sud sastavlja godišnji izvještaj po završetku svake finansijske godine. Navedeni izvještaj se prosljeđuje ostalim institucijama Unije i objavljuje se u *Službenom listu Evropske unije*, zajedno sa odgovorima tih institucija na zapažanja Revizorskog suda.

Revizorski sud može, u svakom trenutku, i dostaviti svoja zapažanja, naročito u obliku posebnih izvještaja, o određenim pitanjima i dati mišljenja na zahtjev jedne od drugih institucija Unije.

Revizorski sud usvaja svoje godišnje izvještaje, posebne izvještaje ili mišljenja većinom svojih članova. Revizorski sud međutim može obrazovati i interna vijeća radi usvajanja određenih kategorija izvještaja ili mišljenja, u skladu sa uslovima utvrđenim svojim poslovnikom.

Revizorski sud pruža pomoć Evropskom parlamentu i Savjetu u nadzoru izvršenja budžeta.

Revizorski sud priprema svoj poslovnik. Poslovnik mora odobriti Savjet.

POGLAVLJE 2

PRAVNI AKTI UNIJE, POSTUPCI DONOŠENJA I DRUGE ODREDBE

ODSJEK 1

PRAVNI AKTI UNIJE

Član 288 (raniji član 249 UEZ)

Radi izvršenja nadležnosti Unije, institucije donose regulative, direktive, odluke, preporuke i mišljenja.

Regulativa ima opštu primjenu. Obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svakoj državi članici.

Direktiva obavezuje svaku državu članicu kojoj je upućena u pogledu rezultata koji treba postići, ali nacionalnim organima prepušta izbor forme i načina.

Odluka je obavezujuća u cjelini. Odluka u kojoj su navedeni oni kojima je upućena, obavezujuća je samo za njih.

Preporuke i mišljenja nijesu obavezujući.

Član 289

1. U redovnom zakonodavnom postupku, Evropski parlament i Savjet zajednički donose regulative, direktive ili odluke, na predlog Komisije. Taj postupak utvrđen je članom 294.
2. U posebnim slučajevima predviđenim ugovorima, Evropski parlament uz učešće Savjeta, ili Savjet uz učešće Evropskog parlamenta, u posebnom zakonodavnom postupku donosi regulative, direktive ili odluke.
3. Pravna akta usvojena na osnovu zakonodavnog postupka su zakonodavni akti.
4. U posebnim slučajevima predviđenim ugovorima, zakonodavni akti mogu se donositi na inicijativu grupe država članica ili Evropskog parlamenta, na preporuku Evropske centralne banke ili na zahtjev Suda pravde ili Evropske investicione banke.

Član 290

1. Zakonodavnim aktom na Komisiju se može prenijeti ovlašćenje da donosi nezakonodavna akta opšte primjene, kojima se vrši dopuna ili izmjena određenih manje bitnih elemenata zakonodavnog akta.

Zakonodavnim aktima izričito se određuju ciljevi, sadržaj, područje primjene i trajanje prenijetog ovlašćenja. Bitni elementi neke oblasti rezervisani su za zakonodavna akta i, u skladu sa tim, ne mogu biti predmet prenosa ovlašćenja.

2. Zakonodavnim aktima izričito se utvrđuju uslovi za prenošenje ovlašćenja; ti uslovi mogu biti sljedeći:

- (a) Evropski parlament i Savjet mogu odlučiti da opozovu prenos ovlašćenja;
- (b) akt o prenosu ovlašćenja može stupiti na snagu samo ako u roku utvrđenom zakonodavnim aktom Evropski parlament ili Savjet ne iznesu primjedbe.

Za svrhe iz tač. (a) i (b), Evropski parlament odlučuje većinom svojih članova, a Savjet kvalifikovanim većinom.

3. U nazivu akata kojima se prenosi ovlašćenje, navodi se riječ "prenesen" u odgovarajućem rodu.

Član 291

1. Države članice utvrđuju sve mjere domaćeg prava koje su potrebne za sprovođenje pravno obavezujućih akata Unije.

2. Ukoliko su potrebni jedinstveni uslovi za sprovođenje pravno obavezujućih akata Unije, tim se aktima ovlašćenja za sprovođenje povjeravaju Komisiji ili, u posebno opravdanim slučajevima i u slučajevima iz čl. 24 i 26 Ugovora o Evropskoj uniji, Savjetu.

3. Za svrhe iz stava 2, Evropski parlament i Savjet, regulativama u redovnom zakonodavnom postupku, unaprijed utvrđuju pravila i opšta načela na osnovu kojih države članice vrše nadzor nad izvršavanjem ovlašćenja za sprovođenje koja su povjerena Komisiji.

4. U nazivu akata za sprovođenje navode se riječi: „za sprovođenje“.

Član 292

Savjet donosi preporuke. Savjet odlučuje na predlog Komisije u svim slučajevima u kojima je ugovorima utvrđeno da Savjet donosi akte na predlog Komisije. Savjet odlučuje jednoglasno u oblastima za koje je jednoglasnost potrebna za donošenje akata Unije. Komisija, kao i Evropska centralna banka u posebnim slučajevima predviđenim ugovorima, donose preporuke.

ODSJEK 2

POSTUPCI DONOŠENJA AKATA I DRUGE ODREDBE

Član 293 (raniji član 250 UEZ)

1. Ukoliko Savjet, u skladu sa ugovorima, odlučuje na predlog Komisije, Savjet može izmijeniti taj predlog samo jednoglasnom odlukom, osim u slučajevima iz člana 294 st. 10 i 13, čl. 310, 312 i 314 i člana 315 stav 2.

2. Sve dok Savjet ne donese odluku, Komisija može izmijeniti svoj predlog u bilo kom trenutku tokom postupka za donošenje akta Unije.

Član 294 (raniji član 251 UEZ)

1. U slučajevima u kojima ugovori upućuju na redovni zakonodavni postupak za donošenje nekog akta, primjenjuje se sljedeći postupak .

2. Komisija podnosi predlog Evropskom parlamentu i Savjetu.

Prvo čitanje

3. Evropski parlament usvaja svoj stav u prvom čitanju i dostavlja ga Savjetu.

4. Ukoliko Savjet odobri stav Evropskog parlamenta, odnosni akt se donosi u tekstu koji odgovara stavu Evropskog parlamenta.

5. Ako Savjet ne odobri stav Evropskog parlamenta, Savjet usvaja svoj stav u prvom čitanju i dostavlja ga Evropskom parlamentu.

6. Savjet iscrpno obavještava Evropski parlament o razlozima za zauzimanje svog stava u prvom čitanju. Komisija iscrpno obavještava Evropski parlament o svom stavu.

Drugo čitanje

7. Ukoliko u roku od tri mjeseca od obavještenja Evropski parlament:

- (a) odobri stav Savjeta iz prvog čitanja ili ne donese odluku, smatra se da je odnosni akt donesen u tekstu koji odgovara stavu Savjeta;
- (b) većinom svojih članova, odbije stav Savjeta iz prvog čitanja, smatra se da predloženi akt nije donesen;
- (c) većinom svojih članova, predloži izmjene stava Savjeta iz prvog čitanja, tako izmijenjeni tekst upućuje se Savjetu i Komisiji, koji daju mišljenje o tim izmjenama.

8. Ukoliko u roku od tri mjeseca od prijema izmjena Evropskog parlamenta, Savjet, kvalifikovanom većinom:

- (a) odobri sve izmjene, smatra se da je navedeni akt donesen;
- (b) ne prihvati sve izmjene, predsjednik Savjeta, u dogovoru sa predsjednikom Evropskog parlamenta, u roku od šest sedmica saziva sastanak Odbora za usaglašavanje.

9. Savjet jednoglasno odlučuje o izmjenama o kojima je Komisija dostavila negativno mišljenje.

Usaglašavanje

10. Odbor za usaglašavanje, koji čine članovi Savjeta ili njihovi predstavnici i jednak broj članova koji predstavljaju Evropski parlament, ima zadatak da, na osnovu stavova Evropskog parlamenta i Savjeta iz drugog čitanja, u roku od šest sedmica od sazivanja postigne sporazum o zajedničkom tekstu kvalifikovanom većinom članova Savjeta ili njihovih predstavnika i većinom članova koji predstavljaju Evropski parlament.

11. Komisija učestvuje u radu Odbora za usaglašavanje i preuzima sve potrebne inicijative za usaglašavanje stavova Evropskog parlamenta i Savjeta.

12. Ukoliko u roku od šest sedmica od sazivanja Odbor za usaglašavanje ne odobri zajednički tekst, smatra se da predloženi akt nije donesen.

Treće čitanje

13. Ukoliko u tom roku Odbor za usaglašavanje odobri zajednički tekst, i Evropski parlament, koji odlučuje većinom glasova, i Savjet, koji odlučuje kvalifikovanom većinom, imaju rok od šest sedmica od odobrenja da donesu navedeni akt u skladu sa zajedničkim tekstom. Ukoliko ne postignu navedeno, smatra se da predloženi akt nije donesen.

14. Rokovi od tri mjeseca, odnosno šest sedmica iz ovog člana, produžavaju se za najviše jedan mjesec, odnosno dvije sedmice na inicijativu Evropskog parlamenta ili Savjeta.

Posebne odredbe

15. Ukoliko se, u slučajevima predviđenim ugovorima, zakonodavni akt uputi u redovnu zakonodavnu proceduru na inicijativu grupe država članica, na preporuku Evropske centralne banke, ili na zahtjev Suda pravde, stav 2, druga rečenica stava 6 i stav 9 ne primjenjuju se.

Evropski parlament i Savjet u navedenim slučajevima dostavljaju Komisiji predloženi akt i svoje stavove iz prvog i drugog čitanja. Evropski parlament ili Savjet mogu tražiti mišljenje od Komisije tokom postupka, koje Komisija može dati i na sopstvenu inicijativu. Ukoliko smatra

da je potrebno, Komisija može učestvovati i u radu Odbora za usaglašavanje, u skladu sa stavom 11.

Član 295

Evropski parlament, Savjet i Komisija uzajamno se savjetuju i sporazumno utvrđuju načine svoje saradnje. U smislu navedenog, Evropski parlament, Savjet i Komisija mogu u skladu sa ugovorima zaključivati međuinstitucionalne sporazume, koji mogu biti obavezujući.

Član 296 (raniji član 253 UEZ)

Ukoliko ugovori ne navode vrstu akta koji se donosi, institucije o tome odlučuju u svakom slučaju posebno, u skladu sa postupcima koji se primjenjuju i u skladu sa načelom proporcionalnosti.

U pravnim se aktima navode razlozi na kojima se zasnivaju i upućuje na sve predloge, inicijative, preporuke, zahtjeve ili mišljenja koji su predviđeni ugovorima.

Kada razmatraju nacрте zakonodavnih akata, Evropski parlament i Savjet uzdržaće se od donošenja akata za koja u predmetnoj oblasti nijesu predviđeni odgovarajući zakonodavni postupci.

Član 297 (raniji član 254 UEZ)

1. Zakonodavna akta donesena u redovnom zakonodavnom postupku potpisuju predsjednik Evropskog parlamenta i predsjednik Savjeta.

Zakonodavna akta donesena u posebnom zakonodavnom postupku potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Zakonodavna akta objavljuju se u *Službenom listu Evropske unije*. Zakonodavna akta stupaju na snagu na dan koji je naveden u njima ili, ako isti nije naveden, dvadesetog dana od dana objavljivanja.

2. Nezakonodavna akta donesena u obliku regulativa, direktiva ili odluka, kada u istim nije navedeno kome su upućene, potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Regulative i direktive koje su upućene svim državama članicama, kao i odluke u kojima nije navedeno kome su upućene, objavljuju se u *Službenom listu Evropske unije*. Ovi akti stupaju na snagu na dan koji je u njima naveden ili, ako isti nije naveden, dvadesetog dana od dana objavljivanja.

O ostalim direktivama, kao i odlukama u kojima je navedeno kome su upućene, obavještavaju se oni kojima su upućene i proizvode pravno dejstvo od trenutka obavještavanja.

Član 298

1. U izvršavanju svojih zadataka, institucije, organi, službe i agencije Unije imaju podršku otvorene, efikasne i nezavisne evropske uprave.

2. U skladu sa propisima o službenicima i uslovima zaposlenja donijetim na osnovu člana 336, Evropski parlament i Savjet, regulativama u redovnom zakonodavnom postupku, utvrđuju odredbe za te potrebe.

Član 299
(raniji član 256 UEZ)

Akti Savjeta, Komisije ili Evropske centralne banke koji nalažu novčanu obavezu za lica koja nijesu države, izvršni su.

Izvršenje je uređeno propisima o građanskom postupku koji su na snazi u državi na čijoj se teritoriji izvršenje sprovodi. Nalog za izvršenje uz odluku, bez druge formalnosti osim one kojom se provjerava vjerodostojnost odluke, prilaže nacionalni organ koji je u tu svrhu vlada svake države članice odredila i o tome obavijestila Komisiju i Sud pravde Evropske unije.

Nakon ispunjenja tih formalnosti na zahtjev odnosne stranke, stranka može pokrenuti izvršenje u skladu sa domaćim zakonodavstvom neposrednim obraćanjem nadležnom organu.

Izvršenje može biti prekinuto samo odlukom Suda. Sudovi odnosne zemlje, međutim, nadležni su za prigovore koji se odnose na nepravilnosti u izvršenju.

POGLAVLJE 3

SAVJETODAVNI ORGANI UNIJE

Član 300

1. Evropskom parlamentu, Savjetu i Komisiji pomažu Ekonomsko-socijalni komitet i Komitet regiona, koji obavljaju savjetodavne funkcije.

2. Ekonomsko-socijalni komitet čine predstavnici organizacija poslodavaca, zaposlenih, kao i drugi predstavnici civilnog društva, naročito iz socijalno-ekonomske, građanske, profesionalne i kulturne oblasti.

3. Komitet regiona čine predstavnici regionalnih i lokalnih tijela, bilo da su izabrani u nekoj regionalnoj ili lokalnoj zajednici bilo da su politički odgovorni izabranoj skupštini.

4. Članovi Komiteta regiona i Ekonomsko-socijalnog komiteta nijesu obavezani nikakvim obaveznim nalogima. Oni svoje dužnosti vrše potpuno nezavisno, u opštem interesu Unije.

5. Pravila iz st. 2 i 3 koja uređuju prirodu sastava ovih komiteta redovno razmatra Savjet, uzimajući u obzir ekonomske, socijalne i demokratske razvoje u Uniji. Savjet, na predlog Komisije, usvaja odluke za te potrebe.

ODSJEK 1

EKONOMSKO-SOCIJALNI KOMITET

Član 301

(raniji član 258 UEZ)

Broj članova Ekonomsko-socijalnog komiteta ne smije preći 350.

Savjet, jednoglasno na predlog Komisije, donosi odluku kojom utvrđuje sastav Komiteta.

Savjet utvrđuje naknade članovima Komiteta.

Član 302
(raniji član 259 UEZ)

1. Članovi Komiteta imenuju se na pet godina. Savjet donosi listu članova utvrđenu u skladu sa predlozima svake države članice. Članovi Komiteta mogu biti ponovo imenovani.

2. Savjet odlučuje nakon savjetovanja sa Komisijom. Savjet može pribaviti mišljenja reprezentativnih evropskih tijela iz različitih ekonomskih i socijalnih sektora i civilnog društva, kojih se tiču aktivnosti Unije.

Član 303
(raniji član 260 UEZ)

Komitet iz reda svojih članova bira predsjedavajućeg i predsjedništvo na period od dvije i po godine.

Komitet donosi svoj poslovnik.

Komitet saziva njegov predsjednik na zahtjev Evropskog parlamenta, Savjeta ili Komisije. Komitet se može sastati i na sopstvenu inicijativu.

Član 304
(raniji član 262 UEZ)

Evropski parlament, Savjet ili Komisija savjetuju se sa Komitetom u slučajevima predviđenim ugovorima. Ove institucije mogu se savjetovati sa Komitetom u svim slučajevima koje smatraju primjerenim. Komitet može na sopstvenu inicijativu dati mišljenje u slučajevima u kojima to smatra primjerenim.

Evropski parlament, Savjet ili Komisija mogu, ukoliko smatraju potrebnim, Komitetu dati rok za dostavljenje mišljenja, koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada je njegov predsjedavajući primio obavještenje. Ukoliko nakon proteka tog roka mišljenje nije donijeto, to ne sprečava dalje postupanje.

Mišljenja Komiteta, zajedno sa zapisnikom sa sastanka, upućuje se Evropskom parlamentu, Savjetu i Komisiji.

ODSJEK 2

KOMITET REGIONA

Član 305
(raniji član 263 st. 2, 3 i 4 UEZ)

Broj članova Komiteta regiona ne smije preći 350.

Savjet, jednoglasno na predlog Komisije, donosi odluku kojom utvrđuje sastav Komiteta.

Članovi Komiteta i jednak broj zamjenika članova imenuju se na pet godina. Mogu se ponovo imenovati. Savjet donosi listu članova i zamjenika članova utvrđenu na osnovu predloga svake države članice. Nakon isteka mandata iz člana 300 stav 3, na osnovu koga su predloženi, mandat članova Komiteta prestaje automatski i oni će biti zamijenjeni za preostali period navedenog mandata u skladu sa istim postupkom. Nijedan član Komiteta ne može istovremeno biti član Evropskog parlamenta.

Član 306
(raniji član 264 UEZ)

Komiteet regiona iz reda svojih članova imenuje predsjednika i predsjedništvo na period od dvije i po godine.

Komiteet regiona donosi svoj poslovnik.

Komiteet saziva njegov predsjednik na zahtjev Evropskog parlamenta, Savjeta ili Komisije. Komiteet se može sastati i na sopstvenu inicijativu.

Član 307
(raniji član 265 UEZ)

Evropski parlament, Savjet ili Komisija savjetuju se sa Komiteetom regiona u slučajevima predviđenim ugovorima i u svim drugim slučajevima kada jedna od navedenih institucija to smatra primjerenim, naročito kada se odnose na prekograničnu saradnju.

Evropski parlament, Savjet ili Komisija, ukoliko smatraju potrebnim, Komiteetu daju rok za dostavljanje mišljenja koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada je njegov predsjedavajući primio obavještenje. Ukoliko nakon protoka tog roka mišljenje nije dato, to ne sprečava dalje djelovanje.

Ukoliko se od Ekonomsko-socijalnog komiteta traži mišljenje u skladu sa članom 304, Evropski parlament, Savjet ili Komisija o tom zahtjevu obavještavaju Komiteet. Ukoliko smatra da su uključeni određeni regionalni interesi, Komiteet regiona može dati mišljenje u vezi sa tim pitanjem.

Komiteet regiona na sopstvenu inicijativu može dati mišljenje u slučajevima u kojima to smatra primjerenim.

Mišljenja Komiteta, zajedno sa zapisnikom sa sastanka, upućuje se Evropskom parlamentu, Savjetu i Komisiji.

POGLAVLJE 4

EVROPSKA INVESTICIONA BANKA

Član 308
(raniji član 266 UEZ)

Evropska investiciona banka ima svojstvo pravnog lica.

Članovi Evropske investicione banke su države članice.

Statut Evropske investicione banke utvrđen je Protokolom koji je dat u prilogu ugovora. Savjet, odlučujući jednoglasno u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, na zahtjev Evropske investicione banke i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Komisijom, ili na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Evropskom investicionom bankom, može izmijeniti Statut Banke.

Član 309
(raniji član 267 UEZ)

Zadatak Evropske investicione banke je da u interesu Unije doprinosi uravnoteženom i stalnom razvoju unutrašnjeg tržišta, pri čemu ima pristup tržištu kapitala i koristi sopstvena sredstva. Za te potrebe banka, koja posluje na neprofitnoj osnovi, odobrava zajmove i daje garancije koje olakšavaju finansiranje sljedećih projekata, u svim sektorima privrede:

- (a) projekata za razvoj manje razvijenih regiona;
- (b) projekata za modernizovanje ili restrukturiranje privrednih društava ili za razvoj novih djelatnosti koje su potrebne za uspostavljanje i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, kada su ti projekti takve veličine ili prirode da ne mogu u potpunosti biti finansirani različitim sredstvima koja su raspoloživa u pojedinim državama članicama;
- (c) projekata od zajedničkog interesa za više država članica, koji su takve veličine ili prirode da ne mogu biti u potpunosti finansirani različitim sredstvima koja su raspoloživa u pojedinim državama članicama.

U vršenju svog zadatka Banka olakšava finansiranje investicionih programa zajedno sa pomoći iz strukturnih fondova i drugih finansijskih instrumenata Unije.

GLAVA II

FINANSIJSKE ODREDBE

Član 310
(raniji član 268 UEZ)

1. Sve stavke primitaka i izdataka Unije moraju biti uključene u procjene koje se pripremaju za svaku finansijsku godinu i moraju biti prikazane u budžetu.

Godišnji budžet Unije utvrđuju Evropski parlament i Savjet, u skladu sa članom 314.

Primici i izdaci prikazani u budžetu moraju biti uravnoteženi.

2. Izdaci prikazani u budžetu odobravaju se za godišnji budžetski period u skladu sa regulativom iz člana 322.

3. Izvršenje izdataka prikazanih u budžetu zahtijeva prethodno donošenje pravno obavezujućeg akta Unije, koji daje pravnu osnovu za njegovo sprovođenje i izvršenje odnosnih troškova u skladu sa regulativom iz člana 322, osim u slučajevima predviđenim tom regulativom.

4. U cilju obezbjeđenja budžetske discipline, Unija ne donosi nikakav akt koji bi mogao imati značajan uticaj na budžet bez pružanja obezbjeđenja da se izdaci koji proizilaze iz takvog akta mogu finansirati u granicama sopstvenih sredstava Unije i u saglasnosti sa višegodišnjim finansijskim okvirom iz člana 312.

5. Budžet se izvršava u skladu sa načelom dobrog finansijskog upravljanja. Države članice sarađuju sa Unijom da bi obezbijedile upotrebu odobrenih budžetskih sredstava u skladu sa ovim načelom.

6. Unija i države članice, u skladu sa članom 325, suzbijaju prevaru i sve druge protivpravne aktivnosti koje štete finansijskim interesima Unije.

POGLAVLJE 1

SOPSTVENA SREDSTVA UNIJE

Član 311 (raniji član 269 UEZ)

Unija sebi obezbjeđuje finansijska sredstva potrebna za ostvarivanje svojih ciljeva i za sprovođenje svojih politika.

Ne dovodeći u pitanje ostale prihode, budžet se u potpunosti finansira iz sopstvenih sredstava.

Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, jednoglasno donosi odluku kojom utvrđuje odredbe koje se odnose na sistem sopstvenih sredstava Unije. Savjet za te potrebe može ustanoviti nove kategorije sopstvenih sredstava ili ukinuti neku postojeću kategoriju. Takva odluka neće stupiti na snagu dok je ne odobre države članice u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

Savjet, regulativama u posebnom zakonodavnom postupku, utvrđuje mjere za sprovođenje sistema sopstvenih sredstava Unije u mjeri u kojoj je to predviđeno odlukom donesenom na osnovu stava 3. Savjet odlučuje nakon odobrenja Evropskog parlamenta.

POGLAVLJE 2

VIŠEGODIŠNJI FINANSIJSKI OKVIR

Član 312

1. Višegodišnji finansijski okvir obezbjeđuje da se troškovi Unije izvršavaju na uredan način i u okviru sopstvenih sredstava.

Višegodišnji finansijski okvir se utvrđuje za period od najmanje pet godina.

Godišnji budžet Unije mora biti u skladu sa višegodišnjim finansijskim okvirom.

2. Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, donosi regulativu kojom utvrđuje višegodišnji finansijski okvir. Savjet odlučuje jednoglasno nakon odobrenja Evropskog parlamenta, koje daje većinom svojih članova.

Evropski savjet može, jednoglasno, donijeti odluku kojom se Savjet ovlašćuje da odlučuje kvalifikovanom većinom kada donosi regulativu iz podstava 1.

3. Finansijskim okvirom utvrđuju se godišnje gornje granice odobrenih budžetskih sredstava za obaveze po kategorijama izdataka i godišnja gornja granica odobrenih budžetskih sredstava za plaćanja. Kategorije izdataka, ograničene po broju, odgovaraju glavnim područjima djelovanja Unije.

Finansijskim okvirom utvrđuju se sve druge odredbe potrebne za nesmetano sprovođenje godišnjeg budžetskog postupka.

4. Ukoliko do kraja prethodnog finansijskog okvira nije donijeta regulativa Savjeta kojom se utvrđuje novi finansijski okvir, gornje granice i ostale odredbe koje se odnose na prethodnu godinu tog okvira će se primjenjivati do donošenja tog akta.

5. Evropski parlament, Savjet i Komisija u postupku usvajanja finansijskog okvira, preduzimaju sve potrebne mjere da bi olakšali njegovo donošenje.

POGLAVLJE 3

GODIŠNJI BUDŽET UNIJE

Član 313

(raniji član 272 stav 1 UEZ)

Budžetska godina traje od 1. januara do 31. decembra.

Član 314

(raniji član 272 st. 2 do 10 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, usvajaju godišnji budžet Unije u skladu sa sljedećim odredbama:

1. Svaka institucija, izuzev Evropske centralne banke, prije 1. jula priprema procjenu svojih izdataka za narednu finansijsku godinu. Komisija objedinjava te procjene u nacrt budžeta, koji može sadržati različite procjene.

Nacrt budžeta obuhvata procjenu primitaka i procjenu izdataka

2. Komisija podnosi predlog koji sadrži nacrt budžeta Evropskom parlamentu i Savjetu najkasnije do 1. septembra godine koja prethodi godini u kojoj će se izvršiti budžet.

Komisija može izmijeniti nacrt budžeta u toku postupka do sazivanja Odbora za usaglašavanje iz stava 5.

3. Savjet utvrđuje svoj stav o nacrtu budžeta i upućuje ga Evropskom parlamentu najkasnije do 1. oktobra godine koja prethodi godini u kojoj će se sprovođiti budžet. Savjet detaljno obavještava Evropski parlament o razlozima kojima se rukovodio pri donošenju svog stava.

4. Ukoliko Evropski parlament u roku od četrdeset dva dana od navedenog obavještenja:

- (a) odobri stav Savjeta, budžet je donesen;
- (b) ne donese odluku, smatra se da je budžet donesen;
- (c) donese izmjene većinom svojih članova, izmijenjeni tekst se upućuje Savjetu i Komisiji. Predsjednik Evropskog parlamenta, u dogovoru sa predsjednikom Savjeta, odmah saziva sastanak Odbora za usaglašavanje. Međutim, ukoliko u roku od deset dana od dana upućivanja nacrtu, Savjet obavijesti Evropski parlament da je odobrio sve njegove izmjene, Odbor za usaglašavanje neće se sastati.

5. Odbor za usaglašavanje, koji se sastoji od članova Savjeta ili njihovih predstavnika i jednakog broja članova koji predstavljaju Evropski parlament, ima zadatak da postigne sporazum o zajedničkom tekstu, kvalifikovanom većinom članova Savjeta ili njihovih predstavnika i većinom članova koji predstavljaju Evropski parlament, u roku od dvadeset jednog dana od dana sazivanja, na osnovu stavova Evropskog parlamenta i Savjeta.

Komisija učestvuje u radu Odbora za usaglašavanje i preduzima sve potrebne inicijative za približavanje stavova Evropskog parlamenta i Savjeta.

6. Ukoliko se u roku od dvadeset jednog dana iz stava 5, Odbor za usaglašavanje dogovori o zajedničkom tekstu, i Evropski parlament i Savjet imaju rok od četrnaest dana od dana postizanja dogovora da odobre zajednički tekst.

7. Ukoliko u roku od četrnaest dana iz stava 6:

- (a) i Evropski parlament i Savjet odobre zajednički tekst ili ne donesu odluku, ili ako jedna od tih institucija odobri zajednički tekst, a druga ne donese odluku, budžet se smatra konačno usvojenim u skladu sa zajedničkim tekstom; ili
- (b) Evropski parlament, odlučujući većinom svojih članova, i Savjet oba odbiju zajednički tekst, ili ako jedna od tih institucija odbije zajednički tekst, a druga ne donese odluku, Komisija podnosi novi nacrt budžeta; ili
- (c) Evropski parlament, odlučujući većinom svojih članova, odbije zajednički tekst, a Savjet ga odobri, Komisija podnosi novi nacrt budžeta; ili
- (d) Evropski parlament odobri zajednički tekst, a Savjet ga odbije, Evropski parlament može, u roku od četrnaest dana od dana odbijanja zajedničkog teksta Savjeta i odlučujući većinom svojih članova i tri petine datih glasova, potvrditi sve ili dio neke od izmjena iz stava 4 tačka (c). Ukoliko izmjena Evropskog parlamenta nije potvrđena, zadržava se stav dogovoren na Odboru za usaglašavanje o budžetskoj stavci koja je predmet izmjena. Budžet se smatra konačnom usvojenim na toj osnovi.

8. Ukoliko se, u roku od dvadeset jedan dan iz stava 5, Odbor za usaglašavanje ne dogovori o zajedničkom tekstu, Komisija podnosi novi nacrt bužeta.

9. Kada je postupak iz ovog člana završen, predsjednik Evropskog parlamenta proglašava da je budžet konačno donesen.

10. Svaka institucija izvršava ovlašćenja koja su joj prenijeta ovim članom u skladu sa ugovorima i aktima donesenim u skladu sa njima, a naročito u pogledu sopstvenih izvora sredstava Unije i ravnoteže između primitaka i izdataka.

(raniji član 273 UEZ)

Ukoliko na početku finansijske godine budžet još uvijek nije konačno donesen, iznos ne veći od jedne dvanaestine budžetskih izdataka odobrenih za prethodnu finansijsku godinu može se trošiti svakog mjeseca u odnosu na bilo koje poglavlje budžeta u skladu sa odredbama regulativa donesenih u skladu sa članom 322; taj iznos međutim ne može biti veći od jedne dvanaestine budžetskih izdataka predviđenih za isto poglavlje nacrtu budžeta.

Savjet na predlog Komisije može, pod uslovom da su ispunjeni drugi uslovi iz stava 1, odobriti izdatke koji prelaze jednu dvanaestinu u skladu sa regulativama donesenim u skladu sa članom 322. Savjet odmah upućuje svoju odluku Evropskom parlamentu.

Odlukom iz stava 2 utvrđene su potrebne mjere koje se odnose na sredstva za obezbjeđenje primjene ovog člana, u skladu sa aktima iz člana 311.

Ova odluka stupa na snagu trideset dana nakon usvajanja ukoliko Evropski parlament, većinom glasova svojih članova, u tom roku ne odluči da smanji ove izdatke.

Član 316
(raniji član 271 UEZ)

U skladu sa uslovima koji će biti utvrđeni u skladu sa članom 322, sva neutrošena budžetska sredstva, osim onih koja se odnose na izdatke za zaposlene, na kraju finansijske godine mogu se prenijeti samo u sljedeću finansijsku godinu.

Budžetska sredstva se klasifikuju po različitim poglavljima koja obuhvataju stavke izdataka u skladu sa njihovom prirodom ili svrhom i koje su dalje podijeljene u skladu sa regulativama iz člana 322.

Izdaci Evropskog parlamenta, Evropskog savjeta i Savjeta, Komisije i Suda pravde Evropske unije iskazuju su u posebnim djelovima budžeta, ne dovodeći u pitanje posebne modalitete za određene zajedničke stavke izdataka.

POGLAVLJE 4

IZVRŠENJE BUDŽETA I RAZDUŽENJE

Član 317
(raniji član 274 UEZ)

Komisija izvršava budžet u saradnji sa državama članicama, u skladu sa odredbama regulativa donesenim u skladu sa članom 322, na svoju odgovornost i u granicama odobrenih budžetskih sredstava, u skladu sa načelom dobrog finansijskog upravljanja. Države članice sarađuju sa Komisijom da bi obezbijedile da odobrena budžetska sredstva budu korišćena u skladu sa načelom dobrog finansijskog upravljanja.

Regulative utvrđuju obaveze kontrole i revizije država članica u izvršenju budžeta, kao i odgovornosti koje iz toga proizilaze. Regulative utvrđuju i odgovornosti i detaljna pravila za svaku instituciju u pogledu njenog dijela u izvršenju sopstvenih rashoda.

U okviru budžeta Komisija može, u skladu sa ograničenjima i uslovima utvrđenim regulativama u skladu sa članom 322, prenijeti odobrena budžetska sredstva iz jednog poglavlja u drugo ili iz jednog njegovog dijela u drugi dio.

Član 318
(raniji član 275 UEZ)

Komisija svake godine podnosi Evropskom parlamentu i Savjetu račune prethodne finansijske godine koji se odnose na izvršavanje budžeta. Komisija im upućuje i finansijski izvještaj sredstava i obaveza Unije.

Komisija dostavlja Evropskom parlamentu i Savjetu i izvještaj o ocjeni finansija Unije koji se zasniva na postignutim rezultatima, naročito u odnosu na zapažanja koja Evropski parlament i Savjet daju u skladu sa članom 319.

Član 319
(raniji član 276 UEZ)

1. Evropski parlament, na preporuku Savjeta, razdužuje Komisiju u vezi sa izvršenjem budžeta. Savjet, a potom i Evropski parlament, za te potrebe, provjeravaju račune, finansijski izvještaj i izvještaj o ocjeni stanja iz člana 318, godišnji izvještaj Revizorskog suda koji prate odgovori subjekata revizije na zapažanja Revizorskog suda, izjavu o potvrdi tačnosti iz člana 287 stav 1 podstav 2, kao i druge odgovarajuće posebne izvještaje Revizorskog suda.

2. Evropski parlament, prije nego što razduži Komisiju, ili za druge potrebe u vezi sa vršenjem svojih nadležnosti u izvršenju budžeta, može tražiti da Komisija iznese dokaze o izvršenju izdataka ili djelovanju sistema finansijske kontrole. Na zahtjev Evropskog parlamenta, Komisija mu podnosi sve potrebne informacije.

3. Komisija preduzima sve potrebne korake da postupi po zapažanjima u odlukama o razduženju Komisije i po drugim primjedbama Evropskog parlamenta koje se odnose na izvršenje izdataka, kao i na komentare koji prate preporuke za razduženje koje je usvojio Savjet.

Na zahtjev Evropskog parlamenta ili Savjeta, Komisija izvještava o mjerama preduzetim u smislu tih primjedbi i komentara i, naročito u vezi sa uputstvima datim službama nadležnim za izvršenje budžeta. Ti izvještaji upućuju se i Revizorskom sudu.

POGLAVLJE 5

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 320
(raniji član 277 UEZ)

Višegodišnji finansijski okvir i godišnji budžet pripremaju se u eurima.

Član 321
(raniji član 278 UEZ)

Komisija može, pod uslovom da obavijesti nadležne organe odnosnih država članica, prenijeti svoju imovinu iz valute neke države članice u valutu druge države članice, u mjeri potrebnoj za njihovo korišćenje u svrhe predviđene ugovorima. Komisija u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava navedene prenose ukoliko raspolaže gotovinom ili likvidnim sredstvima u valutama koje su joj potrebne.

Komisija posluje sa svakom državom članicom preko organa koji odredi odnosna država. U izvršavanju finansijskih poslova Komisija koristi usluge emisione banke odnosno države članice ili bilo koje druge finansijske institucije koju odobri ta država.

Član 322
(raniji član 279 UEZ)

1. Evropski parlament i Savjet regulativama u redovnom zakonodavnom postupku, i nakon savjetovanja sa Revizorskim sudom, usvajaju:

- (a) finansijska pravila kojima se naročito određuje postupak za utvrđivanje i izvršenje budžeta, kao i podnošenje i reviziju računa;
- (b) pravila koja uređuju odgovornost finansijskih aktera, naročito službenika koji izdaju odobrenja i računovodstvenih službenika.

2. Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom i Revizorskim sudom, utvrđuje metode i postupke kojima se budžetski prihod predviđen u skladu sa uređenjima koja se odnose na sopstvena sredstva Unije stavlja na raspolaganje Komisiji, i utvrđuje mjere koje se po potrebi primjenjuju radi zadovoljenja potrebe za gotovinskim sredstvima.

Član 323

Evropski parlament, Savjet i Komisija obezbjeđuju raspoloživost finansijskih sredstava koja omogućavaju Uniji ispunjavanje njenih obaveza prema trećim stranama.

Član 324

Na inicijativu Komisije, u okviru budžetskih postupaka iz ove glave, sazivaju se redovni sastanci predsjednika Evropskog parlamenta, Savjeta i Komisije. Predsjednici preduzimaju sve potrebne korake za podsticanje savjetovanja i približavanje stavova institucija kojima predsjedavaju kako bi olakšali sprovođenje odredaba iz ove glave.

POGLAVLJE 6

SUZBIJANJE PREVARE

Član 325
(raniji član 280 UEZ)

1. Unija i države članice suzbijaju prevare i sve druge protivpravne aktivnosti koje utiču na finansijske interese Unije preduzimanjem mjera u skladu sa ovim članom, koje djeluju odvraćujuće i koje su takve da omogućavaju efikasnu zaštitu u državama članicama, kao i u svim institucijama, organima, službama i agencijama Unije.

2. Države članice za suzbijanje prevara koje štete finansijskim interesima Unije preduzimaju iste mjere koje preduzimaju za suzbijanje prevara koje štete njihovim sopstvenim finansijskim interesima.

3. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe ugovora, države članice usklađuju svoje aktivnosti radi zaštite finansijskih interesa Unije od prevara. Radi toga, one sa Komisijom organizuju tijesnu i redovnu saradnju između nadležnih organa.

4. Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, nakon savjetovanja sa Revizorskim sudom, utvrđuju potrebne mjere u oblasti sprečavanja i borbe protiv prevara koje štete finansijskim interesima Unije radi pružanja djelotvorne i jednake zaštite u državama članicama, kao i u svim institucijama, organima, službama i agencijama Unije.

5. Komisija, u saradnji sa državama članicama, svake godine podnosi Evropskom parlamentu i Savjetu izvještaj o preduzetim mjerama za primjenu ovog člana.

GLAVA III

UNAPRIJEĐENA SARADNJA

Član 326

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

Svaka unaprijeđena saradnja mora biti u skladu sa ugovorima i pravom Unije.

Takva saradnja ne smije narušiti unutrašnje tržište ili ekonomsku, društvenu i teritorijalnu koheziju. Ona ne smije predstavljati prepreku ili diskriminaciju u trgovini između država članica, niti smije narušiti konkurenciju između njih.

Član 327

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

Svaka unaprijeđena saradnja poštuje nadležnosti, prava i obaveze država članica koje u njoj ne učestvuju. Te države članice ne ometaju unaprijeđenu saradnju država članica koje učestvuju.

Član 328

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

1. Uspostavljena unaprijeđena saradnja otvorena je za sve države članice, pod uslovom da se poštuju uslovi za učestvovanje utvrđeni odlukom o odobrenju. Unaprijeđena saradnja im je otvorena i u svakom drugom trenutku, ako pored navedenih uslova, poštuju akte koji su već doneseni u tom okviru.

Komisija i države članice koje učestvuju u unaprijeđenoj saradnji obezbjeđuju da se podstiče učešće što više država članica.

2. Komisija i po potrebi visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku redovno obavještavaju Evropski parlament i Savjet o razvoju unaprijeđene saradnje.

Član 329

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

1. Države članice koje međusobno žele da uspostave unaprijeđenu saradnju u nekoj od oblasti iz ugovora, sa izuzetkom oblasti isključive nadležnosti i zajedničke spoljne i bezbjednosne politike, podnose Komisiji zahtjev u kojem navode područje primjene i ciljeve predložene unaprijeđene saradnje. Komisija može za te potrebe podnijeti Savjetu odgovarajući prijedlog. Ukoliko ne dostavi takav prijedlog, Komisija će obavijestiti odnosne države članice o razlozima za nedostavljanje.

Odobrenje da se nastavi sa unaprijeđenom saradnjom iz podstava 1 daje Savjet, na predlog Komisije i nakon dobijanja saglasnosti Evropskog parlamenta.

2. Zahtjev država članica koje međusobno žele da uspostave unaprijeđenu saradnju u okviru zajedničke spoljne i bezbjednosne politike dostavlja se Savjetu. Zahtjev se upućuje visokom predstavniku Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, koji daje mišljenje o usklađenosti predložene unaprijeđene saradnje sa zajedničkom spoljnom i bezbjednosnom politikom Unije, kao i Komisiji, koja daje svoje mišljenje naročito o usklađenosti razmatrane unaprijeđene saradnje sa drugim politikama Unije. Zahtjev se upućuje i Evropskom parlamentu radi obavještanja.

Odobrenje da se pokrene unaprijeđena saradnja daje Savjet koji odlučuje jednoglasno.

Član 330

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

Svi članovi Savjeta mogu učestvovati u raspravi, ali u glasanju učestvuju samo članovi Savjeta koji predstavljaju države članice koje učestvuju u unaprijeđenoj saradnji.

Jednoglasnost čine samo glasovi predstavnika država učesnica koje učestvuju u unaprijeđenoj saradnji.

Kvalifikovana većina se utvrđuje u skladu sa članom 238 stav 3.

Član 331

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

1. Svaka država članica koja želi da učestvuje u unaprijeđenoj saradnji koja je u toku u nekoj od oblasti iz člana 329 stav 1, o svojoj namjeri obavještava Savjet i Komisiju.

Komisija će u roku od četiri mjeseca od dana prijema obavještenja potvrditi učešće odnosne države članice. Komisija po potrebi utvrđuje da su ispunjeni uslovi za učešće i donosi sve neophodne prelazne mjere potrebne za primjenu već donesenih akata u okviru unaprijeđene saradnje.

Ukoliko ipak, smatra da uslovi za učešće nijesu ispunjeni, Komisija navodi mjere koje je potrebno utvrditi kako bi se ispunili ti uslovi i utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva. Po isteku tog roka Komisija ponovo ispituje zahtjev, u skladu sa postupkom iz podstava 2. Ukoliko Komisija smatra da uslovi za učešće još uvijek nijesu ispunjeni, odnosne države članice mogu se obratiti Savjetu, koji odlučuje o zahtjevu. Savjet odlučuje u skladu sa članom 330. Na predlog Komisije, Savjet može usvojiti i prelazne mjere iz podstava 2.

2. Svaka država članica koja želi da učestvuje u unaprijeđenoj saradnji koja je u toku u okviru zajedničke spoljne i bezbjednosne politike o svojoj namjeri obavještava Savjet, visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku i Komisiju.

Savjet potvrđuje učešće zainteresovane države članice, nakon savjetovanja sa visokim predstavnikom Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku i nakon što je, po potrebi, utvrdio da su ispunjeni uslovi za učešće. Savjet može, na predlog visokog predstavnika, da utvrdi i sve neophodne prelazne mjere potrebne za primjenu već donesenih akata u okviru unaprijeđene saradnje. Ukoliko ipak ocijeni da uslovi za učešće nijesu ispunjeni, Savjet navodi mjere koje je potrebno utvrditi kako bi se ispunili ti uslovi i utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva za učešće.

Za svrhe ovog stava, Savjet odlučuje jednoglasno i u skladu sa članom 330.

Član 332

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

Izdaci koji nastanu sprovođenjem unaprijeđene saradnje, izuzev administrativnih izdataka institucija, snose države članice koje učestvuju u njoj, ukoliko svi članovi Savjeta, nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, jednoglasno ne odluče drugačije.

Član 333

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

1. Ukoliko odredba ugovora, koja se može primijeniti u okviru unaprijeđene saradnje, predviđa da Savjet odlučuje jednoglasno, Savjet može, jednoglasno u skladu sa uslovima iz člana 330, usvojiti odluku kojom se utvrđuje da će odluke donositi kvalifikovanom većinom.

2. Ukoliko odredba ugovora, koja se može primijeniti u okviru unaprijeđene saradnje, predviđa da Savjet donosi akta u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, Savjet može, jednoglasno u skladu sa uslovima iz člana 330, donijeti odluku kojom se utvrđuje da će odlučivati u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom. Savjet odlučuje nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

3. Odredbe st. 1 i 2 ne primjenjuju se na odluke koje se odnose na vojna pitanja ili pitanja odbrane.

Član 334

(raniji čl. 27a do 27e, čl. 40, 40a i 40b i čl. 43, 44 i 45 UEU i raniji čl. 11 i 11a UEZ)

Savjet i Komisija obezbjeđuju usklađenost aktivnosti preduzetih u okviru unaprijeđene saradnje, kao i usklađenost tih aktivnosti sa politikama Unije, i za te potrebe sarađuju.

DIO SEDMI

OPŠTE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 335

(raniji član 282 UEZ)

U svakoj državi članici Unija ima najširu pravnu sposobnost koja se pravnim licima priznaje njihovim zakonodavstvom; Unija može, naročito, sticati pokretnu i nepokretnu imovinu ili njome raspolagati i može biti stranka u sudskom postupku. U tu svrhu, Uniju zastupa Komisija. Ipak, Uniju zastupa svaka od njenih institucija, u okviru svoje upravne autonomije, u pitanjima koja se odnose na njihovo djelovanje.

Član 336

(raniji član 283 UEZ)

Evropski parlament i Savjet, regulativama u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa drugim nadležnim institucijama, utvrđuju propise o zvaničnicima Evropske unije i uslove zaposlenja ostalih službenika Unije.

Član 337

(raniji član 284 UEZ)

Komisija može, u granicama i pod uslovima koje utvrđuje Savjet prostom većinom u skladu sa odredbama ugovora, prikupljati sve informacije i vršiti sve provjere potrebne za izvršenje poslova koji su joj povjereni.

Član 338
(raniji član 285 UEZ)

1. Ne dovodeći u pitanje član 5 Protokola o Statutu Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke, Evropski parlament i Savjet, u skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere za izradu statističkih podataka kada je to potrebno za obavljanje aktivnosti Unije.

2. Izrada statističkih podataka Unije vrši se uz poštovanje načela nepristrasnosti, pouzdanosti, objektivnosti, naučne nezavisnosti, troškovne efikasnosti i povjerljivosti statističkih podataka; izrada ne smije pretjerano opteretiti privredne subjekte.

Član 339
(raniji član 287 UEZ)

Članovi institucija Unije, članovi komiteta i odbora, kao i zvaničnici i ostali službenici Unije čak i nakon prestanka dužnosti, ne smiju otkriti informacije za koje postoji obaveza čuvanja poslovne tajne, a naročito informacije o privrednim društvima, njihovim poslovnim odnosima ili troškovnim elementima.

Član 340
(raniji član 288 UEZ)

Ugovorna odgovornost Unije reguliše se pravom koje se primjenjuje na odnosni ugovor.

U slučaju vanugovorne odgovornosti Unija, u skladu sa opštim načelima koja su zajednička pravima država članica, nadoknadiće štetu koju su prouzrokovale njene institucije ili službenici u vršenju svojih dužnosti.

Izuzetno od stava 2, Evropska centralna banka, u skladu sa opštim načelima koji su zajednički pravu država članica, nadoknađuje štetu koju sama prouzrokuje ili koju prouzrokuju njeni službenici u vršenju svojih dužnosti.

Lična odgovornost njenih službenika prema Uniji uređena je odredbama propisa o službenicima ili uslovima zaposlenja koji se na njih primjenjuju.

Član 341
(raniji član 289 UEZ)

Sjedište institucija Unije određuju sporazumno vlade država članica.

Član 342
(raniji član 290 UEZ)

Pravila koja uređuju upotrebu jezika u institucijama Unije, ne dovodeći u pitanje odredbe Statuta Suda pravde Evropske unije, utvrđuje Savjet regulativama odlučujući jednoglasno.

Član 343
(raniji član 291 UEZ)

Na teritoriji država članica Unija uživa privilegije i imunitete koji su potrebni za izvršenje njenih zadataka, u skladu sa uslovima utvrđenim Protokolom o privilegijama i imunitetima Evropske unije, od 8. aprila 1965. godine. Isto se primjenjuje i na Evropsku centralnu banku i Evropsku investicionu banku.

Član 344
(raniji član 292 UEZ)

Države članice se obavezuju da spor o tumačenju ili primjeni ugovora neće rješavati na načine drugačije od onih njima predviđenih.

Član 345
(raniji član 295 UEZ)

Ugovori ni na koji način ne dovode u pitanje pravila država članica kojima je uređen svojinskoopravni sistem.

Član 346
(raniji član 296 UEZ)

1. Odredbe ugovora ne isključuju primjenu sljedećih pravila:

- (a) nijedna država članica nije obavezna da pruža informacije za koje smatra da bi njihovo otkrivanje bilo protivno bitnim interesima njene bezbjednosti;
- (b) svaka država članica može preduzeti mjere koje smatra potrebnim za zaštitu bitnih interesa svoje bezbjednosti, a koje se odnose na proizvodnju ili trgovinu oružjem, municijom i vojnim sredstvima; te mjere ne smiju negativno uticati na uslove konkurencije na unutrašnjem tržištu u odnosu na proizvode koji nijesu posebno namijenjeni za vojne potrebe.

2. Savjet može, na predlog Komisije, jednoglasno izmijeniti listu proizvoda, koju je utvrdio 15. aprila 1958. godine, na koje se primjenjuje stav 1 tačka (b).

Član 347
(raniji član 297 UEZ)

Države članice međusobno se savjetuju radi zajedničkog preuzimanja koraka potrebnih da se izbjegne da funkcionisanje unutrašnjeg tržišta bude pogođeno mjerama koje bi neka država članica bila prisiljena da preduzme u slučaju ozbiljnih unutrašnjih nemira koje ugrožavaju javni red i mir, u slučaju rata ili ozbiljne međunarodne napetosti koja predstavlja ratnu prijetnju ili radi izvršavanja obaveza koje je preuzela radi očuvanja mira i međunarodne bezbjednosti.

Član 348
(raniji član 298 UEZ)

Ukoliko mjere preduzete u okolnostima iz čl. 346 i 347 imaju za posljedicu narušavanje uslova konkurencije na unutrašnjem tržištu, Komisija zajedno sa odnosnom državom ispituje kako se ove mjere mogu prilagoditi pravilima utvrđenim ugovorima.

Izuzetno od postupka iz čl. 258 i 259, Komisija ili bilo koja država članica može se neposredno obratiti Sudu pravde ukoliko smatra da druga država članica zloupotrebljava ovlaštenja iz čl. 346 i 347. Sud pravde odlučuje na zatvorenoj sjednici.

Član 349

(raniji član 299 stav 2, podst. 2, 3, i 4 UEZ)

Uzimajući u obzir strukturnu društvenu i privrednu situaciju Gvadelupa, Francuske Gijane, Martinika, Reiniona, Svetog Bartolomeja, Svetog Martina, Azorskih ostrva, Madeire i Kanarskih ostrva, koja je otežana njihovom udaljenošću, ostrvskim karakterom, malom površinom, nepovoljnim reljefom i klimom, ekonomskom zavisnošću od malog broja proizvoda, čija stalnost i kombinovani uticaj ozbiljno ograničavaju njihov razvoj, Savjet, na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donosi posebne mjere usmjerene naročito na utvrđivanje uslova primjene ugovora na navedene regione, uključujući zajedničke politike. Kada Savjet ove posebne mjere donosi u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, odlučuje i na predlog Komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom.

Mjere iz stava 1 naročito se odnose na carinsku i trgovinsku politiku, fiskalnu politiku, slobodne zone, politike poljoprivrede i ribarstva, uslove snabdijevanja sirovinama i osnovnom robom široke potrošnje, državne pomoći i uslove pristupa strukturnim fondovima i horizontalnim programima Unije.

Savjet utvrđuje mjere iz stava 1 uzimajući u obzir posebne karakteristike i ograničenja najudaljenijih regiona ne narušavajući cjelovitost i povezanost pravnog sistema Unije, uključujući unutrašnje tržište i zajedničke politike.

Član 350

(raniji član 306 UEZ)

Odredbe ovih ugovora ne isključuju postojanje ili završetak regionalnih unija između Belgije i Luksemburga, ili između Belgije, Luksemburga i Holandije, u mjeri u kojoj ciljevi ovih regionalnih unija nijesu postignuti primjenom ugovora.

Član 351

(raniji član 307 UEZ)

Odredbe ugovora ne utiču na prava i obaveze koji proizilaze iz sporazuma zaključenih prije 1. januara 1958. godine ili, za države koje pristupaju, prije datuma njihovog pristupanja, između jedne ili više država članica, sa jedne strane, i jedne ili više trećih zemalja, sa druge strane.

U mjeri u kojoj ti sporazumi nijesu u skladu sa ugovorima, država članica ili više odnosnih država članica preduzimaju sve odgovarajuće korake za otklanjanje utvrđenih neusaglašenosti. Države članice se u tu svrhu, u slučaju potrebe, međusobno pomažu i, kad je to prikladno, usvajaju zajednički stav.

U primjeni sporazuma iz stava 1, države članice uzimaju u obzir činjenicu da prednosti koje je svaka država članica priznala u skladu sa ugovorima čine sastavni dio ustanovljavanja Unije i da su zato neraskidivo vezane sa stvaranjem zajedničkih institucija, prenošenjem ovlašćenja na njih i priznavanjem istih prednosti od strane svih drugih država članica.

Član 352

(raniji član 308 UEZ)

1. Ukoliko se u okviru politika utvrđenih ugovorima pokaže potrebnim da Unija preduzme neku mjeru, radi ostvarivanja jednog od ciljeva utvrđenih ugovorima, a da ugovorima nijesu predviđena potrebna ovlašćenja, Savjet, jednoglasno na predlog Komisije i nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta, utvrđuje odgovarajuće mjere. Kada

navedene mjere utvrđuje u skladu sa posebnim zakonodavnim postupkom, Savjet odlučuje jednoglasno na predlog Komisije i nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta.

2. U okviru postupka nadzora poštovanja načela supsidijarnosti iz člana 5 stav 3 Ugovora o Evropskoj uniji, Komisija skreće pažnju nacionalnim parlamentima na predloge koji se zasnivaju na tom članu.

3. Mjere koje se zasnivaju na tom članu ne obuhvataju usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u slučajevima u kojima je ugovorima isključeno takvo usklađivanje.

4. Ovaj član ne može poslužiti kao osnov za postizanje ciljeva u oblasti zajedničke spoljne i bezbjednosne politike i sva akta donesena u skladu sa ovim članom poštuju granice utvrđene članom 40 stav 2 Ugovora o Evropskoj uniji.

Član 353

Član 48 stav 7 Ugovora o Evropskoj uniji ne primjenjuje se na sljedeće članove:

- član 311 st. 3 i 4,
- član 312 stav 2 podstav 1,
- član 352, i
- član 354.

Član 354

(raniji član 309 UEZ)

Za svrhe iz člana 7 Ugovora o Evropskoj uniji o mirovanju određenih prava koja proizilaze iz članstva u Uniji, član Evropskog savjeta ili Savjeta koji predstavlja odnosnu državu članicu ne učestvuje u glasanju, niti se odnosna država članica uzima u obzir prilikom računanja jedne trećine ili četiri petine država članica iz st. 1 i 2 navedenog člana. Uzdržavanje od glasanja lično prisutnih ili zastupanih članova ne sprječava usvajanje odluka iz stava 2 navedenog člana.

Za usvajanje odluka iz člana 7 st. 3 i 4 Ugovora o Evropskoj uniji kvalifikovana većina određuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (b) ovog ugovora.

Ukoliko, nakon odluke o mirovanju prava glasa, donesene u skladu sa članom 7 stav 3 Ugovora o Evropskoj uniji, Savjet odlučuje kvalifikovanom većinom na osnovu odredaba ugovora, ta kvalifikovana većina utvrđuje se u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (b) ovog ugovora, ili, ukoliko Savjet odlučuje na predlog Komisije ili visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku, u skladu sa članom 238 stav 3 tačka (a).

Za svrhe iz člana 7 Ugovora o Evropskoj uniji, Evropski parlament odlučuje dvotrećinskom većinom glasova poslanika koji su glasali, a koji predstavljaju većinu svih poslanika Evropskog parlamenta.

Član 355

(raniji član 299 stav 2 podstav 1 i st. 3 do 6 UEZ)

Pored odredaba člana 52 Ugovora o Evropskoj uniji o teritorijalnoj primjeni ugovora, primjenjuju se sljedeće odredbe:

1. Odredbe ugovora primjenjuju se na Gvadelup, Francusku Gijanu, Martinik, Reinion, Sveti Bartolomej, Sveti Martin, Azorska ostrva, Madeiru i Kanarska ostrva u skladu sa članom 349.

2. Posebna uređenja za pridruživanje iz Dijela četvrtog primjenjuju se na prekomorske zemlje i teritorije date u Prilogu II.

Ugovori se ne primjenjuju na prekomorske zemlje i teritorije koje imaju posebne odnose sa Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske, koje nijesu navedene u prethodno navedenoj listi.

3. Odredbe ugovora primjenjuju se na evropske teritorije za čije spoljne odnose je odgovorna država članica.

4. Odredbe ugovora primjenjuju se na Olandska ostrva u skladu sa odredbama Protokola 2 Akta o uslovima pristupanja Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske.

5. Izuzetno od člana 52 Ugovora o Evropskoj uniji i st. 1 do 4 ovog člana:

(a) ugovori se ne primjenjuju na Farska ostrva;

(b) ugovori se ne primjenjuju na Akrotiri i Dekeliju suverene vojne baze Ujedinjenog Kraljevstva na Kipru, osim u mjeri koja je potrebna da se obezbijedi sprovođenje režima predviđenog Protokolom o suverenim vojnim bazama Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske na Kipru, datom u prilogu Akta o uslovima pristupanja Evropskoj uniji Republike Češke, Republike Estonije, Republike Kipra, Republike Letonije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke, i u skladu sa odredbama navedenog protokola;

(c) ugovori se ne primjenjuju na Kanalska ostrva i na Ostrvo Man, osim u mjeri potrebnoj da se obezbijedi sprovođenje režima predviđenog za ova ostrva Ugovorom o pristupanju novih država članica Evropskoj ekonomskoj zajednici i Evropskoj zajednici za atomsku energiju, potpisanim 22. januara 1972. godine.

6. Evropski savjet može, na inicijativu zainteresovane države članice, donijeti odluku kojom, u odnosu na Uniju, mijenja status danske, francuske ili holandske zemlje ili teritorije iz st. 1 i 2. Evropski savjet odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja sa Komisijom.

Član 356
(raniji član 312 UEZ)

Ovaj ugovor zaključuje se na neodređeno vrijeme.

Član 357
(raniji član 313 UEZ)

Ovaj ugovor potvrđuju visoke strane ugovornice, u skladu sa svojim ustavnim pravilima. Isprave o potvrđivanju deponuju se kod Vlade Republike Italije.

Ovaj ugovor stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon deponovanja isprave o potvrđivanju države potpisnice koja je posljednja preduzela ovaj korak. Ukoliko je, međutim, ovo deponovanje izvršeno manje od petnaest dana prije početka narednog mjeseca, Ugovor ne stupa na snagu do prvog dana drugog mjeseca nakon datuma tog deponovanja.

Član 358

Odredbe člana 55 Ugovora o Evropskoj uniji primjenjuju se na ovaj ugovor.

KAO POTVRDU NAVEDENOG, dolje potpisani punomoćnici potpisali su ovaj ugovor.

Sačinjeno u Rimu, dvadeset petog marta hiljadu devet stotina pedeset sedme godine.

(Lista potpisnika nije preuzeta)